

REVISTA CENTRULUI DE STRATEGII APLICATE

DIPLOMACY & INTELLIGENCE

Nr. 13
Decembrie 2019

REVISTĂ DE ȘTIINȚE SOCIALE, DIPLOMAȚIE ȘI STUDII DE SECURITATE

Bordul editorial

Laura RITEŞ - Director Direcția Procedură Legislativă, Sinteze și Evaluări la Camera Deputaților

Ion Lucian CATRINA - Conf. univ. dr., Facultatea de Științe ale Comunicării, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”

Ionuț IFRIM – Conf. Univ. Dr., cercetător științific la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române

Adrian CĂMĂRĂȘAN – Lect. Univ. Dr., Șef serviciu Protecția informațiilor clasificate la Autoritatea de Supraveghere Financiară

Corina Georgiana ANTONOVICI – Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Mihai MĂRGĂRIT – Consilier parlamentar la Camera Deputaților

Andy Constantin LEOVEANU - Lect. Univ. Dr, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Florin Marius POPA – Lector Univ. Dr., Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Redactor Șef

Valeriu ANTONOVICI – Cadru Didactic Asociat la Facultatea de Științe Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Redactor Șef Adjunct

Adrian BANTAŞ - dr. la Universitatea Națională de Aparare (Informații și Securitate Națională) / drd. la Universitatea Nicolae Titulescu (Dreptul Uniunii Europene)

Secretar General Redacție

Ionuț RITES – Dr., Director Adjunct al Direcției Afaceri Interne – Camera Deputaților

Președinte de onoare

Ștefan GLĂVAN - Prof. Univ. Dr. Ambasador

Tehnoredactare

Cristi-Alexandru FILIP, Mihai SANDU, Adrian BANTAŞ

Drepturile de autor rămân în proprietatea autorilor.

ISSN 2344 – 3650

Cuprins

Dragoș – Adrian BANTAŞ	THE STATE - A FUNDAMENTAL ELEMENT FOR THE STUDY OF INTERNATIONAL RELATIONS AND SECURITY SCIENCES. HISTORICAL REFERENCES ON THE EVOLUTION OF THE CONCEPT OF THE STATE	5
Ionela CUCIUREANU		
Lucian IVAN	PSYCHOLOGICAL PROFILE OF THE TERRORIST FROM NEW ZEALAND	20
Alexandra IVAN		
Mihai-Florin MĂRGĂRIT	ELEMENTS OF HUMAN INTELLIGENCE IN THE WRITINGS OF CAESAR, ONASANDER AND FLAVIUS JOSEPHUS	29
Lucian IVAN	"THE RADIOGRAPHY" OF THE ROMANIAN ARMS INDUSTRY	41
Dragoș - Adrian BANTAŞ	HOW "UNELECTED" ARE THE MEMBERS OF THE EUROPEAN UNION INSTITUTIONS <i>Certain thoughts over an ever current debate</i>	57
Mădălina-Ştefania ENE	BANKING RISKS	66
Lucian IVAN	KEY ELEMENTS OF AN EFFECTIVE EXPORT CONTROL SYSTEM OF MILITARY PRODUCTS AND TECHNOLOGIES. CASE STUDY - ROMANIA	75
Paul Mazziotta	IMPLEMENTING THE SCAnR SYSTEM, A SIX CHANNEL ANALYSIS SYSTEM OF HUMAN COMMUNICATION FOR THE INVESTIGATION OF POTENTIAL DECEPTION IN INTELLIGENCE INTERROGATION	86

Marcello Ferrotta	TERRORIST FINANCING AND LOCAL POLICE	98
Franco Carboni	HUMAN INTELLIGENCE GATHERING FOR HIGH RISK CLOSE PROTECTION OPERATIONS	102
ARTICOLE DE OPINIE ALE MEMBRILOR		
„ROMANIAN HIGH IQ SOCIETY”		
Răzvan POPESCU	Dezvoltare personală 101: O carămidă în costruirea brandului de țară	108
Maximilian-Andrei DRUȚĂ	FiloSofIQ	113
Cătălina DAN	Ce aş schimba la sistemul de educaţie	127
Ionuț RITES	Grundul anticoroziv al institutiilor statului	132
Thor-Fabian PETTERSEN	The Train to Nowhere	135
Denisa LEPĂDATU	Swedish and microchips	148

**STATUL – ELEMENT FUNDAMENTAL PENTRU STUDIUL RELAȚIILOR
INTERNAȚIONALE ȘI ȘTIINȚELOR SECURITĂȚII. REPERE ISTORICE PRIVIND
EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE STAT**

De la etapa protostatală la statul contemporan.

**THE STATE - A FUNDAMENTAL ELEMENT FOR THE STUDY OF
INTERNATIONAL RELATIONS AND SECURITY SCIENCES. HISTORICAL
REFERENCES ON THE EVOLUTION OF THE CONCEPT OF THE STATE**

From the protostate phase to the contemporary state form

Dragoș – Adrian BANTAŞ¹

Ionela CUCIUREANU²

Abstract: Majoritatea teoreticienilor relațiilor internaționale consideră statul drept actor principal al acestora, iar conceptul de securitate are în centrul său tot societatea în forma ei de organizare statală. Totuși, la actuala formă a existenței statale nu s-a ajuns decât în urma unui amplu proces de dezvoltare a societăților umane în această direcție, iar stadiul actual, la rândul său, nu este definitiv, de esența societății organizate statal fiind evoluția continuă a acesteia. Dacă în demersul nostru anterior am analizat evoluția societăților umane, de la primele comunități itinerante de vânători-culegători și până la apariția și dezvoltarea protostatelor, în demersul de față vom analiza evoluția acestora de la primele state până la stadiul în care putem identifica trăsăturile unui stat actual.

¹ Doctor în Informații și Securitate Națională, cu o teză intitulată „Contribuții ale bunei guvernări la nivel național pentru consolidarea securității în spațiul euroatlantic”, susținută public în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I” și doctorand în Dreptul Uniunii Europene, în cadrul Universității „Nicolae Titulescu” din București.

² Doctorand la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj, cu o teză în Drept Roman, care pornește de la traducerea proprie, din limba latină, a unei părți din Digestele împăratului Justinian, asistent universitar la catedra de Drept Roman și Istoria Dreptului a Universității Nicolae Titulescu, avocat în Baroul București, membru în RFDI – Réseau Francophone du Droit International.

Cuvinte cheie: stat, societate, structură, producție, administrare, organizare, putere, autoritate.

Abstract: Most international relations theorists consider the state as their main actor, and the concept of security also has at its core the human societies in their form of statal form. However, the current form of state existence was reached only after a wide process of human societies development in this direction, and the current stage, in its turn, is not definitive, the essence of the state organized society being its continuous evolution. If in our previous approach we analyzed the evolution of human societies, from the first traveling communities of hunter-gatherers to the emergence and development of protostates, in the present approach we will analyze their evolution from the first states to the stage where we can identify the current features of states.

Keywords: state, society, structure, production, administration, organization, power, authority.

1. CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE.

În demersul anterior am descris evoluția unor civilizații care s-au dezvoltat fie aproape autarhic, fie în cadrul unor sisteme internaționale închise, formate dintr-un număr relativ mic de actori care împart o suprafață de teren redusă, în continuare vom analiza câteva dintre exemplele oferite de civilizațiile care au evoluat într-un sistem internațional mai larg, având

astfel posibilitatea de a evidenția influențele pe care relațiile complexe cu alți actori le exercită asupra dezvoltării unei unități sociale, în decursul evoluției acesteia către nivelul statal.

Practic, vom continua analiza noastră incluzând impactul fenomenului incipient al globalizării asupra evoluției societăților umane și a formării primelor state. În sine, globalizarea reprezintă procesul de creștere a interdependențelor dintre economiile și societățile naționale, prin tendința

acestora de a se insera într-un ansamblu caracterizat de unitate în diversitate.³ Aceasta nu reprezintă o creație a contemporaneității, ea devenind o realitate din momentul în care creșterea trebuințelor societăților umane a dus la crearea unor interdependențe care, la rândul lor, au circumscris societățile în cadrul unor sisteme cu tendință de extindere universală.

2. DEZVOLTAREA PRIMELOR SOCIETĂȚI BAZATE PE SCHIMBURI INTERNATIONALE. CIVILIZAȚIA CIPRULUI ANTIC.

Exemplul pe care îl alegem în acest scop este reprezentat de societatea dezvoltată în Epoca Bronzului, pe teritoriul insulei Cipru, urmând analiza autorului Bernard Knapp.

Astfel, acesta arată, într-una din scrierile sale referitoare la acest subiect, cum societatea antică cipriotă a cunoscut o schimbare fundamentală în evoluția sa odată cu explozia cererii pentru cupru, din partea piețelor entităților înconjurătoare. Înainte de acest moment, respectiva societate se prezenta sub forma unor unități relativ autonome, cu un mod de existență bazat pe agricultură, creșterea animalelor și pescuit, asemănător, altor civilizații aflate în același stadiu de dezvoltare. De asemenea, același autor remarcă tendințe de concentrare a puterii de-a lungul a două entități politice în formare, în regiunea nordică, respectiv sudică.⁴

Odată cu avansarea în epoca bronzului și dezvoltarea unor importante formațiuni politice cu preocupări războinice, cum ar fi Egiptul, Imperiul Hitit, precum și formațiunile din regiunea Mesopotamiei, cererea

³ Mircea Coșea, *Economia integrării europene*, apud Mihaela-Augustina Dumitrașcu, *Dreptul Uniunii Europene și specificitatea acestuia*, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 18.

⁴ Bernard Knapp, *Copper production and eastern Mediterranean trade: the rise of complex society on Cyprus*, în John Gledhill; Barbara Bender; Mogens Trolle Larsen, *op.cit.*, pp. 145-168.

pentru cupru a explodat, întrucât acesta servea la fabricarea armelor și nu numai. De acest context avea să beneficieze societatea cipriotă, datorită rezervelor existente în subsolul acestei insule. Începutul acestei dezvoltări este marcat de exploatare relativ sporadică, sub conducerea unor elite locale. Cu timpul acesastă situație necesită atât o dezvoltare tehnologică care să facă posibilă extragerea unor cantități din ce în ce mai mari de cupru, cât și investiții pentru deschiderea de noi exploatari, deschiderea de rute comerciale și, implicit, dezvoltarea legăturilor cu exteriorul, ceea ce a dus la apariția unei elite care centralizează în propriile mâini aspectele legate de organizarea extragerii, prelucrării și comercializării cuprului. Toate acestea fac necesară, dar și posibilă, o întreagă infrastructură administrativă construită în jurul și pentru sprijinirea comerțului cu materia primă menționată.⁵

Practic, potrivit autorului Bernard Knapp, maturizarea economico-politică a societății cipriote antice se produce pe măsură ce elitele locale, deținătoare ale micilor exploatari de cupru, dobândesc controlul asupra surplusului de producție. În evoluția lor, aceste elite au formalizat relațiile legate de producția de cupru, transformând o societate anterior rurală într-o urbană și orientată spre exterior. Mai mult, urmând traseul cuprului, și alte resurse exploataate anterior doar în beneficiul gospodăriilor individuale, ajung parte a sistemului comercial nou-dezvoltat, precum bunurile manufacture sau produsele alimentare. Astfel, economiile locale de subzistență se integrează într-un sistem regional de comerț. Spre exemplu, ceramica cipriotă ajunge până în Levant.⁶

Simpla integrare într-o rețea de schimburi comerciale nu crează neapărat un stat, dar voința elitelor de a reglementa această realitate, poate

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Ibidem.*

realiza acest lucru. Iar acest aspect devine realitate odată ce aceste elite capătă dorința de a oferi protecție convențiilor și raporturilor sociale rezultate în urma dezvoltărilor amintite, sub forma regulilor juridice (completarea noastră) și religioase, alăturându-le anumite simboluri și conferindu-le, astfel, legitimitate. Astfel, interacțiunile dintre cererea externă, activitatea comercială, acumularea și investirea bogăției, diviziunea muncii în unități specializate și legitimarea puterii politice asociate cu producția sunt factorii care au creat entitatea politică dezvoltată pe teritoriul insulei Cipru, în epoca bronzului, în viziunea autorului menționat.⁷

Ca urmare, simțim nevoia de a adăuga câteva observații la concluziile acestuia. Astfel, Bernard Knapp acorda religiei și infrastructurii clericale rolul principal în crearea regulilor după care se legitimează și guvernează societatea cipriotă antică. În opinia noastră, în orice

societate sunt necesare norme care să regulizeze raporturile sociale și să guverneze alternanța, exercițiul și limitele puterii, care țin, însă, de domeniul dreptului. Desigur, acceptăm, însă, faptul că dreptul, morala și religia nu erau bine individualizate în Antichitate, dar remarăm existența unui început de individualizare a unei sfere juridice, fie și desfășurată sub umbrela mai largă a vieții religioase.

3. DEZVOLTAREA NOILOR PERSPECTIVE ALE CONSTRUCȚIEI STATALE. APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA SCRERII.

În acest moment, trebuie, în opinia noastră, să ne întrebăm în ce măsură o societate care a atins un anumit nivel de complexitate poate exista și dăinui în timp fără aportul scrierii. Autorii pe care îi vom aborda în continuare tind să acorde scrisului o importanță majoră în procesul de construire și menținere a unei societăți

⁷ *Ibidem.*

statale, dar opiniile exprimate în doctrină nu sunt întotdeauna concordante.

De asemenea, exemplele istorice prezintă, la rândul lor, anumite discordanțe care ne împiedică să ajungem la o concluzie definitivă. Astfel, autorii Mogens Trolle Larsen și John Baines expun cel mai puternic contraexemplu, anume acela al societății incașe, care nu cunoștea scrisul, utilizând, pentru scopuri administrative, un sistem inedit, bazat pe funii cu noduri, de diferite culori. Pe baza acestora este de presupus că incașii reușeau să mențină o evidență destul de precisă a producției și stocurilor de diverse bunuri, cel puțin din ce afirmă sursele spaniole din perioada colonizării. Totuși, tindem să credem că acesta reprezintă mai degrabă o importantă excepție, decât o regulă, ceea ce ne face să credem că precedenta ipoteză își dovedește, în practică, valabilitatea.

În ceea ce privește dezvoltarea scrisului, cercetătorul Mogens Trolle

Larsen emite ipoteza, beneficiind și de rezultatele cercetărilor anterioare, că acesta ar fi apărut în regiunea actualei Mesopotamii, dezvoltarea sa fiind motivată de necesitatea consemnatării situației bunurilor produse și comercializate. În acest sens, de la reprezentarea bunurilor prin intermediul unor mici figurine, s-a ajuns, treptat, la scrijelirea acestora pe un suport, cum ar fi tăblițele de argilă, apoi la stilizarea figurilor care reprezentau bunurile comune și adăugarea unor simboluri care să facă posibilă interpretarea acestora (etapă în care scrierea nu prezinta nici o trăsătură fonetică sau lingvistică, aceeași tăbliță putând fi citită și interpretată în orice limbă, sub condiția existenței unei metode comune de interpretare), urmând ca abia mai târziu aceste simboluri să capete caracteristici specifice fiecărei limbi, reprezentîn, într-o primă fază, silabe și, în final, sunete distinctive, aici întrgistrându-se diferențe între scrierile care nu reprezintă vocalele, considerate mai timpurii, dar și

cele care atribuie semne grafice distincte vocalelor (cum ar fi cele moderne).⁸

Având în vedere faptul că scrisul, în societatea mesopotamiană, nu pare să fi depășit foarte mult utilitatea sa administrativă, necontribuind esențial la centralizarea statului, nu acesta este exemplul cel mai potrivit pe care dorim să îl prezentăm, ci acest rol îi revine societății Egiptului Antic, despre care vom vorbi în cele ce urmează.

Mai exact, în situația societății egiptene, evoluția scrisului pare să fi urmat, într-o primă etapă, un traseu asemănător cu cel din exemplul prezentat mai sus, al Mesopotamiei, fiind utilizat pentru scopuri administrative și bazându-se tot pe reprezentări ideografice. În această perioadă, însă, societatea egipteană se prezenta într-o formă oarecum descentralizată, repartiția populației în clase sociale nu prezenta diferențele frapante pe care le vom întâlni în epocile ulterioare, iar cultul morților era mai

puțin dezvoltat decât în epoca clasica a Egiptului Antic.⁹

De-a lungul timpului, pe măsură ce cultul morților devine cel mai important aspect al societății egiptene, antrenând transformarea acesteia într-o structură al cărei scop principal este asigurarea imortalității faraonului și a cătorva apropiați ai săi, scrisul a devenit principalul instrument menit să confere coerență acestui sistem. Această situație este generată de faptul că toate întreprinderile monumentale destinate asigurării condițiilor necesare sufletului faraonului, în viață de apoi, necesitau imense eforturi materiale și administrative, care nu s-ar fi putut desfășura în bune condiții sănătatea unei metode perfectionate de consemnare.¹⁰

Mai mult decât atât, necesitatea redării vieții celor înmormântați în complexele monumentale la care am facut referire, a consemnării

⁸ Mogens Trolle Larsen, *Introduction: literacy and social complexity*, în John Gledhill; Barbara Bender; Mogens Trolle Larsen, *op.cit.*, pp. 169-186.

⁹ *Ibidem.*

instrucțiunilor menite să-i îndrume în viața de apoi, și cea a elaborării unei foarte complicate literaturi filosofico-religioase, a adus după sine dezvoltarea unor scrieri din ce în ce mai avansate și au facut ca scrisul să depășească nivelul utilității administrative.¹¹

Caracterul tot mai complicat al scrierii și importanța sa capitală au dus, la rândul lor, la evidențierea unei elite alfabetizate foarte restrânsă, care se mărginea la regalitate, membrii marii nobilimi, sacerdoți, înalții funcționari și scribii asociați, iar aceștia, beneficiind de monopolul stăpânirii acestui element vital pentru funcționarea societății egiptene, au centralizat progresiv întreaga putere statală în propriile mâini, adâncind polarizarea societății egiptene, dar constituind, totodată, primul stat cu adeverat centralizat din istoria omenirii, foarte asemănător, din această perspectivă, cu societățile moderne, drept pentru care includem acest important exemplu în analiza

noastră asupra apariției și dezvoltării statelor, ca un reper de prim ordin în acest proces.¹²

Ulterior acestui moment, Antichitatea avea să ofere modelele sale de referință în ce privește construcția statală și politică, aici referindu-ne în principal la orașele-stat din Grecia și la statul roman, cu toate ipostazele sale, de la Regat, trecând prin Republie și încheind cu Imperiul.

De altfel, într-un demers anterior¹³ ne-am referit la câteva repere ale evoluției statului roman și la acele trăsături ale sale care au făcut din Roma antică hegemonul lumii cunoscute (cel puțin de romani) în acel moment. Având însă în vedere faptul că cercetarea noastră va continua prin a enunța o serie de trăsături ale anumitor societăți medievale, nu ar fi lipsit de interes să ne referim la câteva aspecte asociate lipsei

¹² Ibidem.

¹³ A se vedea Dragoș-Adrian Bantaș, Ionela Cuciureanu, *Statul – Element fundamental pentru studiul relațiilor internaționale și științelor securității. Repere istorice privind evoluția conceptului de stat. Organizarea prestatală și protostatală a societăților umane*, în Revista Diplomacy&Intelligence, nr. 12/2019.

¹¹ Ibidem.

unei bune guverări, care au condus la declinul și dispariția statului roman, cel puțin în ceea ce privește componenta sa vestică.

Astfel, după o perioadă republicană în care statul roman a prezentat, în modul cel mai pregnant prin raportare la restul actorilor politici din lumea antică, trăsături asociate cu o bună guvernare¹⁴, pe parcursul unei perioade care coincide, în linii mari, cu instaurarea Imperiului (fără ca acest proces să genereze consecințe negative imediat și fără să fie în nici un caz linear, ci întrerupt de anumite perioade în care, sub conducerea unor împărați care au reușit să readucă în existență o parte din aceste trăsături), organizarea statală romană a început să prezinte din ce în ce mai multe trăsături specifice autoritarismului, iar prezența caracteristicilor bunei guvernări s-a

diminuat progresiv până aproape de anihilare.

Una dintre acestea era, în mod surprinzător, diminuarea controlului democratic¹⁵ (în măsura în care acest termen poate fi folosit în lumea antică, în nici un caz atribuindu-i deplinul înțeles actual) asupra corespondentului roman al actualului concept de sector de securitate.

Mai exact, pe măsura trecerii timpului, în perioada Imperiului, Gărzile Pretoriene și forțele armate în ansamblul lor au început să joace un rol din ce în ce mai important în politica statului, răsturnând și instalând împărați, pentru ca, după trecerea unor perioade relativ scurte de timp, procesul să se reia. Or toată această stare de lucruri a generat un climat perpetuu de instabilitate, iar recompensele materiale pe care proaspăt instalații împărați erau

¹⁴ Pentru detalii, a se vedea Dragoș-Adrian Bantaș, Teză de doctorat cu titlul „Contribuții ale bunei guvernări la nivel național pentru consolidarea securității în spațiul euroatlantic”, susținută în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 12.10.2018.

¹⁵ În ceea ce privește rolul acestuia, a se vedea Dragoș-Adrian Bantaș, George Dorinel Dumitru, *Democratic control of the Security Sector: a comparative analysis of the situation in the European and Euro-Atlantic Region, versus certain Middle Eastern countries*, Proceedings: The 14th International Scientific Conference "Strategies XXI", Carol I National Defense University Publishing House, București, 2018, pp. 214-228.

obligați să le acorde celor cărora le datorau demnitatea imperială creșteau progresiv, generând un cerc vicios care nu făcea decât să creeze, în exprimarea autorilor Acemoglu și Robinson, instituții din ce în ce mai profund extractive. În paralel, nivelul general al corupției funcționarilor statali (un alt termen care nu trebuie interpretat în sensul contemporan) a crescut progresiv, la rândul său, aducându-și propria contribuție la caracterul extractiv al instituțiilor romane. În același timp, rolul instituției reprezentative romane, Senatul, a scăzut progresiv, într-o relație invers proporțională cu caracterul autoritar al statului¹⁶, completând tabloul expus mai sus, toți acești factori constituindu-se în vulnerabilități ale statului roman, care i-au subminat securitatea și au condus la eliminarea acestuia din rândul actorilor/subiecților relațiilor/dreptului internațional(e), ca urmare a

transpunerii în concret a amenințărilor constituite de inamicii externi ai acestuia, așa-numitele popoare migratoare.

4. TRANZIȚIA SPRE SOCIETATEA FEUDALĂ. SCOTIA EVULUI MEDIU TIMPURIU.

Cu privire la rolul scrierii în centralizarea unui stat, se află și autorul Stephen Driscoll, care arată, într-una dintre scrimerile sale, cum utilizarea pietrelor pe inscripționate cu imagini simbolice, la început păgâne, apoi, din ce în ce mai mult, creștine, era utilizată de regalitatea pictă din Scoția pentru a transmite perceptia puterii sale pe toată întinderea regatului, mai ales în regiunile cele mai îndepărtate de capitală. De asemenea, autorul menționat ne arată și cum, în acest caz, scrierea, fie și primitivă, reușește să depășească utilizarea la nivel administrativ, trecând în folosința particularilor, care obișnuiau să își

¹⁶ Edward Gibbon, *Istoria declinului și a prăbușirii Imperiului Roman. O antologie: de la apogeul Imperiului până la sfârșitul domniei lui Iustinian*, Editura Humanitas, București, 2018, passim.

delimitizeze proprietătile prin astfel de pietre inscripționate, care arătau limitele fiecărui domeniu, precum și o scurtă justificare a titlului proprietarului imobilului asupra proprietății sale, în general prin referiri genealogice sau contractuale.¹⁷ În acest caz, practic, scrierea contribuie la crearea unui sistem de drept privat cu o mai mare certitudine și eficacitate decât cel bazat pe tradiția orală, care este supusă aproximației și uitării, pe măsura trecerii timpului. Această securitate juridică în creștere contribuie la consolidarea societății și, în paralel cu aceasta, a statului, ca entitate care asigură respectarea convențiilor încheiate între particulari și certitudinea raporturilor juridice dintre aceștia.

Un pas mai departe este efectuat odată cu pătrunderea creștinismului în Europa, deoarece creștinismul este, în mod fundamental, o religie a Cărții, iar cunoașterea sa profundă este

dependentă de descifrarea scierilor sfinte. Datorită religiei creștine, scrierea, în general, capătă un rol mult mai important în ansamblul civilizației europene. Spre exemplu, în cazul analizat de autoarea Margaret Nieke, societatea evoluează spre etapa statală grație simbiozei cu Biserica. Mai exact, aceasta aduce în Scoția structura ei deja formată, alături de deprinderile administrative existente, iar translatarea tuturor acestora către stat, odată cu adaptarea lor la utilizările laice, generează o structură asemănătoare statelor moderne. În plus, Biserica aduce după sine, în regiunile unde structura să pătrunde progresiv, relațiile sale externe, contribuind la integrarea statelor în sistemul european de relații, un alt element decisiv pentru evoluția unui stat.¹⁸

5. ROLUL AUTORITĂȚII ÎN EUROPA EVULUI MEDIU.

¹⁷ Stephen Driscoll, *Power and authority in Early Historic Scotland: Pictish symbol stones and other documents*, în John Gledhill; Barbara Bender; Mogens Trolle Larsen, op.cit., pp. 209-230.

¹⁸ Margaret Nieke, *Literacy and power: the introduction and use of writing in Early Historic Scotland*, în John Gledhill; Barbara Bender; Mogens Trolle Larsen, op.cit., pp. 231-246.

Se poate remarcă în această perioadă că deși societățile progresează spre nivelul de organizare statală, un alt factor ne împiedică să le considerăm drept state, și aici ne referim la descentralizarea extremă. Astfel, Evul Mediu, cel puțin timpuriu, este caracterizat, după cum spune și autorul C.G. Harfield, de relații destul de lejere între centru și reprezentanții puterii din teritoriu. Aceștia dețin o autoritate importantă în fieful lor, manifestată atât prin controlul apărării și funizarea de securitate către comunitățile care alcătuiesc fieful, cât și prin controlul fluxurilor de resurse care ies, străbat sau intră în acesta, grație pozițiilor întărite care sunt așezate la intersecția celor mai importante rute de comerț, precum și a controlului grânarelor, morilor sau chiar prin construcția de biserici, care, ulterior, devin atât surse de venit, cât și importante elemente simbolice ale autorității. Chiar și în aceste condiții relațiile feudale implică faptul că regele deține prerogativa redistribuirii

proprietăților, deși ar fi imprudent să o pună în practică, întrucât ar stârni nemulțumirile seniorilor pe a căror putere se bazează, iar aceștia sunt datorii să participe la acțiunile defensive sau ofensive ale regatului cu anumite contingente de luptători, recrutați și echipați prin eforturi proprii.¹⁹ Adevărată tranziție de la societatea feudală la statul centralizat s-a produs treptat, pe măsură ce regalitatea a reușit să dobândească, pe parcursul mai multor generații, din ce în ce mai multă putere, prin comparație cu seniorii feudali, care au fost, astfel, subordonați efectiv puterii centrale.

6. CENTRALIZAREA PUTERII ȘI FORMAREA STATELOR MODERNE.

Această centralizare va aduce după sine și crearea unor structuri administrative mai puternice, care să fie capabile să gestioneze cum se cuvine

¹⁹ C.G.Harfield, *Control of resources in the medieval period*, în John Gledhill; Barbara Bender; Mogens Trolle Larsen, op.cit., pp. 135-146.

noile societăți organizate statal, ceea ce va contribui suplimentar la fenomenul de centralizare a puterii, întărind autoritatea efectivă a centrului în dauna unităților locale.

Dintre posibilele efecte ale acestei centralizări, unul dintre cele mai importante pentru crearea unei conștiințe naționale este reprezentat de centralizarea educației. După cum spune și autorul Humberto Gonzalez Chaves aceasta are darul de a crea o conștiință națională unică, prin uniformitatea conținutului predat și pe care elevii și-l însușesc, transpus, mai apoi, în viața lor de cetăteni. Desigur, aceste aspecte trebuie să țină cont de eventualele diferențe dintre comunitățile locale²⁰, fiecare cu particularitățile sale, însă, repetat de-a lungul mai multor generații, procesul produce rezultate.

Acest proces, datorită alfabetizării suplimentare pe care o produce, face posibilă apariția noilor idei cu privire la

politica și stat, precum și difuzarea acestora, ceea ce, în timp, produce efecte asupra caracteristicilor statului.

Potrivit specialiștilor din domeniul dreptului constituțional „Statul este o construcție pe care toți, sau cei mai mulți, deseori o ignoră sau o detestă, dar pe care toți o invocă și o solicită când viața, libertatea sau averea lor sunt puse în pericol. Statul creează unora speranță, produce altora durere, nemulțumire și chiar adesea sentimentul revoltei. El este ținta răzmerițelor și insurecțiilor. Oamenii dărâmă state pentru a le înlocui tot cu state. Statul este o mistică”²¹, ceea ce ne conduce la concluzia că statul, indiferent de forma de organizare, este singura construcție vitală care asigură bunăstarea indivizilor și a comunităților din care fac parte.

7. CONCLUZII

²⁰ Humberto Gonzalez Chaves, *The centralization of education in Mexico: subordination and autonomy*, în John Gledhill; Barbara Bender; Mogens Trolle Larsen, op.cit., pp. 315 – 225.

²¹ Ioan Muraru, Simina Tănăsescu, *Drept Constituțional și Instituții politice*, Ediția a IX-a revăzută și completată, Editura Lumina Lex, București, 2001, p. 13

În concluzie, din ansamblul celor prezentate mai sus, se poate desprinde concluzia că formarea statelor a reprezentat un proces laborios, treptat, deloc liniar, ci cu evoluții și involuții, neomogen la nivel mondial, sau mai degrabă, adaptat caracteristicilor fiecărei societăți sau sistem în parte. În cadrul acestui proces, cele mai multe societăți, constituind sisteme internaționale și, la un moment dat, un sistem global, au urmat, în linii generale, etape similare de evoluție. În cadrul acestora, reperele principale au fost tranzitia de la societățile timpurii de vânători-culegători, până la primele așezări permanente, după inventarea agriculturii, apoi diversificarea și centralizarea progresivă a acestora, sub influența largirii spectrului activităților coordonate, urmând definirea unor structuri administrative și de putere, inventarea și perfecționarea scrierii, apoi conturarea unor forme din ce în ce mai avansate de stat, sub influența diferitelor idei vehiculate de-a lungul timpului. În ambele noastre demersuri am evidențiat

evoluția concepțiilor referitoare la stat, sub aspect istoric, pentru a realiza o prezentare sistemică a acestora, în corelație cu diferențele contexte în care au apărut și analizând și efectele lor asupra desăvârșirii organizării statale a societăților.

De asemenea, după cum se subliniază și în doctrina de specialitate, și statul actual se confruntă cu noi provocări, legate de concepte precum supranationalitate sau federalism corporativ²², care implică exercițiul unora dintre atribuțele suveranității statale în comun cu alte entități, în spătă organizații internaționale, ceea ce ne conduce la ideea că cele expuse până în acest moment reprezintă o etapă de parcurs și ar putea fi reconsiderate în curând, motiv pentru care nu avem pretenția absolutizării concluziilor noastre, ci dorim ca demersul nostru de cercetare să stea la baza unor viitoare dezbateri, pe parcursul schimbării concepției specialiștilor cu privire la stat.

²² Mihaela-Augustina Dumitrașcu, op.cit.

8. BIBLIOGRAFIE

1. Curpăń, Vasile – Sorin; Curpăń, Vasile; Burleanu, Cosmin – Ștefan; Mitrofan, Emilia, *Statul – instituție social-politică și juridică fundamentală*, extras de pe www.sorincurpan.ro
2. Dumitrașcu, Mihaela-Augustina, *Dreptul Uniunii Europene și specificitatea acestuia*, Universul Juridic, Bucharest, 2012;
3. Gibbon, Edward *Istoria declinului și a prabusirii Imperiului Roman. O antologie: de la apogeul Imperiului* pana la sfarsitul domniei lui Iustinian, Editura Humanitas, București, 2018
4. Gledhill, John; Bender, Barbara; Trolle Larsen, Morgens, *State and Society – The Emergence and Development of Social Hierarchy and Political Centralization*, Editura Routledge, Londra și New York, 2005;
5. Ioan Muraru, Simina Tănăsescu, *Drept Constituțional și Instituții politice*, Ediția a IX-a revăzută și completată, Editura Lumina Lex, București, 2001.

PROFILUL PSIHOLOGIC AL TERORISTULUI DIN NOUA ZEELANDĂ

PSYCHOLOGICAL PROFILE OF THE TERRORIST FROM NEW ZEALAND

Lucian IVAN²³

Alexandra IVAN²⁴

Abstract: Terrorist attacks produced by Australian citizen Brendon Tarrant within New Zealand could be categorized as an extremist act committed by a psychological affected person. Radicalization process of Brendon Tarrant was produced abroad, within countries from Middle East (e.g. Turkey, Pakistan), West Balkans (e.g. Serbia, Montenegro), Central and Eastern Europe (e.g. Bulgaria, Romania, Hungary) and Western Europe (e.g. France). Behavior of Brendon Tarrant shown lake of sentiments and cold blood in execution of up to 50 persons, including children.

Keywords: terrorism, radicalization, psychological profile, New Zealand, psychology.

Abstract: Atentatul terorist produs de cetățeanul australian Brendon Tarrant în Noua Zeelandă poate fi încadrat ca act extremist comis de o persoană afectată în plan psihologic. Procesul de radicalizare a lui Brendon Tarrant s-a produs în exteriorul țării, în state din Oriental Mijlociu (ex. Turcia, Pakistan), Balcanii de Vest (ex. Serbia, Muntenegru), Europa Centrală și de Est (ex. Bulgaria, România, Ungaria) și Europa de Vest (ex. Franța). Comportamentul lui Brandon Tarrant reliefază lipsa sentimentelor și sânge rece în executarea a mai mult de 50 de persoane, inclusiv copii.

Cuvinte cheie: terorism, radicalizare, profil psihologic, Noua Zeelandă, psihologie.

²³ Expert în cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

²⁴ Student al Facultății de Psihologie și Științele Educației din cadrul Universității din București.

Terorismul reprezintă cel mai mare flagel cu care se confruntă societatea umană la nivel mondial, constituind un fenomen global care afectează toate statele fără a face "discriminări" și fără a ține cont de victime, de obicei persoane nevinovate sau chiar copii. În ultima perioadă, un accent deosebit de important a fost acordat "terorismului islamic", un termen desuet care nu reflectă corect fenomenul terorist care nu face distincție în funcție de religia, sexul sau starea socială a victimelor. Exacerbarea aşezisului fenomen al "terorismului islamic" se datorează proliferării atentatelor teroriste comise cu cruzime deosebită de Statul Islamic în zona Orientului Mijlociu și Nordului Africii (MENA²⁵) și de Boko Haram în Africa. Aceste organizații teroriste s-au făcut "remarcate" la nivel mondial prin cruzimea deosebită a atentatelor comise de membrii acestora, fenomenul fiind

favorizat de reacția exacerbată a mass mediei internaționale, mereu în căutare de senzațional și de "vândut" știri cu puternic impact emoțional.

Însă recentul atentat terorist produs de cetățeanul australian Brandon Tarrant la două moschei din orașul neozelandez Cristchurch, ocazie cu care a ucis cu sânge rece mai mult de 50 de persoane, inclusiv copii, de religie musulmană, invalidează perceptia că terorismul este în principal de factură islamică. Brandon Tarrant reprezintă profilul teroristului extremist, care a planificat mai mult de doi ani acest atac, fenomenul de autoradicalizare extremistă fiind favorizat de lipsa de cultură socială a acestui individ, pe fondul unor tare psihologice evidente. Lipsa remușcărilor și sentimentul că a realizat un lucru bun prin uciderea atâtitor oameni de religie musulmană, induce ideea unei persoane cu tulburări de comportament care au afectat modul de percepere a realității, pe fondul

²⁵ Middle East and North Africa.

inhibării senzorilor de sensibilitate umană și empatie față de durerea semenilor săi. Totodată, în filmul care a circulat obsesiv pe rețeaua Internet, care prezintă filmarea realizată de Tarrant la cele două moschei relevă sadismul acestuia, fapt reliefat de faptul că acesta schimbă încărcătoarele armelor semi-automate, după care revine pentru a trage în cadavrele care se aflau în locașul de cult.

Conform propriilor declarații, Tarrant a absolvit cu dificultate studiile liceale, însă a depus eforturi considerabile în procesul de autoinstruire. Problema majoră a constat în faptul că, în procesul de autoinstruire, acesta își selecta singur informațiile pe care le procesa, la un moment dat Tarrant intrând în cadrul unui proces cognitiv circular. Acest proces a indus în conștiința teroristului ideea că a suprma fizic musulmani constituie un aspect de "normalitate" a rasei albe, remarcându-se caracterul profund și rasist, acesta comparându-se cu Nelson Mandela,

câștigător al Premiului Nobel pentru Pace.

În acest context, Tarrant a citat de cel puțin trei ori fragmente de poezie în cadrul documentului postat pe rețeaua Internet, inclusiv din opera lui Dylan Thomas și Rudyard Kipling, precum și referiri la gânditori reprezentativi ai curentului de extremă dreapta.

În cele 74 de pagini poste pe rețeaua Internet, Tarrant prezintă idei de factură neofascistă, scopul publicării materialului fiind inducerea unui climat de teamă la adresa comunității musulmane. De asemenea, în cadrul documentului, acesta expune concepte specifice extremei drepte, precum și aspecte de natură anti-migraționistă, menționând explicit faptul că a avut contacte cu criminalul în masă norvegian Anders Breivik, care și-ar fi dat acordul moral cu privire la atacul terorist.

Pe armele care au fost folosite în atentatele teroriste, Brandon Tarrant a înscris numele unor victime ale atentatelor teoriste comise de

musulmani, precum și numele unor domnitori, inclusiv români, care au luptat împotriva musulmanilor (ex. Ștefan cel Mare, Șerban Cantacuzino). Acest fapt relevă că vizitele sale de "documentare" au avut efecte la nivelul mentalului teroristului care s-a "alimentat" cu sentimente de ură rasială care au favorizat atitudinea violentă a acestuia. În fapt, acesta glorifică "faptele de arme" ale unor lideri din Evul Mediu, cât și pe cele ale unora din vremea noastră, un exemplu relevant fiind criminalul de război Radovan Karadjici care este invocat prin ascultarea unei melodii de glorificare a faptelor acestuia, anterior producerii celor două atentate teroriste.

În cadrul acestui document, intitulat "*Marea înlocuire*", Tarrant se descrie ca o persoană normală care provine din cadrul unei familii obișnuite care a decis să acționeze pentru viitorul concetățenilor săi. Conform propriilor afirmații, prin atacul la cele două lăcașuri de cult musulmane, acesta a vrut să transmită mesajul că nicăieri în

lume nu există un loc sigur. În document se menționează faptul că acesta are origini scoțiene, irlandeze și engleze și că s-a născut în cadrul unei familii sărace, părinții săi făcând parte din clasa muncitoare. Aceasta a mai precizat faptul că în tinerețe a fost succesiv comunista, anarchist și liberal, înainte de a deveni eco-fascist.

Din punct de vedere profesional, Tarrant a lucrat, în perioada 2009-2011, ca instructor de fitness la o sală din Grafton, după care a câștigat bani din investiții în criptomonedă Bitcoin, aceste sume de bani fiind utilizate pentru desfășurare de călătorii. Tracey Gray, managerul sălii de fitness Big River Squash & Fitness Centre, a menționat pentru rețeaua TV Australia, faptul că acesta era un instructor foarte dedicat meseriei sale, lucrând inclusiv peste program pentru a oferi lecții gratuite copiilor din cadrul comunității. Totodată, managerul s-a arătat șocat de decizia acestuia de a acționa violent împotriva reprezentanților comunității musulmane, având în vedere faptul că

acesta avea un comportament normal, nemanifestând un comportament violent/extremist.

În cadrul documentului se precizează faptul că pregătirea acțiunilor teroriste a fost planificată timp de doi ani, iar cele două locații unde s-au produs atentatele teroriste nu au constituit țintele inițiale, acestea fiind selectate de Tarrant cu trei luni înainte. Conform propriilor afirmații, armele semi-automatice au fost alese pentru a multiplica efectul la nivelul discursului social, preluarea de către media a atentatelor teroriste la cele două moschei având rolul de a influența clasa politică din Statele Unite și, implicit, situația politică la nivel mondial.

Ca urmare a atacurilor teroriste, mama lui Tarrant, profesor, a declarat că îi este teamă de eventualele consecințe ale acțiunilor fiului său și și-a schimbat numele pe profilurile de pe rețelele sociale.

De asemenea, Sally, care a fost colegă de școală cu sora lui Tarrant, a declarat că nu își amintește multe lucruri

despre acesta, dar cu certitudine îl cunoaște, precizând faptul că acesta nu era implicat în viața politică și că îi plăcea să petreacă mult timp în sala de gimnastică. Totodată, aceasta afirmă că după terminarea liceului, Tarrant a început să călătorească, folosind fondurile moștenite după decesul tatăl său.

Primul-ministrul al Australiei, Scott Morrison, l-a descris pe Tarrant ca fiind un terorist violent și un extremist de dreapta care admira acțiunile violente exercitate de naționaliștii albi, iar intenția acestuia a fost de a induce sentimentul de teamă și să incite la violență împotriva musulmanilor.

Bob Parker, fost primar al localității Christchurch, a specificat faptul că nu înțelege de ce agențiile de securitate nu au reacționat la amenințarea reprezentată de Tarrant, având în vedere faptul că acesta a postat documentul propagandistic în rețeaua Internet, cu mult timp înainte de producerea atentatelor teroriste. De menționat este faptul că Tarrant nu se

afla pe lista persoanelor cunoscute cu preocupări teroriste din Australia și Noua Zeelandă. Totodată, surse din cadrul Poliției Federale Australiene au menționat faptul că persoana nu era cunoscută în Australia pentru extremism violent sau ca având un comportament cu potențial criminogen, având doar sancțiuni minore de încălcare a legislației rutiere.

Din datele deținute, rezultă faptul că Tarrant s-a deplasat în Europa (Franța, Muntenegru, Serbia, Bulgaria, Ungaria, România) și Asia (Pakistan, Turcia), preferând în mod special Turcia unde a petrecut cea mai mare perioadă de timp. De asemenea, în Franța, acesta a fost impresionat de "invazia migranților". În cadrul documentului postat în rețeaua Internet acesta menționează explicit *"originile limbii mele sunt europene, cultura mea este europeană, credințele mele politice sunt europene, credințele mele filosofice sunt europene, identitatea mea este europeană și, cel mai important, sângele meu este european"*. Acest aspect induce ideea de

apartenență la un anumit grup apreciat de acesta superior celoralte, fapt ce a condus la ideea eronată conform căreia pentru problemele cu care se confruntă în prezent Europa sunt responsabili exclusiv musulmanii.

În luna octombrie 2018, Tarrant s-a deplasat în zona de nord a Pakistanului (regiunea Gilgit-Baltistan), iar managerul hotelului în care acesta a stat a precizat faptul că acesta a avut un comportament normal, plecând dimineața și revenind în cursul serii, preferând mâncarea locală. Bunica suspectului, Marie Fitzgerald, a menționat că aceste călătorii efectuate în străinătate de nepotul său l-au influențat în mod negativ, schimbându-i în mod radical comportamentul.

Tarrant a utilizat în cele două atentate teroriste cinci arme, inclusiv două semi-automate și două puști, arme care au fost achiziționate în mod legal. Oficialii au declarat faptul că teroristul deținea licență categoria A pentru arme de foc, obținută, în mod legal, în noiembrie 2017. Conform autorităților

polițienești, licența standard permite deținătorului acestia să dețină un număr nelimitat de arme sportive și puști. Totodată, autoritățile au precizat faptul că din expertiza armelor de foc utilizate în atentatele teroriste, cel puțin una dintre acestea a fost modificată. Ca răspuns la acest atac, primul-ministrul neo-zeelandez, Jacinda Arden, a menționat că intenționează modificarea legislației privind armele de foc și alinierea acestia la standardele existente în SUA și statele europene.

Analiza datelor deținute relevă faptul că radicalizarea lui Tarrant s-a realizat în perioada în care acesta a realizat călătoriile, respectiv în zona Asiei (Turcia, Pakistanul de Nord), în Balcanii de Vest (Serbia, Muntenegru), Europa Centrală și de Est (România, Bulgaria, Ungaria) și Europa de Vest (Franța). Aceste călătorii i-au marcat existența, fiind necesar să se stabilească contactele pe care le-a avut în aceste state pentru a descoperi întreaga "filieră" a radicalizării.

De asemenea, procesul de autoinstruire a fost defectuos, Tarrant neavând bazele teoretice pentru a înțelege, în mod coerent și corect, conceptele care stau la baza curentelor politice extremiste. Documentarea proprie necesită cunoașterea în profunzime a aspectelor negative induse de curentele de extremă dreapta, inclusiv apelarea la violență și ură pe criterii religioase.

Dr. Devon Palaschek, directorul Institutului de Științe ale Securității și Criminologiei din Noua Zeelandă și profesor de psihologie clinică la Universitatea din Waikato, a precizat faptul că teroristul nu suferă de tulburări psihice severe. Analiza a fost realizată de dr. Palaschek fără a-l examina de Tarrant, bazându-se exclusiv pe documentele publicate online.

Dr. Palaschek a precizat faptul că Tarrant este susceptibil a avea un raționament defectuos, însă textele publicate de acesta sunt argumentate, fapt ce dovedește că nu trăia într-un mediu idealizat. Conform opiniei dr.

Palaschek, teroristul a petrecut mult timp pentru a fundamenta anumite idei, însă acestea nu au caracter de noutate, fiind promovate anterior de alte persoane. De asemenea, subiectul supus analizei comportamentale este o persoană cu carențe educaționale majore, însă dispune de un potențial relevant de inteligență nativă.

Dr. Palaschek a menționat faptul că Tarrant a încercat să-și creeze o imagine de gânditor și de ideolog cu puternice influențe de extremă dreapta, promovând în mod activ ura de rasă, în special cu accent pe segmentul islamic.

Analiza profilului psihologic al lui Tarrant reliefază faptul că acesta se încadrează într-o tipologie a unui segment populațional care induce un potențial risc terorist, respectiv bărbat Tânăr din clasa muncitoare, care are sentimentul de redundanță și care este incapabil să se angajeze în proiecte importante dezvoltate la nivel societal.

Lipsa unui obiectiv clar la nivel societal reprezintă un aspect care induce riscuri, în special în rândul tinerilor de

sex masculin. Dr. Palaschek a menționat faptul că acest aspect poate prevale în situația în care lipsește un model al unui bărbat puternic. Se cunoaște faptul că tatăl lui Tarrant a murit în anul 2010, la vîrstă de 49 de ani. Totodată, la un moment dat, părinții lui Tarrant s-au separat, nefiind cunoscute motivele divorțului.

Documentele postează de terorist relevă faptul că unul din indicile care dovedesc gândirea deluzională este compararea acestuia cu Nelson Mandela. Aceasta a precizat faptul că se așteaptă să fie eliberat după 27 de ani, același număr de ani pentru care a fost condamnat liderul sud-african de către autoritățile care promovau aperhaidul în Africa de Sud.

De asemenea, Tarrant a declarat că nu are copii, precizând că unul din motive îl constituie scăderea fertilității la nivelul populației europene. În final, pe baza analizelor și probelor avute la dispoziție, dr. Palaschek a concluzionat faptul că Brenton Tarrant este semi-rațional.

Concluzie:

Atentatul terorist comis de cetățeanul australian Brandon Tarrant reliefază încă odată faptul că fenomenul terorist are un caracter universal și nu constituie doar o parte reprezentată de terorismul islamic. Atentatul terorist din martie 2019, comis în Noua Zeelandă relevă riscul terorismului comis de persoane tarate din punct de vedere psihologic, care se radicalizează sau autoradicalizează prin procesarea parțială a informațiilor colectate în mod individual și fără discernământ.

Pentru contracararea acestui fenomen este necesară o mai bună monitorizare a "semnalelor slabe" care indică iminența producerii unui atentat terorist, în acest exemplu aspectul care ar fi condus la evitarea acestui carnagiu fiind documentul postat în rețeaua Internet de către terorist anterior producerei atacurilor, precum și profilarea psihologică a persoanelor din grupele care prezintă risc din punct de vedere terorist.

Bibliografie selectivă:

1. <https://www.antena3.ro/actualitate/atac-terorist-in-noua-zeelanda-atacatorul-a-scris-numele-mai-multor-romani-pe-arme-512374.html>;
2. <https://www.newshub.co.nz/home/new-zealand/2019/03/christchurch-terror-attack-suspect-brenton-tarrant-shows-no-signs-of-psychosis-expert.html>;
3. <https://www.theguardian.com/world/2019/mar/15/rightwing-extremist-wrote-manifesto-before-livestreaming-christchurch-shooting>;
4. <https://edition.cnn.com/2019/03/16/asia/new-zealand-suspect-brenton-tarrant-about-intl/index.html>;
5. <https://www.aljazeera.com/news/2019/03/zealand-mosque-attacks-brenton-tarrant-190316093149803.html>;
6. <https://eu.usatoday.com/story/news/nation/2019/03/15/new-zealand-christchurch-mosque-shootings-who-brenton-tarrant/317255002/>,

ELEMENTE DE HUMAN INTELLIGENCE ÎN SCRERILE LUI CAESAR,

ONASANDER ȘI FLAVIUS JOSEPHUS²⁶

ELEMENTS OF HUMAN INTELLIGENCE IN THE WRITINGS OF CAESAR,

ONASANDER AND FLAVIUS JOSEPHUS

Mihai-Florin MĂRGĂRIT²⁷

Abstract: *Omul constituie principala sursă de informații. Prizonierii de război, dezertorii și transfugii din lumea romană au fost astfel de posesori. Human intelligence ca produs ce se bazează pe obținerea de informații din surse umane își are rădăcinile și în istoria romană.*

Cuvinte cheie: *human intelligence, Caesar, Onasander, Flavius Josephus.*

Abstract: *Man is the main source of information. The prisoners of war, the deserters and the refugees from the Roman world were such possessors. Human intelligence as a product based on obtaining information from human sources also has its roots in Roman history.*

Keywords: *human intelligence, Caesar, Onasander, Flavius Josephus.*

²⁶ Prezentul articol folosește informații care vor face parte și se vor regăsi în teza de doctorat cu titlul **Captivi în lumea romană. Tratamentul prizonierilor de război din perioada Republicii și până la sfârșitul dominatului. Surse istorice și juridice** (work in progress)

²⁷ Doctorand al Școlii Doctorale de Istorie, Universitatea din București.

Brittany Kaiser²⁸, în documentarul "The Great Hack"²⁹, difuzat de către Netflix, afirmă că "datele sunt bunurile cele mai de preț de pe Pământ" (Amer & Noujaim 2019). Și, am putea adăuga, au fost și vor continua să fie căutate, prețuite și utilizate, pentru că ele, informațiile, oferă cunoaștere și putere detinătorilor. Actori statali sau simpli indivizi, toți au dorit să le dobândească și să le folosească pentru a-și îndeplini scopurile și obiectivele propuse. Iar în centrul acțiunilor de obținere a fost mereu omul, o permanentă constantă a acestei activități, posesorul, păstrătorul și apărătorul acestora.

Și în lumea romană, de-a lungul timpului, s-a pus problema colectării de informații necesare rezolvării problemelor politico-militare ale statului. Necessare comandanților militari, pe parcursul derulării campaniilor, în vederea câștigării

bătăliei sau a contracarării acțiunilor inamice, ele au fost în permanență în centrul atenției. Aceștia au încercat să le obțină mereu, folosind o varietate de metode și mijloace, pentru a-și crea un avantaj tactic necesar în următoarea confruntare. Ca urmare, vom încerca, în prezentul articol să înfățișăm, pe baza textelor lui Caesar - *Războiul galic*³⁰, Onasander (Onasandros) - *Στρατηγικός*³¹ - și Flavius Josephus - *Războiul iudeilor împotriva romanilor*³², categoriile de informații, metodele utilizate pentru a le afla și modul în care

³⁰ Caesar. 1917. *The Gallic War*. Translated by H. J. Edwards. Cambridge, MA: Harvard University Press, Caesar Caius Iulius. 1964. *Războiul galic*. *Războiul civil*. Studiul introductiv și indice Cicerone Poghirc; *Războiul galic*, traducere, note și indice de Janina Vilan Unguru; *Războiul civil*, traducere și indice Elisabeta Poghirc; Note Cicerone Poghirc. Editura Științifică: București

³¹ Aeneas, Asclepiodotus, Onasander. 1948 [1923]. *Aeneas Tacticus, Asclepiodotus, Onasander*. With an English translation by members of the Illinois Greek Club. Cambridge, Ma., London: Harvard University Press. reprinted

³² Josephus. 1927-1928. *The Jewish War. 3 volumes*. translated by H. St. J. Thackeray. Cambridge, MA: Harvard University Press, Josephus Flavius. 2002. *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*. prefată de Răzvan Theodorescu, traducere de Gheneli Wolf și Ion Acsan, cuvânt asupra ediției și note explicative de Ion Acsan. București: Editura Hasefer

²⁸ Brittany Kaiser a fost Director of Business Development pentru Cambridge Analytica între anii 2015-2018.

²⁹ Amer & Noujaim (2019)

au fost folosite datele obținute de la prizonierii de război, dezertori și transfugi.

De-a lungul istoriei, au fost căutate căi și mijloace de a colecta, procesa, disemina și de a folosi informațiile referitoare la celălalt care, în majoritatea cazurilor, era o entitate inamică. Ca urmare, indiferent de forma de organizare, statele au întreprins activități pentru a-și asigura accesul la datele privitoare la ceilalți prin constituirea unor structuri specializate, ce au avut și au rolul de a obține și furniza datele necesare luării deciziilor (politice, militare, economice). Toate aceste eforturi au fost reunite, în perioada modernă, sub denumirea de *intelligence*, definită în *DOD³³ Dictionary of Military and Associated Terms³⁴* ca:

1. *The product resulting from the collection, processing, integration, evaluation,*

analysis, and interpretation of available information concerning foreign nations, hostile or potentially hostile forces or elements, or areas of actual or potential operations.

2. *The activities that result in the product.* 3. *The organizations engaged in such activities. [...] (Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff 2019, p. 107)³⁵*

Între disciplinele de intelligence, aşa cum sunt ele enumerate în *Joint Intelligence³⁶* se numără și *human intelligence* (HUMINT), care reprezintă „o categorie de *intelligence* derivată din informațiile colectate și furnizate de

³³ DOD este acronimul pentru Departement of Defence - Departamentul Apărării al Statelor Unite ale Americii.

³⁴ Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. 2019. *DOD Dictionary of Military and Associated Terms*. Washington DC: The Joint Staff.

³⁵ 1. *Produsul rezultat din colectarea, procesarea, integrarea, evaluarea, analiza și interpretarea informațiilor disponibile referitoare la națiuni străine, forțe sau elemente ostile sau potențial ostile sau zone de operații reale sau potențiale.* 2. *Activitățile care au ca rezultat produsul.* 3. *Organizațiile angajate în astfel de activități.[...]* (tr.a.)

³⁶ Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. 2013. *Joint Intelligence*. Washington DC: The Joint Staff.

către surse umane”³⁷ (Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff 2013, B-4)³⁸.

Analizând textele celor trei autori, observăm că, pentru lumea romană a secolelor I a. Ch. - I p. Ch., principala sursă de informații o reprezintă omul, detinătorul unor variate tipuri de date, pe care inamicii, în cele mai multe cazuri, vor căuta să le obțină.

Astfel, în cadrul campaniilor militare din Gallia și Britannia dintre anii 58-51 a. Ch., Caesar, după cum subliniază și Jane Crawford³⁹, „a folosit informatori, cercetași, spioni, simpatizanți ai inamicului, prizonieri de război, dezertori, sclavi fugari, comercianți, trimiși, comis-voiajori și refugiați.”⁴⁰ În lucrarea sa dedicată războiului galic se

regăsesc 24 de mențiuni referitoare la prinșii de război ca sursă de informații. Majoritatea dintre acestea se referă la captivii aflați în custodia romanilor⁴¹, care oferă diferite date, ca în pasajul referitor la acțiunile din anul 57 a. Ch., din Belgica, îndreptate împotriva tribului nervilor:

După un marș de trei zile prin țara lor, Caesar a aflat de la prizonieri că fluviul Sabis nu era la o distanță mai mare de 10 000 de pași de tabăra sa; pe malul celălalt al acestui fluviu, se așezaseră toți nervii, așteptând sosirea romanilor. (Caes., 2.16)

Există și un număr de trei pasaje⁴² în care adversarii află informații de la prinșii luati din armata romană. Într-unul dintre ele, nervii își înconjoară tabăra de iarnă cu un meterez și cu un sănț, iar autorul antic ne relatează despre cum au obținut datele necesare:

³⁷ „A category of intelligence derived from information collected and provided by human sources.”

³⁸ Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff (2019, p. 98), unde se specifică faptul că această categorie este numită și HUMINT.

³⁹ Crawford Jane W. 2012 (Spring). „Spies and Spying in Caesar's *Bellum Gallicum*”. *The Classical Outlook* vol. 89 (n° 3):71-74. <http://www.jstor.org/stable/43940173>

⁴⁰ Crawford (2012 (Spring), p. 71)

⁴¹ Dintre acestea amintim: Caes., BG, 5.8; 5.9; 7.18; 8.17.

⁴² Caes., BG, 5.42; 6.35 și 6.37.

„Cunoșteau această metodă, pe de o parte, în urma legăturilor pe care le avuseseră cu noi în anii trecuți, iar pe de altă parte de la cățiva prizonieri din armata noastră.”⁴³

Flavius Josephus ne prezintă și el, la rândul său, pe prizonierii de război ca sursă de informații în perioada primului război dintre romani și iudei (66-73 p. Ch.). Dintre cele șapte fragmente din lucrarea sa ce înfățișează pe cei capturați ca sursă de *human intelligence*, ne vom opri doar la unul, ce privește evenimentele din anul 71 p. Ch., de după ocuparea și distrugerea Ierusalimului de către trupele lui Titus, viitorul împărat:

O însemnată parte a bogățiilor orașului mai erau descoperite și acum sub dărâmături. Majoritatea lor erau scormonite de romani dar cele mai multe descoperiri se datorau indicațiilor date de prizonierii de război: aur, argint și alte obiecte prețioase

⁴³ Caes., BG, 5.42.

pe care foștii lor proprietari le îngropaseră în pământ, fiindcă nu știau ce surprize le mai rezervă schimbările războiului. (Joseph., 7.114-115)

Dar prizonierii nu constituie singura sursă HUMNIT din antichitate. După cum ne arată studiul textelor istorice, dezertorii și transfugii constituie o altă categorie de surse de informații. În cele trei texte supuse cercetării am identificat un număr de 11 pasaje, repartizate astfel pe fiecare autor: Caesar - 2⁴⁴, Onasander - 2⁴⁵, Flavius Josephus - 7⁴⁶. O mențiune specială ar fi de făcut pentru textul din lucrarea lui Onasander dedicat modului în care trebuie tratați trădătorii⁴⁷, deoarece în această categorie pot fi incluși atât prizonierii de război, cât și

⁴⁴ Caes., BG, 5.18 și 7.72.

⁴⁵ Onas., 10.15 și Onas., 10.22-24.

⁴⁶ Joseph., BJ, 3.143; 5.567; 5.569-572; 6.387-391; 3.317-318; 3.320-322; 4.410.

⁴⁷ Onas. 38.7-8. Promisiunile și angajamentele făcute trădătorilor ar trebui să fie ținute și onorate, nu pentru ceea ce au făcut, ci pentru ceea ce ar putea să facă și alții, urmându-le exemplul și trădând interesele țării lor, știind că pot fi recompensați pentru acțiunile lor.

dezertorii și transfugii.

Dintre acestea am selectat pasajul din lucrarea lui Flavius Josephus ce înfățișează evenimentele care au loc în anul 70 p. Ch., în Ierusalimul asediat de către romani:

Chiar în zilele acelea s-a înfățișat la Titus, ca fugar, un anume Mannaeus, fiul lui Lazarus, și a susținut că printr-o singură poartă, pe care o avea sub supravegherea lui, au fost scoase 115.880 de cadavre și anume în intervalul dintre cea de a 14-a zi a lunii Xanthicus, data instalării taberei romane în fața zidurilor Ierusalimului, până la Luna nouă a lui Panemus. (Joseph., 5.567)

Următoarea problema care trebuie rezolvată privește modalitatea în care se pot obține datele și informațiile de la sursele umane.

În Appendix B, Intelligence Disciplines, al *Joint Intelligence*, la punctul 2. Human

Intelligence⁴⁸, sunt prezentate modalitățile prin care se pot obține, în mod legal, informații de la sursele umane. Potrivit acestui manual, există doar trei procedee prin care pot fi dobândite: *intelligence interrogation, source operation și debriefing*.

- a. *Intelligence interrogation*⁴⁹ (interrogatoriul) - „este un proces sistematic de folosire a tehnicielor de interogare pentru a chestiona o persoană capturată sau reținută pentru a obține informații de încredere pentru a satisface cerințele de colectare a informațiilor.”⁵⁰ Operațiunea poate fi executată doar de către persoane autorizate, care operează sub autoritatea Departamentului Apărării.
- b. *Source Operations*⁵¹ - „personalul

⁴⁸ pp. B-4 și B-5.

⁴⁹ *Intelligence interrogation is a systematic process of using interrogation approaches to question a captured or detained person to obtain reliable information to satisfy intelligence collection requirements. Trained interrogators with current certification operating under DOD authority are permitted to conduct intelligence interrogations.* - Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. 2013. *Joint Intelligence*, p. B-4.

⁵⁰ Traducerea autorului.

⁵¹ *Designated and trained personnel in a unit with the “source operations” mission may develop information through the direct and indirect questioning of overt or clandestine sources. These personnel operate under the*

desemnat și instruit dintr-o unitate cu misiunea de „source operations” poate dezvolta informații prin directă sau indirectă chestionare a surselor deschise sau clandestine. Acest personal operează sub autoritatea și îndrumarea unui executor HUMINT desemnat.”⁵²

c. *Debriefing*⁵³ - „este procesul de chestionare a surselor umane care cooperează pentru a satisface cerințele de obținere a informațiilor, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Sursa, de obicei, nu este în custodie și dorește să coopereze de bunăvoie.”⁵⁴ Prin *debriefing*, întâlniri față în față, discuții și prin alte modalități, informațiile pot fi obținute dintr-o varietate de surse umane cum ar fi: voluntarii, cei care au revenit (inclusiv

authority and direction of a designated defense HUMINT executor. - Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. 2013. *Joint Intelligence*, p. B-4.

⁵² Traducerea autorului.

⁵³ *Debriefing is the process of questioning cooperative human sources to satisfy intelligence requirements, consistent with applicable law. The source usually is not in custody and usually is willing to cooperate. [...] -* Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. 2013. *Joint Intelligence*, p. B-5.

⁵⁴ Traducerea autorului.

prizonierii de război), refugiații sau persoanele strămutate și personalul forțelor aliate.⁵⁵

În cazul textelor antice studiate, au fost identificate trei categorii de obținere a informațiilor: prin interogare, prin tortură și prin furnizare voluntară de informații.

Interogarea este o metodă întâlnită în lucrarea lui Caesar dedicată războiului cu galii, când, în anul 58 a. Ch., acesta îi întreabă pe prizonieri de ce Ariovistus nu dorea să dea lupta hotărâtoare.⁵⁶ Ea este folosită împotriva trupelor romane capturate de către sugambri, un neam germanic, care doreau să afle unde se găsea comandantul roman.

Tortura, în lucrările celor trei autori din vechime, ca mod de a obține date se regăsește doar la Flavius Josephus.

Astfel de curând un om oarecare din Iotapata, ce ajunsese prizonier, rezistase tuturor torturilor la care

⁵⁵ (Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff 2013, B-5).

⁵⁶ Caes., BG, 1.50.

fusese supus și nici măcar amenințat cu focul să vorbească, n-a vrut să divulge dușmanului situația din interiorul orașului, atunci când l-au crucificat luând în derâdere chinurile morții. Dar credibilitatea vorbelor, a asigurat și verosimilitatea dezertorului, ceea ce I-a făcut pe Vespasianus să credă că, poate, el rostea adevărul; pe de altă parte eventuala lui viclenie nu putea să aducă pagube mari romanilor. Așadar, a poruncit ca prizonierul să fie pus sub pază strictă, iar oastea să facă cuvenitele pregătiri pentru luarea cu asalt a orașului.

Joseph., 3.320-322

Furnizarea voită de informații se regăsește doar în operele lui Onasander și cea a autorului iudeu⁵⁷. Astfel, Onasander, în capitolul din lucrare dedicat spionilor,

sfătuiește ca aceștia să fie uciși dacă generalul consideră că armata sa este mai slabă. Dacă, însă, el crede că are o armată mai puternică decât cea a inamicului, el poate face o demonstrație de forță în fața acestuia, înainte de a-l elibera și de a-l trimite acasă să povestească cele văzute.⁵⁸

Cele mai multe pasaje referitoare la dobândirea de informații sunt și cele în care modalitatea de extragere nu este precizată. Majoritatea lor, aparținând lui Caesar, ne transmit că acesta aflat de la prizonieri sau de la dezertori, ori că a învățat de la aceștia despre diferite situații sau stări de fapt.⁵⁹

Nu apar menționate, în nici unul dintre paragrafele cercetate, unități sau indivizi specializați în extragerea cunoștințelor de la sursele umane, spre deosebire de perioada contemporană.

După identificarea surselor și a metodelor de obținere a datelor de la acestea, se pune întrebarea, firească de altfel, ce tip

⁵⁷ Joseph., 3.317-318

⁵⁸ Onas. 10.9.
⁵⁹ Caes., BG, 2.16, 2.17, 5.8, 5.9, 5.18, 5.48, 5.52, 7.18, 7.72, 8.17.

de informații oferă acestea?

Analizând textele antice am putut clasifica următoarele categorii de informații furnizate de către prizonieri, dezertori și fugari:

1. poziția inamicului⁶⁰ - vezi supra (Caes., *BG*, 2.16) despre locul unde tribul nervilor îi așteaptă pe romani⁶¹;
2. planurile, intențiile sau acțiunile inamicului⁶² - e cazul lui Caesar, care adună date despre acțiunile lui Vercingetorix, din anul anul 52 a. Ch.⁶³;
3. trupe⁶⁴ - Caesar află, de la un prizonier, despre strategia și numărul⁶⁵ celor trimiși de Correus, conducătorul bellovacilor, să împiedice

aprovisionarea romanilor cu nutreț⁶⁶;

4. ore potrivite pentru atac⁶⁷ - Onasander recomandă să se țină seama dacă un dezertor îl informează despre o anumită oră potrivită pentru a ataca inamicul, dar să îl aibă aproape pe acesta, bine legat, pentru a-l elibera și răsplăti, în caz de victorie, sau pentru a-l ucide, dacă încearcă să-l însele;
5. drumuri, căi de acces⁶⁸ și modalități de deplasare⁶⁹;
6. provizii⁷⁰;

⁶⁰ Caes., *BG*, 8.35.

⁶¹ Caes., *BG*, 2.16.

⁶² Caes., *BG*, 2.16; 8.7; 8.8; 8.17 și 8.26; Onas. 10.22-24.

⁶³ Caes., *BG*, 2.16.

⁶⁴ Caes., *BG*, 2.16, 5.9, 8.7 și 8.17; Onas. 10.9.

⁶⁵ 6000 de pedestri și 1000 de călăreți.

⁶⁶ Caes., *BG*, 8.17.

⁶⁷ Onas. 10.15.

⁶⁸ Caes., *BG*, 2.16; Onas. 10.15.

⁶⁹ Caes., *BG*, 2.17: *Mai mulți belgi supuși și alți galii îl urmau pe Caesar. Aşa cum s-a aflat mai târziu de la prizonieri, unii dintre ei, observând ordinea obișnuită în care mergeau armata noastră în cursul acestor zile, au trecut noaptea la nervi și le-au arătat că între legiuni mergeau mari convoaie de bagaje și că, atunci când prima legiune va fi ajuns la locul taberei, celealte se aflau la o mare distanță; deci era foarte ușor s-o atace pe prima mai înainte ca soldații să-și fi lăsat jos bagajele; dacă această legiune ar fi alungată și bagajele prădate, celealte legiuni n-ar mai îndrăzni să reziste.*

⁷⁰ Caes., *BG*, 2.16.

7. obstacole și capcane⁷¹ - în cursul campaniei din Britannia, din anul 54 a. Ch., Caesar află de la prizonieri și dezertori că în apele râului Tamesis erau înfipăți adânc țăruși, la fel ca pe mal, pe care îi acoperea apa;
8. tehnici de construcție - tribul nervilor care își înconjoară tabăra cu meterez și sănț, folosindu-se de informațiile obținute de la prizonieri⁷²;
9. trupe care vin ca întăriri⁷³ - Caesar a aflat de la prizonieri că tribul nervilor așteaptă ca trupele atuatucilor să li se alăture în lupta cu romani.

O ultimă întrebare își mai așteaptă răspunsul. Ce se întâmplă cu aceste informații adunate?

⁷¹ Caes., BG, 2.16.

⁷² Caes., BG, 5.42.

⁷³ Caes., BG, 2.16.

Analizând textele antice deja prezentate, observăm că acestea sunt folosite pentru a iniția un atac⁷⁴, pentru a contracara acțiuni ale inamicului⁷⁵, pentru verificarea unei situații sau a unei informații⁷⁶, pentru a impresiona inamicul⁷⁷ sau pentru a realiza diferite construcții⁷⁸.

Concluzii

Studiind operele celor trei autori din vechime, putem conchide că *human intelligence*, ca disciplină, își găsește primele sale elemente constitutive încă din Antichitate, fără a fi însă teoretizare ca o entitate aparte și adunate într-un tot unitar. Ele țin, mai mult, de un „cod de bune practici” pe care comandanții militari sau autorii de manuale destinate acestora încep să le asimileze și să le pună în practică.

Aspectele identificate, pentru lumea romană a secolelor I a. Ch. - I p. Ch., în privința modului de obținere a

⁷⁴ Caes., BG, 5.9.

⁷⁵ Caes., BG, 1.66, 8.17.

⁷⁶ Joseph., BJ, 3.320-322.

⁷⁷ Onas. 10.9.

⁷⁸ Caes., BG, 5.42.

informațiilor de la sursele umane, cele mai folosite la vremea respectivă, se regăsesc, în bună măsură, la un alt nivel și în zilele noastre. A suprapune realitățile lumii contemporane peste cele ale lumii din vechime poate duce la pierderea din vedere a unor particularități și la greșita interpretare a unor date. Așa e cazul prizonierilor de război, care, în zilele noastre, au un statut bine reglementat prin *Convenția de la Geneva privitoare la tratamentul prizonierilor de război*⁷⁹, în timp ce, în perioada studiată, lucrurile, din punct de vedere legal, stăteau diferit.

Indiferent de dezvoltarea tehnologică, omul va rămâne, în continuare, o sursă fundamentală de informații.

Bibliografie

1. Aeneas, Asclepiodotus, Onasander. 1948 [1923]. *Aeneas Tacticus, Asclepiodotus, Onasander*. With an English translation by members of the Illinois Greek Club. Cambridge, Ma., London: Harvard University Press. reprinted
2. Amer Karim, Noujaim Jehane. 2019. *The Great Hack*
3. Caesar. 1917. *The Gallic War*. Translated by H. J. Edwards. Cambridge, MA: Harvard University Press
4. Caesar Caius Iulius. 1964. *Războiul galic. Războiul civil*. Studiul introductiv și indice Cicerone Poghirc; Războiul galic, traducere, note și indice de Janina Vilan Unguru; Războiul civil, traducere și indice Elisabeta Poghirc; Note Cicerone Poghirc. Editura Științifică: București
5. *Convenția de la Geneva privitoare la tratamentul prizonierilor de război*

⁷⁹ *Convenția de la Geneva privitoare la tratamentul prizonierilor de război din 12 august 1949*.

<https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-III.pdf>

din 12 august 1949.
<https://crucearosie.ro/assets/Uploads/Conventia-de-la-Geneva-III.pdf>

6. Josephus. 1927-1928. *The Jewish War. 3 volumes.* translated by H. St. J. Thackeray. Cambridge, MA: Harvard University Press
7. Josephus Flavius. 2002. *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor.* prefață de Răzvan

Theodorescu, traducere de Gheneli Wolf și Ion Acsan, cuvânt asupra ediției și note explicative de Ion Acsan. București: Editura Hasefer

8. Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. 2019. *DOD Dictionary of Military and Associated Terms.* Washington DC: The Joint Staff

"RADIOGRAFIA" INDUSTRIEI ROMÂNEȘTI DE ARMAMENT

"THE RADIOGRAPHY" OF THE ROMANIAN ARMS INDUSTRY

Dr. Lucian IVAN⁸⁰

Abstract: Industria românească de apărare se confruntă cu probleme de natură sistemică, care nu permit dezvoltarea acestui sector deosebit de sensibil să performeze la potențialul său real. În acest context, este necesar să se investească consistent în sectorul cercetare-dezvoltare, concomitent cu extinderea parteneriatelor strategice cu companii relevante din spațiul euro-atlantic, care să contribuie la assimilarea de către industria românească de profil a tehnologiilor moderne.

De asemenea, un factor important îl constituie achiziționarea de armament și echipamente militare de către Forțele Armate Române, în prezent gradul de absorbție fiind de aproximativ 10%, cu mult sub media de la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene (70%). Procesul de achiziție al Forțelor Armate Române trebuie să țină cont de noile amenințări care provind din Est, inclusiv a celor hibride.

Cuvinte cheie: armament, export, producție, amenințări hibride, modernizare.

Abstract: The Romanian Arms Industry is confronting with systemic problems that have impact in development of this important sector of activity in order to perform at its real potential. In this context, it is necessary to have important investments in research & development domain, as well as extension of strategic partnerships with relevant companies from Euro-Atlantic space, which will contribute to assimilation of modern technologies by the Romanian Arms Industry.

In this context, an important factor is represented by acquisition of arms and military equipment by the Romanian Arms Forces. In present, the absorption percent is around 10% more

⁸⁰ Postdoctorand al Universității Valahia din Târgoviște.

under the medium of member states of the European Union (70%). The Romanian Arms Forces acquisition process must take into account the threats coming from East, including hybrid threats.

Keywords: arms, export, production, hybrid threats, modernization.

Amenințări la adresa securității naționale

Amenințările complexe ale războiului hibrid au efecte directe la nivelul cerințelor operaționale pentru industria de apărare, fiind necesar să se realizeze adaptarea continuă a acesteia la riscurile induse de războiul non-convențional. În acest context, NATO și România trebuie să ia în considerare creșterea consistentă a forțelor militare ale Federației Ruse în regiunea Mării Negre, în special după anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea.

Totodată, ambițiile Kremlinului sunt reflectate de Doctrina Gerasimov 2.0, care constă în impunerea industriei rusești de apărare de a dezvolta sisteme moderne de armament care să facă față

oricăror provocări de natură securitară.

În acest context, până în anul 2025, Federația Rusă intenționează să producă 30 de nave moderne de luptă destinate dotării flotei militare din Marea Neagră, efortul finanțiar prognozat fiind de peste 2 miliarde USD.

Totodată, în Peninsula Crimeea au fost dislocate forțe aeriene care testează, din ce în ce mai des, capacitatea de reacție a forțelor NATO, fiind dislocate inclusiv sisteme moderne de rachete care sunt capabile să lovească ținte din România, Bulgaria sau Turcia.

În contextul intervenției militare a Federației Ruse în Siria, flota din Marea Neagră a obținut și o mai mare importanță strategică pentru operațiunile din estul Mării Mediterane de susținere a forțelor expediționare

ruse, având în vedere faptul că infrastructura militară din Peninsula Crimeea a fost deosebit de importantă pentru susținerea din punct de vedere logistic a bazei de la Tartus din Siria.

Având în vedere aceste noi provocări de natură asimetrică, Armata României a început să planifice achizițiile de la premsa că *"apărarea începe acasă"*. La nivelul NATO, în actualul context securitar mondial și regional, rolul României este extrem de important ca avanpost de observație (senzori de detectie și avertizare timpurie, culegere de informații), avanpost logistic (interoperabilitate cu trupele și echipamentele prepoziționate ale NATO) și de apărare timpurie (sisteme de reacție rapidă capabile să anihileze atacurile hibride, asimetrice, cibernetice).

Caracteristicile pieței românești de armament

În anul 1989, industria autohtonă de apărare deținea aproximativ 100 de întreprinderi în care lucrau circa 130.000 de angajați, iar exporturile de armament

atingeau cifra de 800 milioane USD. După reorganizări succesive, în prezent mai funcționează 22 de întreprinderi cu capital integral de stat, dintre care 15 sunt grupate în cadrul CN ROMARM SA, companie națională subordonată Ministerului Economiei. Industria privată de securitate este reprezentată de 17 companii, cu capital mixt sau privat.

Partea care aparține exclusiv statului român are nevoie de o evaluare obiectivă a potențialului de dezvoltare și de o restructurare care să fie bazată exclusiv pe o analiză economică și de piață corectă și coerentă, fără ingerințe de natură politică sau sindicală. În prezent, există companii care abia mai supraviețuiesc din lipsa comenziilor, dar sunt anumite companii care au contracte consistente la export. Cu toate acestea, companiile care au contracte consistente la export nu pot să îndeplinească cerințele solicitate de clienți, având în vedere lipsa personalului calificat și tehnologiile care nu permit creșterea producției de armament.

Totodată, unele companii care desfășoară activități similare pot fuziona, însă de cele mai multe ori există tentația de a menține consilii de administrație unde o parte din membri sunt desemnați pe criterii subjective, ca o recompensă pentru servicii de natură arbitrară și care nu detin pregătirea profesională necesară pentru a lua decizii care să vină în sprijinul întreprinderilor respective. Pe lângă aceste aspecte, un factor foarte important în procesul decizional este reprezentat de sindicalele din industria de apărare, care se opun reorganizării pe criterii de eficiență a anumitor companii care nu mai au perspective de redresare.

O altă caracteristică importantă a industriei autohtone de apărare constă în lipsa de tehnologii moderne, muniția și armamentul fiind fabricate, în prezent, cu echipamente și tehnologii din anii 60-70, în cel mai fericit caz din anii 80, aspect ce se reflectă negativ asupra calității și competitivității produselor militare pe piața externă.

Un alt aspect foarte important constă în subfinanțarea pe o perioadă lungă de timp a bugetului apărării, precum și lipsa de predictibilitate a cheltuielilor pentru înzestrare, concomitent cu scăderea sumelor alocate pentru desfășurarea de exerciții și instrucție. Un alt domeniu foarte important a constat în mențenanța produselor militare care a fost afectată de redistribuirea resurselor financiare spre alte domenii, fapt ce a afectat inclusiv componenta privată a industriei de apărare, care a pierdut comenzi pentru executarea menținanței pentru anumite produse militare cu rezultate la nivelul stabilității financiare a acestor companii.

O componentă importantă care a contribuit la menținerea pe linia de plutire a industriei românești de apărare l-a constituit exporturile de armament care au evoluat astfel: 2010 – 163 milioane USD, 2011 – 180,8 milioane USD, 2012 – 106,1 milioane USD, 2013 – 235,1 milioane USD, 2014 – 211,3 milioane USD, 2015 – 176,6 milioane

USD, 2016 – 186,1 milioane USD. În multe situații au existat cazuri de comenzi care nu au fost onorate la timp, pe fondul tehnologiilor depășite și a lipsei acute de personal specializat. Lipsa de personal specializat se datorează îmbătrânirii acestuia și a pensionărilor anticipate, dar și a migrației forței de muncă înalt calificate spre sectorul privat non-militar. Din punct de vedere al tehnologiilor depășite, acest aspect se datorează, în principal, lipsei unei strategii coerente de retehnologizare a sectorului industriei de apărare, care să includă componenta investițională. Pe termen mediu și lung, se poate anticipa, în condițiile persistenței acestor disfuncționalități, o limitare a exporturilor românești de armament și, implicit, intrarea în insolvență sau chiar faliment a anumitor companii de pe piața de profil.

În ultima perioadă de timp, România a alocat resurse financiare reduse către sectorul cercetare-dezvoltare din industria de armament,

realizările din acest domeniu fiind datorate, în mare parte, factorului uman care, din pasiune pentru acest domeniu, acceptă să creeze și să inoveze într-un sistem neremunerativ, prea puțin interesat să investească în viitor. De altfel, federațiile sindicale reprezentative din industria de armament au solicitat Administrației Prezidențiale, în data de 29 februarie 2019, sprijin pentru realizarea unui centru de cercetare al industriei de apărare, care să concentreze capacitatele de cercetare-dezvoltare, inclusiv prin accesarea de fonduri europene. Aceste propuneri importante pentru securitatea națională și cu impact în plan economic și social au fost înaintate Guvernului României, Ministerului Economiei și Ministerului Apărării Naționale.

În anul 2015, bugetul MApN alocat pentru cercetare a fost de 2,67 milioane lei (aproximativ 670.000 USD), în anul 2016, 1,15 milioane lei, iar în anul 2017, aproximativ 1,2 milioane lei, în timp ce state din proximitatea României,

precum Serbia, investesc anual circa 3 milioane USD.

Dacă până în anul 2017, era invocată lipsa resurselor materiale, prin alocarea a 2% din PIB cheltuielilor militare nu mai poate fi invocat acest motiv. La nivelul Ministerului Apărării Naționale se remarcă un interes relativ scăzut pentru cercetarea militară, atitudine care va determina lipsa unor proiecte consistente de cercetare, cu impact final asupra înzestrării Armatei României, asupra industriei de profil și a exporturilor de armament.

Un alt aspect îngrijorător îl constituie cooperarea deficitară între MApN și Ministerul Economiei, pe fondul neabordării unor teme comune de cercetare și de finanțare, în comun, a unor programe relevante pe palierul securității naționale. De asemenea, este necesară cooperarea mai intensă între sectorul de stat și cel privat în domeniul cercetării și dezvoltării de produse militare, prin implicarea activă a factorilor guvernamentalni. În prezent, la nivelul industriei private de apărare se

investesc sume importante în domeniul cercetării-dezvoltării cu aplicabilitate în sectorul militar, cu mult mai mult decât o face statul român. Un exemplu relevant este constituit de investițiile private pentru dezvoltarea de sisteme militare fără pilot sau în zona dezvoltării de software specializat pentru sistemele de comunicații militare.

Cu toate acestea, în anul 2019, conform declarațiilor ministrului economiei, industria de apărare beneficiază de 10 ori bugetul de execuție din anul precedent, fiind dezvoltat un proiect mult mai mare în care sunt legate lanțurile valorice.

Astfel, vor fi alocate 173 milioane lei pentru fabrica de pulberi de la Făgăraș care se va comasa cu Pirochim Victoria. Totodată, vor urma modernizări importante la UM Cugir și UM Sadu. UM Cugir are asigurate exporturi de arme pe destinația SUA de aproximativ 25 milioane EURO. De asemenea, există preocupări pentru a dezvolta relațiile cu compania italiană de arme Beretta, urmând ca la UM

Plopeni să fie produsă arma ARX 160 și o armă mai mică pentru trupele speciale pe calibrul NATO. Oficialul român a menționat faptul că sub 10% din ce produce industria autohtonă de apărare este achiziționată de Armata Română, pe când la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene media este de aproximativ 70%, în Franța procentul fiind de 100%.

Strategia de dezvoltare a industriei naționale de securitate trebuie să țină cont de faptul că piața căreia i se adresează este rezultatul unor cerințe determinate de amenințările potențiale și misiunile asumate la nivelul NATO (componenta expediționară, informații, avertizare timpurie).

La nivel național s-a convenit garantarea unui consens politic național între toate partidele parlamentare care se obligă, indiferent dacă sunt la putere sau în opoziție, să respecte angajamentul ferm de susținere a alocărilor bugetare pentru Armata României la nivelul constant de minimum 2% din PIB pentru următorii 10 ani. Totodată, a fost agreată

susținerea planificării bugetare multianuale a cheltuielilor militare, pentru asigurarea predictibilității politicii de înzestrare a Armatei României cu tehnică modernă de luptă, precum și dezvoltarea unor proiecte de cooperare între industria națională de apărare și companii de profil din alte state.

Totodată, Armata Română a alocat aproximativ 23% pentru achizițiile de tehnică de luptă din bugetul alocat MApN, cu perspectiva atingerii a 40%, aspect ce se încadrează în recomandarea NATO ca partea de înzestrare să nu fie mai mică de 20% din totalul fondurilor alocate cheltuielilor militare.

Top 10 clienți de armament ai României, în 2018

1. SUA: 72,31 milioane euro.
Principale produse: 8.254 puști semiautomate, 16.851 pistoale, 7.826 puști de asalt, 73 puști semiautomate cu lunetă, 4 mitraliere ușoare, 370 de mitraliere calibrul 12,7, 4 aruncătoare de grenade antitanc calibrul 40, 10 mitraliere

calibră 14,5, lovitori antitanc calibră 40 și 73, lovitori, bombe și muniție de diverse calibre, părți componente pentru vehicule militare terestre, piese și componente mecanice pentru aeronave militare.

2. Bulgaria: 27,76 milioane euro.

Principale produse: 2.007 puști de asalt, 75 mitraliere calibră 12,7, 10 mitraliere calibră 14,5, 186 mitraliere antiaeriene cu două țevi, 52 mitraliere antiaeriene cu patru țevi, 149 aruncătoare de grenade antitanc calibră 73, lovitori și muniție de diverse calibre, sistem de decontaminare, costum de protecție CBRN, unități mobile pentru cercetare chimică, investigații CBRN și transport probe specifice, exploziv militar.

3. Tunisia: 23,77 milioane euro.

Patru platforme pentru nave de patrulare.

4. Israel: 22,43 milioane euro.

Principale produse: 190 puști de asalt, componente, piese, subansambluri și cabluri pentru diverse echipamente militare de infanterie și aviație, sisteme optice folosite în luptă.

5. Arabia Saudită: 7,83 milioane euro. Lovitori calibrul 73 și muniție de calibră mic.

6. Elveția: 6,24 milioane euro.

Principale produse: lunete, sisteme optoelectronice, echipamente de contraacțiune și testare pentru vehicule militare, piese de schimb pentru elicoptere, sisteme de comunicații radio pentru transportor blindat, servicii de instalare sisteme de comunicații radio pentru transportor blindat.

7. Afganistan: 4,67 milioane euro.

Principale produse: 900 mitraliere ușoare, 42 de puști semiautomate cu lunetă, lovitori calibrul 73.

8. Cehia: 4,12 milioane. Principale produse: 472 puști de asalt, 376 puști semiautomate, 537 puști cu lunetă, 372 mitraliere antiaeriene cu patru țevi, muniție, piese pentru avion militar de transport.

9. Marea Britanie: 3,94 milioane euro.

Principale produse: 175 puști de asalt, 40 puști automate, parașute, reparații pentru trei elicoptere de transport, diverse componente.

10. Guineea: 3,66 milioane euro.
Revizie generală pentru un elicopter de transport.

Disfuncții sistemice la nivelul industriei de apărare

La nivelul industriei autohtone de apărare au fost identificate disfuncții sistemicе care se reflectă, în mod direct, în profitabilitatea acestui domeniu de interes strategic național, respectiv:

- Decalaj tehnologic major între companiile de stat românești și cele din vest;
- Resurse tehnologice și umane îmbătrânite;
- Dependența industriei de stat de exportul de produse "tradiționale" care înglobează tehnologii depășite din punct de vedere tehnologic;
- Fragilitatea parteneriatului stat-industria privată de securitate, aceasta din urmă jucând rolul de subcontractor pentru companiile străine și asigurând asistență tehnică și comercială la integrarea noilor

echipamente pe platformele existente;

- Lipsa de predictibilitate a finanțării din partea statului a unor programe multi-anuale coerente și integrate de înzestrare, aspect ce afectează industria de stat și pe cea privată;
- Practica unor cerințe operaționale prea ambițioase sau lipsite de realism, în raport cu resursele existente a făcut ca, în final, armata să fie dotată cu produse excesiv de scumpe, iar interoperabilitatea produselor să fie discutabilă;
- Subfinanțarea cronică a cercetării militare de către stat și cvasi-inexistența unei cooperări public-privat în domeniu, neexistând o strategie interinstituțională care să determine un proces coherent de cercetare și dezvoltare de tehnologii moderne de securitate.

Politica de achiziții

În scopul asigurării înzestrării la standarde NATO a Forțelor Armate Române este necesar se se adopte un set de măsuri coerente care să conduce la modernizarea armatei, în concordanță cu riscurile și amenințările la adresa României.

Din analiza datelor realizate la nivelul industriei românești de apărare au rezultat următoarele măsuri care au ca scop eficientizarea politicii de achiziții de armament și de tehnică militară:

- Adoptarea unei hotărâri a CSAT în ceea ce privește capabilitățile militare care urmează a fi achiziționate pe termen mediu și lung, având în vedere analiza riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale;
- Încurajarea cooperării tehnologice bilaterale cu statele membre NATO și UE, în scopul realizării de consorții mixte care să conduce la realizarea în România de

produse militare care să înglobeze tehnologie avansată, cât și la integrarea, într-o proporție cât mai mare a fabricării produselor și asigurarea menținării în țara noastră;

- Achiziții coordonate între instituțiile componente ale Sistemului Național de Securitate, în scopul asigurării unui grad mai mare de interoperabilitate și pentru obținerea unor prețuri mai mici de achiziție a echipamentelor militare;
- Stabilirea, pe termen mediu și lung, a unei cote minime din bugetul apărării (minimum 20%) dedicate cheltuielilor de înzestrare, cu scopul de a genera un grad ridicat de predictibilitate pentru companiile din industria națională de apărare;
- Demararea unor proiecte de anvergură care să implice

companii din industria autohtonă de apărare, care să contribuie substanțial la relansarea producției naționale de armament ce înglobează tehnologii de vârf; Realizarea acestui deziderat poate fi obținut exclusiv prin cooperarea cu mari companii internaționale prin realizarea de transferuri tehnologice consistente. În acest context, este de menționat asocierea cu Rheinmetall Defence pentru realizarea unui transportor blindat 8x8, precum și intenția ca programul de corvete să fie realizat cu Damen Schelde Naval Shipbuilding BV la șantierul naval Damen din Galați și, eventual, și la șantierul naval din Constanța.

- Programul de achiziții va trebui să se concentreze pe produse militare performante care să nu pună ulterior probleme de interoperabilitate

funcțională, de menenanță și care să aibă un ciclu de viață consistent. În acest context, este foarte important ca întocmirea documentației care cuprinde cerințele operaționale și specificațiile tehnice de achiziție să evite formulările ambiguie sau cerințe imposibil de realizat, care să conducă la creșterea nejustificată a costului de achiziție.

Cooperarea la nivel internațional

Cooperarea cu marile companii din domeniul industriei de apărare, în special cu cele din spațiul euro-atlantic constituie o condiție obligatorie pentru modernizarea și eficientizarea industriei naționale de apărare, prin asigurarea sustenabilității acesteia pe termen mediu și lung.

În acest context, este necesar să se ia în considerare următorul set minimal de măsuri:

- Participarea la programe cu alte state membre ale NATO și

- UE, inclusiv prin integrarea într-un proiect multinațional care să vizeze dezvoltarea unor capabilități defensive, în strictă concordanță cu nevoile și cerințele de apărare ale teritoriului național;
- Promovarea conceptului de Smart Defence la nivel regional, inclusiv prin dezvoltarea de capabilități ce pot avea clienți pe piața regională de profil. Într-o zonă caracterizată prin creșterea sentimentului naționalist și exacerbarea orgoliilor naționaliste, o astfel de inițiativă a României ar consolida profilul țării noastre de partener serios și credibil;
 - Dezvoltarea de parteneriate strategice cu statele din vecinătatea România (ex. Balcanii de Vest, Ucraina, Republica Moldova), în scopul producerii și comercializării

de produse militare destinate acestei piețe emergente;

- Realizarea/consolidarea de parteneriate cu state din regiunea Orientului Mijlociu, Asia și Africa, care dispun de resurse importante care sunt destinate achiziționării de tehnică de luptă modernă;
- Participarea constantă a companiilor din industria autohtonă de apărare la principalele târguri și expoziții de profil organizate la nivel internațional, în scopul diversificării portofoliului de clienți și de penetrare a piețelor de profil aflate în expansiune economică.

Propunerি de măsuri la nivel național

Pentru a realiza dezvoltarea industriei românești de apărare sunt necesare măsuri proactive la nivel național, acestea urmând a fi susținute de cele dispuse la nivel internațional.

Dintre acestea sunt de menționat următoarele:

- Realizarea unei evaluări comprehensive a industriei autohtone de apărare, în scopul privatizării companiilor de stat din industria de securitate, inclusiv prin comasarea unor întreprinderi cu același profil de activitate (ex. 2016 – fuzionarea întreprinderilor din Făgăraș și Victoria, prin realizarea unei singure entități pentru producția de pulberi și explozibili);
- Analiza oportunității trecerii în coordonarea MApN a întreprinderilor pe care statul consideră necesar să le mențină sub controlul său. Principalul argument în favoarea acestei soluții constă în faptul că această instituție este principalul beneficiar al industriei de apărare;

- Eliminarea duplicitării demersurilor de export de armament, având în vedere faptul că în multe situații, ROMARM și ROMTEHNICA s-au concurat pentru obținerea unor contracte pe piața externă, iar câștigătorul acestora a fost o companie terță din alt stat;

În acest context, ROMTEHNICA poate fi desemnat unicul reprezentant al statului român pe palierul exporturilor de armament, având în vedere faptul că această companie de stat, aflată în coordonarea MApN, beneficiază de o puternică rețea de atașați militari care sunt familiarizați cu piața de profil și au stipulate în atribuțiile de serviciu menținerea relațiilor cu reprezentanții ministerelor apărării din statele unde își desfășoară activitatea.

Pentru susținerea exporturilor românești de armament, MApN trebuie să ia în considerare extinderea rețelei de atașați ai apărării, în special în state din Africa și Asia, unde există potențial de export pentru armamentul românesc.

- Realizarea unor programe investiționale consistente în domeniul cercetare-dezvoltare, inclusiv prin consolidarea cooperării între instituțiile din cadrul Sistemului Național de Securitate și companiile de stat de stat și private ce activează în acest domeniu;
- Conceptualizarea și dezvoltarea unui Program național de cercetare-dezvoltare în domeniul apărării, concomitent cu actualizarea cadrului legislativ care să permită realizarea de investiții private în domeniul

cercetării și dezvoltării, având garanția că rezultatul final, validat în cadrul testărilor specifice, va conduce la proiecte naționale finanțate de către stat;

- Dezvoltarea de parteneriate public-privat cu parteneri ai industriei de apărare din țară și din străinătate, în special din state NATO și UE, precum și crearea condițiilor necesare derulării unor contracte de offset avantajoase în achiziționarea/modernizarea de tehnică militară;

Pentru revitalizarea/retehnologizarea și creșterea competitivității economice a industriei naționale de apărare este absolut necesar să se perfecteze astfel de parteneriate strategice, în special pe palierul cercetare-dezvoltare-inovare pentru

crearea de noi echipamente și tehnologii de uz militar.

- Derularea de investiții consistente în capabilități cu dublă utilizare – civilă și militară.

De exemplu, sistemele fără pilot (UAV) pot fi utilizate atât în scopuri militare, cât și civile: obținerea de informații în misiuni de salvare, monitorizarea frontierei de stat pentru prevenirea și combaterea migrației ilegale, monitorizarea zonelor pretabile pentru braconaj din zonele izolate sau unde se produc defrișări ilegale de pădure, monitorizarea traficului rutier. În acest context, se poate realiza un sistem integrat de supraveghere, care ar putea fi partajat cu informații, dar și costuri, între diverse instituții cu atribuții (MApN, MAI, Ministerul Mediului etc.),

contribuind la dezvoltarea producției de UAV în România.

- Adoptarea unei politici de impunere a unor standarde tehnologice comune în activitățile de producție, cercetare-dezvoltare și achiziții;

Prin adoptarea acestor standarde se va realiza interoperabilitatea sistemelor, facilitarea utilizării duale militar/civil și vor fi reduse semnificativ costurile de operare și înlocuire.

- Configurarea unei entități dedicate apărării cibernetice, care să acționeze coerent și integrat ca răspuns la o agresiune de natură informatică asupra elementelor de infrastructură critică națională sau de tip militar.

Acknowledgement: Această lucrare a fost realizată cu sprijinul proiectului POCU 125040, cu titlul: "Dezvoltarea învățământului terțiar universitar în sprijinul creșterii economice - PROGRESSIO", proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 –2020.

BIBLIOGRAFIE:

1. <https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/21714/se-urmarestea-realizarea-unui-centru-de-cercetari-al-industriei-de-aparare-inclusiv-prin-accesare-de-fonduri-europene>;

2. <https://www.investingromania.com/ro/stiri/stiri-agerpres/b-d-l-u>

industria-de-aprare-are-de-10-ori-bugetul-de-execuie-de-anul-trecut;

3. <https://www.libertatea.ro/stiri/sindicalistii-din-industria-de-aparare-au-mers-la-cotroceni-2559266>;

4. <https://newstrategycenter.ro/wp-content/uploads/2016/04/2017-Martie-Ap%C4%83rare-%C8%99i-Industrie-studiu-New-Strategy-Center.pdf>;

5. www.ancex.ro.

CÂT DE „NEALEŞI” SUNT MEMBRII INSTITUȚIILOR EUROPENE ?

Câteva reflecții asupra unei teme mereu actuale

HOW “UNELECTED” ARE THE MEMBERS OF THE EUROPEAN UNION

INSTITUTIONS

Certain thoughts over an ever current debate

Dr. Dragoș - Adrian BANTAŞ

Abstract: Deși a fost mai mult sau mai puțin prezentă încă de la debutul construcției europene, tema „birocaților nealeși” cunoaște o revenire spectaculoasă în atenția publică, începând cu mult-discutata campanie din Marea Britanie, în favoarea retragerii acestui stat din Uniunea Europeană. Și chiar dacă, odată cu trecerea timpului, opțiunile electoratului și decidenților din Regat au suferit anumite schimbări, tema birocaților nealeși continuă să fie prezentă, contaminând dezbaterea publică și în alte state membre ale Uniunii. În acest context, dar mai cu seamă având în vedere faptul că am identificat elemente ale acestui discurs chiar și în spațiul autohton, rugăm distinsul cititor să ne îngăduie să expunem câteva scurte considerații referitoare la cât de „aleși” sunt (sau nu) membrii instituțiilor Uniunii.

Cuvinte cheie: Uniunea Europeană, instituții, birocați nealeși, legitimitate democratică.

Abstract: Although it has been more or less present since the beginning of European construction, the theme of "unelected bureaucrats" has seen a spectacular comeback in public attention, starting with the much-discussed UK campaign in favor of withdrawing from the European Union. And even if, over time, the choices of the electorate and the decision-makers in the Kingdom have undergone certain changes, the topic of non-elected bureaucrats continues to be present, contaminating the public debate in other EU member states. In this context, but especially given the fact that we have identified elements of this discourse even in our country, we ask the distinguished reader to allow us to state a few brief considerations regarding how "elected" the members of the institutions of the Union are (or are not).

Keywords: European Union, institutions, unelected bureaucrats, democratic legitimacy.

Să începem însă, aşa cum este şi firesc, cu începutul. Aceasta este reprezentat de art.13 TUE, care precizează că „*Uniunea dispune de un cadru instituţional care vizează promovarea valorilor sale, susţinerea intereselor sale, ale cetătenilor săi şi ale statelor membre, precum şi asigurarea coerenţei, a eficacităţii şi a continuităţii politicilor şi acţiunilor sale*”⁸¹.

Acelaşi articol enumera şi instituţiile Uniunii, care sunt în număr de 7 (şapte): **Parlamentul European, Consiliul European, Consiliul, Comisia Europeană, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene, Banca Centrală Europeană şi Curtea de Conturi.**

Un prim indiciu asupra reprezentativităţii instituţiilor în cauză ne este oferit chiar de către Tratatul privind Uniunea Europeană, astfel încât nu ar fi nevoie să căutăm mai departe de art.10 al acestuia.

Mai exact, art.10 TUE prevede că „*funcţionarea Uniunii se întemeiază pe*

principiul democraţiei reprezentative. Cetătenii sunt reprezentaţi direct la nivelul Uniunii în Parlamentul European. Statele membre sunt reprezentate în Consiliul European de şefii lor de stat sau de guvern şi în Consiliu de guvernele lor, care la rândul lor răspund în mod democratic fie în faţa parlamentelor naţionale, fie în faţa cetătenilor lor”⁸². Aşadar, fiecare instituţie a Uniunii, dintre cele 4 (patru) a căror participare la procesul decizional are ca rezultat adoptarea celor mai multe acte ale Uniunii, reprezintă, la nivel unional, interesele cetătenilor sau ale statelor membre.

În ceea ce priveşte statele membre, instituţiile Uniunii, prin alcătuirea lor, realizează şi aplicarea practică a principiului egalităţii statelor membre. Cu toate acestea, egalitatea în cauză nu este absolută. După cum a subliniat doctrina de specialitate, „*efectele aplicării acestui principiu sunt evidenţiate, în primul rând, în structura instituţională a Uniunii şi în modalitatea de*

⁸¹ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 13.

⁸² Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 10.

*adoptare a deciziilor care presupun o repartizare în mare parte egală a reprezentanților (...) pentru fiecare stat membru, dar conform tratatelor*⁸³. Spre exemplu, „*numărul de locuri în Parlamentul European, instituție care exercită funcțiile legislative și bugetare alături de Consiliu, este diferit pentru fiecare din statele membre, chiar dacă acesta este compus din reprezentanții cetățenilor Uniunii*⁸⁴, iar regulile aplicabile votului în Consiliu includ, în determinarea majorității calificate, și criteriul populației, acestea fiind doar principalele exemple.

Odată stabilit acest aspect, pentru a răspunde întrebării din titlu vă propun să analizăm cine sunt membrii instituțiilor în cauză și dacă dețin această calitate ca urmare a unor alegeri sau nu.

Prima dintre instituțiile analizate este, în ordinea enumerării din art.13 TUE, Parlamentul European. Aceasta,

potrivit art.14(2) TUE „*este compus din reprezentanții cetățenilor Uniuni*⁸⁵, iar conform art.14(3) din același TUE „*membrii Parlamentului European sunt aleși prin vot universal direct, liber și secret, pentru un mandat de cinci ani*⁸⁶.

În această situație, exprimarea Tratatului fiind suficient de clară și având oricum în fața ochilor recentul episod al alegerilor pentru Parlamentul European, apreciem că nu se impune analiza suplimentară a acestui aspect, fiind evident faptul că membrii Parlamentului European sunt aleși în mod direct.

Mergem, deci, mai departe, la analiza componentei Consiliului European. Acesta, ne spune art.15(2) TUE „*este compus din șefii de stat sau de guvern ai statelor membre, precum și din președintele său și președintele Comisiei. Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate*

⁸³ Oana-Mihaela Salomia, Augustin Mihalache, *Principiul egalității statelor membre în cadrul Uniunii Europene*, în Revista „Dreptul”, nr. 1/2016, pp. 166-174.

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 14(2).

⁸⁶ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 14(3).

*participă la lucrările Consiliului European*⁸⁷.

Ne vom opri, în prima fază, la șefii de stat sau de guvern ai statelor membre. Cum o analiză detaliată a modalității de alegere a acestora în toate statele membre ale Uniunii depășește cu mult limitele de spațiu ale demersului nostru și nu ne ajută în mod semnificativ să demonstrăm ceea ce ne-am propus, ne rezumăm la a preciza că în spațiul Uniunii Europene putem identifica două modalități principale de alegere a șefilor de stat: cea directă, de către cetățeni, și cea indirectă, de către membrii Parlamentelor naționale. Aceștia din urmă sunt aleși direct de către cetățeni.

Oferim, aşadar, numai exemplul României, ținând cont de faptul că, în temeiul Deciziei CCR nr. 683 din 27 iunie 2012, „în exercitarea atribuțiilor constituționale, Președintele României participă la reuniunile Consiliului European în calitate de șef al statului”⁸⁸. Această

atribuție poate fi „delegată de către Președintele României, în mod expres, primului ministru”. Ne vom referi în prima fază, la alegerea Președintelui, cea a primului-ministru urmând a fi analizată în contextul numirii Guvernului.

Astfel, conform art. 81 din Constituția României „Președintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat”⁸⁹. Reglementarea în cauză continuă prin detalierea modalităților în care se efectuează alegerea Președintelui și a limitelor mandatelor sale, dar aceste aspecte nu sunt relevante pentru analiza noastră.

Ce dorim să mai precizăm aici este faptul că, în conformitate cu art. 15(5) TUE, „Consiliul European își alege Președintele cu o majoritate calificată, pentru o durată de doi ani și jumătate, cu posibilitatea reînnorii mandatului o singură

⁸⁷ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 15(2).

⁸⁸ Decizia (Curții Constituționale) nr. 683 din 27 iunie 2012 asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-

ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, publicată în Monitorul Oficial nr. 479 din 12.07.2012.

⁸⁹ Constituția României, art. 81.

*dată*⁹⁰. Așadar, un alt membru al Consiliului European (pe lângă șefii de state și de guverne), Președintele acestuia este ales de către membrii instituției în cauză, la rândul lor aleși direct sau indirect. Într-o modalitate similară, dar cu o altă procedură pe care o vom prezenta în continuare, este ales și președintele Comisiei.

Cu alte cuvinte, instituția Consiliului este alcătuită din două categorii de membri: prima, formată din șefii de state sau de guverne din statele membre, aleși direct, și a doua, formată din Președintele său și președintele Comisiei, aleși de către instituțiile UE sau, altfel spus, de către membrii acestora aleși direct sau indirect.

În concluzie, membrii Consiliului European care, în afară de Președintele său dobândesc această calitate ca efect al exercitării unei alte funcții, sunt aleși direct sau indirect.

Următoarea instituție analizată este Consiliul.

Conform art.16 TUE, acesta „*este compus din câte un reprezentant la nivel ministerial al fiecărui stat membru, împuternicit să angajeze guvernul statului membru pe care îl reprezintă și să exercite dreptul de vot*”⁹¹.

Desigur, ca și în exemplul anterior, procedura de numire a Guvernelor și a membrilor acestora poate prezenta variații în cadrul celor 28 de state membre ale Uniunii, însă și aici putem identifica o trăsătură comună, reprezentată de necesitatea primirii, de către guverne, a încrederii acordate de Parlamente.

Spre exemplu, în Romania, art.103 din Constituție prevede că „*Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament. Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de zece zile de la desemnare, votul de*

⁹⁰ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 15(5).

⁹¹ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 16.

încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a membrilor Guvernului. Programul și lista Guvernului se dezbat de Camera Deputaților și de Senat, în ședință comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor”⁹².

Cu alte cuvinte, primul-ministrul și miniștrii care alcătuiesc Guvernul primesc, prin vot, încrederea unui parlament ales (art.62 din Constituție prevede cum „*Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale*”⁹³) și în calitatea lor de miniștri, aceștia din urmă, fac parte din Consiliu, în mod automat. În concluzie, Consiliul reprezintă o instituție formată din membri aleși indirect.

În ceea ce privește Comisia, art.7(7) TUE prevede cum „*ținând cont de alegerile pentru Parlamentul European și după ce a procedat la consultările necesare, Consiliul European, hotărând cu majoritate*

calificată, propune Parlamentului European un candidat la funcția de Președinte al Comisiei. În cazul în care acest candidat nu întrunește majoritatea, Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată, propune în termen de o lună un nou candidat, care este ales de Parlamentul European în conformitate cu aceeași procedură. Consiliul, de comun acord cu președintele ales, adoptă lista celorlalte personalități pe care le propune pentru a fi numite ca membri ai Comisiei. Alegerea acestora se efectuează pe baza sugestiilor făcute de statele membre (...). Președintele, Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și ceilalți membri ai Comisiei sunt supuși, în calitate de organ colegial, unui vot de aprobare al Parlamentului European. Pe baza acestei aprobări, Comisia este numită de Consiliul European, hotărând cu majoritate calificată”⁹⁴.

Altfel spus, Comisia fiind numită la finalul unei proceduri la care participă Consiliul European, Parlamentul și Consiliul, formate din şefii de state sau

⁹² Constituția României, art. 103.

⁹³ Constituția României, art. 62.

⁹⁴ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 7(7).

de guverne aleși direct ori indirect și miniștri care au primit votul de încredere al Parlamentelor alese direct, poate fi considerată o instituție ai cărei membri sunt aleși indirect. Practic, Comisia este formată din membri aleși aproape la fel de direct (sau indirect) precum Guvernele naționale.

Cât privește celelalte instituții, și acestea sunt alcătuite din membri aleși sau numiți de unele dintre instituțiile mai sus menționate sau de către statele membre. Spre exemplu, art.19 TUE prevede că „*judecătorii Curții de Justiție, precum și ai Tribunalului sunt aleși dintre personalitățile care prezintă toate garanțiile de independență și care încruncină condițiile prevăzute la articolele 253 și 254 din TFUE. Aceștia sunt numiți de comun acord de către guvernele statelor membre, pentru șase ani*”⁹⁵. În aceeași idee, membrii membrii Comitetului Executiv ai Băncii Centrale Europene (Președintele, vicepreședintele și ceilalți patru membri „*sunt numiți de Consiliul European, hotărând cu majoritate*

calificată, la recomandarea Consiliului și după consultarea Parlamentului European și a Consiliului Guvernatorilor Băncii Centrale Europene [format din guvernatorii băncilor centrale ale statelor a căror monedă este euro, numiți conform procedurilor specifice fiecarui stat], dintre persoanele a căror autoritate și experiență profesională în domeniul monetar sau bancar sunt recunoscute”⁹⁶.

În ceea ce îi privește pe membri Curții de Conturi, ei „*se numesc pentru o perioadă de șase ani. Consiliul, după consultarea Parlamentului European, adoptă lista membrilor, în conformitate cu prevederile făcute de fiecare stat membru*”⁹⁷.

Practic, membrii acestor din urmă instituții sunt aleși sau sunt numiți fie de către reprezentanții statelor membre (la rândul lor aleși sau numiți de către Parlamentele naționale ori funcționari aflați în subordinea unor persoane alese sau investite cu încredere de

⁹⁵ Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 19.

⁹⁶ Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, art. 283.

⁹⁷ Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, art. 286.

parlamentele naționale), fie de către Consiliu, despre a cărui componență am discutat anterior. De asemenea, remarcăm faptul că, cel puțin în cazul BCE și Curții de Conturi, procedurile de alegere/numire a membrilor prezintă o remarcabilă asemănare cu cele de pe plan național, unde membrii instituțiilor similare nu sunt aleși direct, ci indirect, de către parlamentele naționale (în general).

Cu toate acestea, instituțiile alese beneficiază, în activitatea lor, de contribuțiile unui aparat administrativ și/sau a unor organe auxiliare formate din membri nealeși. Spre exemplu, Parlamentul European se bazează, pentru exercitarea activității sale, pe serviciile acestuia și pe personalul cabinetelor parlamentare. Consiliul este sprijinit în activitatea sa de un Comitet al Reprezentanților Permanenți, format din personal diplomatic provenit din și care reprezintă statele membre. De altfel, despre COREPER, doctrina de specialitate afirmă, pe bună dreptate, că

ocupă un „loc fundamental în procesul de decizie la nivelul Uniunii”⁹⁸. La rândul ei, Comisia se bazează, în activitatea ce o desfașoară, pe un personal numeros, alcătuit din funcționari ai Uniunii.

Dar, în aceeași idee, și funcționarea instituțiilor naționale ar fi imposibila fără aportul funcționarilor care le deservesc. Acestea nu sunt și nu ar putea fi aleși. Din aceste motive nu putem decât să concluzionăm prin a afirma că instituțiile Uniunii Europene sunt formate din membri la fel de aleși (sau de nealeși) ca principalele instituții de la nivelul statelor membre. Dacă acest lucru este eficient sau nu, ori este democratic sau nu, nu putem să afirmăm. Putem doar să subliniem că, în condițiile demografice și tehnologice de astăzi, democrația nu poate fi decât indirectă. Adică suntem obligați să alegem reprezentanți care să aleagă, la rândul lor, membrii instituțiilor, pentru că nu ne permitem o altă soluție, cel puțin pe moment. Chiar și aşa insă,

⁹⁸ Augustina Dumitrașcu, Roxana-Mariana Popescu, *Dreptul Uniunii Europene: sinteze și aplicații*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p.65.

democrația indirectă de astăzi, fie ea națională sau unională, este mai inclusivă și mai reprezentativă decât democrația indirectă a bărbaților liberi și proprietari din Grecia antică sau cea a votului pe triburi și centurii din Roma antică.

Bibliografie

1. Dumitrașcu, Augustina; Roxana-Mariana Popescu, Dreptul Uniunii Europene: sinteze și aplicații, Editura Universul Juridic, București, 2015;
2. Salomia, Oana – Mihaela; Augustin Mihalache, Principiul egalității statelor membre în cadrul Uniunii Europene, în Revista „Dreptul”, nr. 1/2016;
3. Decizia (Curții Constituționale) nr. 683 din 27 iunie 2012 asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvern, reprezentat de primul-ministru, pe de o parte, și Președintele României, pe de altă parte, publicată în Monitorul Oficial nr.479 din 12.07.2012;
4. Constituția României;
5. Tratatul privind Uniunea Europeană;
6. Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene.

RISURI BANCARE BANKING RISKS

Mădălina-Ştefania ENE⁹⁹

Abstract : Motivația din spatele alegerii acestei teme a fost dată tocmai de eșuarea metodelor de gestionare a riscului în ceea ce privește sistemul bancar din România în perioada pre-criză (mă refer în special la riscul de credit și la aplicarea unor standarde de creditare foarte scăzute), dar și la nivel internațional, dovedindu-se că perioada de dereglementare anterioară crizei a dus la slăbirea sistemelor de gestionare și prevenire a riscurilor.

Cuvinte cheie : riscul de credit, riscul de piață, riscul de lichiditate.

Abstract : The motivation behind choosing this theme was given by the failure of the risk management methods regarding the banking system in Romania during the pre-crisis period (I refer in particular to the credit risk and to the application of very low credit standards), but also at the international level, proving that the period of deregulation before the crisis led to the weakening of the risk management and prevention systems.

Cuvinte cheie: credit risk, market risk, liquidity risk.

⁹⁹ Absolventă a Facultății de finanțe, bănci, asigurări și burse de valori din cadrul ASE București

1. Riscuri Bancare și Modalități de Gestionare a lor

Prin prezenta teză se va încerca parcurgerea teoriei existente privind riscurile bancare și modalitățile de gestionare a lor, studierea mediului bancar din România din perioada post-criză, evoluția diferenților indicatori de risc pentru sistemul agregat, urmând ca apoi să ne oprim asupra unei instituții de credit pentru a analiză mai detaliată a riscurilor. Pentru acest ultim pas se va realiza o analiză econometrică privind previziunea evoluției ratelor de dobândă și o analiză a riscului valutar bazat pe abordarea de tip VaR (Value-at-Risk).

solvabilitate astfel încât să permită băncilor să folosească eficient capitalul de care dispun, dar și să poți preveni o serie de riscuri.

Astfel, este important de analizat cum au fost impactate băncile din România de criză, cum s-au modificat indicatorii de risc, cum a reacționat

BNR, dar mai ales, dacă s-au luat măsuri pentru ca o nouă criză să afecteze mai puțin sistemul bancar și populația. Vorbesc aici de o nouă criză pentru este foarte posibil ca multe dintre acțiunile recente ale marilor bănci centrale să fi generat bule speculative în diferite sectoare ale economiei, mai ales în cel imobiliar sau pe piețele financiare, a căror spargere poate genera noi tensiuni. Mai mult, problema datoriei publice a Greciei nu pare a avea o rezolvare care să multească ambele părți, iar un eventual faliment al acestei țări și ieșirea ei din Uniunea Europeană ar putea genera panică în sistemul finanțier, iar metodele de gestionare și prevenire a riscului vor fi puse la grea încercare. Toate acestea au stat la baza deciziei mele de a studia mai departe aceste concepte legate de riscurile bancare, un domeniu de interes major în mediul de business actual, majoritatea băncilor mari fiind foarte interesate de construirea unor departamente de risc capabile să gestioneze eficient toate

riscurile ce survin din activitatea bancară.

Mediul economic, monetar și cel financiar bancar sunt permanent supuse unui concurențe acerbe, apar noi riscuri necunoscute până în acel moment, cu forme de manifestare deosebite. În aceste condiții este foarte greu de prezentat o anume formă a riscului, sau de a încerca o definire exactă, dată fiind caracteristica lumii contemporane, și anume incertitudinea.

1.1. Riscul de credit

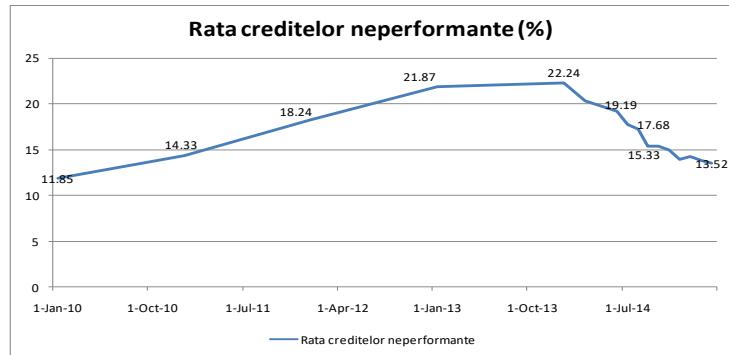
Riscul de credit reprezintă în continuare cel mai important risc la care este expus sistemul bancar românesc, evoluția ascendentă a creditării fiind de altfel caracteristică multor țări europene, în special a celor din Europa Centrală și de Est, fiind aici și cazul țării noastre. Riscul de credit inglobează atât riscul din activitatea de creditare propriu-zisă cât și din alte tranzacții inițiate pentru clienții băncii, precum: emiterea de scrisori de garanție,

deschiderea/confirmarea de acreditive, avalizarea, scontarea unor efecte de comerț prezentate de clienți, investiții în acțiuni și alte valori mobiliare, alte facilități acordate clienților. O mare parte dintre acestea sunt înregistrate extrabilanțier, de cele mai multe ori putând fi pierdute din vedere în cazul unei analize succinte. De aici vine și importanța analizei elementelor extrabilanțiere pe care orice bancă le are, la fel cum se va procedea și în cazul studiului de caz al acestei teze.

Conform graficului "Evoluția ratei creditelor neperformante în sistemul bancar din România (2010-2015)", se poate observa în perioada ce succedat falimentul băncii de investiții americane Lehman Brothers și, implicit, izbugnirea crizerii financiare, rata creditelor neperformante din sistemul bancar românesc s-a aflat într-o creștere accelerată, până la începutul anului 2013. Explicațiile acestui fenomen țin de două direcții. În primul rând, creșterea exagerată a creditării din perioada 2005-

2006 nu a avut la bază o analiză temeinică a riscului celor ce au contractat credite, criteriile de eligibilitate fiind reduse semnificativ. Acest fapt, nu a făcut decât ca un număr mare de clienți care în mod normal nu să ar fi încadrat pentru anumite sume să poată accesa credite pe care ulterior să nu le poată plăti. Treptat de îndreptăm și către factorii macroeconomici, către deprecierea semnificativă a leului față de euro, ce a dus la creșterea presiunii asupra celor împrumutați în valută¹⁰⁰. Pe de altă parte, creșterea somajului și reducerea substanțială a anvelopei salariale atât în mediul privat, cât și pentru bugetari a contribuit semnificativ la creșterea ratei creditelor neperformante.

Tabel: Evoluția ratei creditelor neperformante în sistemul bancar din România (2010-2015)

Sursa : BNR, Prelucrare proprie

Pe măsură ce au început să apară creditele neperformante, îngrijorările privind stabilitatea sistemului bancar au început să crască, unele bănci din sistem ajungând la o rată a creditelor neperformante de peste 30%, ceea ce poate fi afirmat că este total nesustenabil. Astfel, a apărut necesitatea constituirii provizioanelor pentru aceste credite, ce au dus la înregistrarea unor ani cu pierderi succesive la nivelul sistemului bancar, totul culminând în anul 2014 atunci când pierderile sistemului bancar au depășit pragul de 1 miliard de EURO.

Cu toate acestea, BNR¹⁰¹ a legiferat obligativitatea scoaterii din bilanțuri a creditelor neperformante,

¹⁰⁰Ponderea creditului în valută în total stoc de credite a ajuns la finalul anului 2010 la un nivel apropiat de 65%, mult peste ceea ce s-ar fi putut considera sustenabil și normal.

¹⁰¹Banca Națională a României

fapt ce a dus către finalul anului 2014 la o scădere considerabilă a ratei creditelor neperformante către nivelul de 14%. În acest fel poate fi explicată și pierderea record înregistrată la nivelul sistemului bancar în anul 2014, aceasta poate fi corelată cu o recunoaștere accelerată a pierderilor din creditele neperformante de către bănci, pentru a se conforma cu directive băncii centrale în ceea ce privește gestionarea NPL.¹⁰²

Alături de curățarea bilanțurilor băncilor din sistem, am asistat și la o rambursare din partea acestora a liniilor de finanțare primite de la băncile mamă, ce s-a tradus într-o reducere a rației Loan/Deposits, ajungând în primăvara anului 2015 la nivelul de 100%. Acest aspect sugerează din nou o potențială stabilitate mai ridicată a sistemului bancar actual din România. Concluziile pe care le putem trage în urma analizei evoluției creditelor neperformante și a implicațiilor riscului de credit pentru sistemul bancar din România, nu sunt

tocmai îmbucurătoare. S-a observant o creștere accelerată a creditării înainte de criză, fără o politică de management a riscului coerentă, fără a ține cont de riscul de credit, acordându-se împrumuturi persoanelor care în condiții normale nu s-ar fi încadrat.

În concordanță cu tema tezei, voi aminti câteva direcții de urmat în cazul riscului de credit, iar constituirea unui sistem de rating mai bun al debitorilor, mai strict și respectarea acestuia reprezintă probabil cea mai importantă măsură. De asemenea, ținând cont că o mare parte dintre creditele devenite neperformante au fost date în valută, se recomandă stabilirea unor anumite limite și a unor criterii mai stricte pentru aceste credite, care să ia în considerare mai mult riscul valutar.

1.2. Riscul de piață

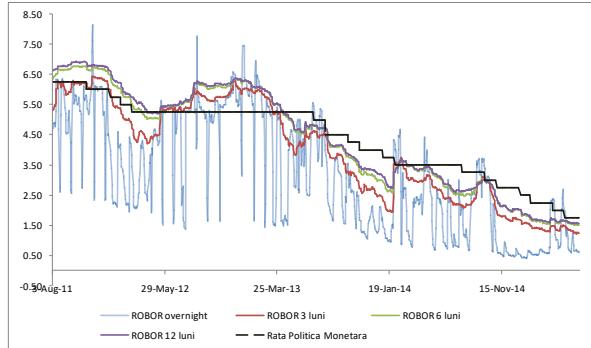
Riscul de piață reprezintă o componentă principală a sistemului de gestiune a risurilor financiare în condițiile în care instituția de credit

¹⁰²Non-performing loans

operează pe piețe financiare dezvoltate. Riscul de piață este definit ca riscul de apariție a pierderilor pentru poziții bilanțiere și extrabilanțiere, ca urmare a modificării prețurilor pe piață. Pentru început ne vom concentra asupra riscului de rată de dobândă, ce poate afecta direct sau indirect portofoliul unei bănci. Aici mă gândesc la activele sensibile la rata de dobândă, dar și posibilitatea apariției unor credit neperformante ca urmare a modificărilor rator de dobândă, aşa cum voi detalia în paragrafele următoare.

Tabel: Evoluția ratelor de dobândă interbancare vs. Rata de politică monetară

(2011-2015)

Sursa : BNR, Prelucrare proprie

Se poate observa pe graficul prezentat mai sus că ratele de dobândă în sistemul bancar românesc s-au aflat pe un trend descendente puternic în ultimii 4 ani, BNR promovând o politică de relaxare monetară, în linie cu cele promovate de marile bănci centrale ale lumii. Rata de dobândă de politică monetară a fost redusă de la nivelul de 6.5% în 2011 către 1.75% în primăvara anului în curs, iar ratele din piața interbancară au urmat acest curs. Se observă că cea mai sensibilă rată la schimbările din piață este rata overnight, aceasta având cele mai mari fluctuații. De cele mai mult ori, ratele din piața interbancară s-au aflat sub rata de politică monetară, iar momentele în care acestea au depășit nivelul ratei de politică monetară au conicis unor perioade de criză, de tensiune pe piețe (rata overnight a fost prima ce a reacționat de fiecare dată depășind nivelul ratei de dobândă de politică monetară).

Riscul de rată a dobânzii rămâne principala sursă de vulnerabilitate din categoria riscului de piață cu care se confruntă sistemul bancar românesc, acesta crescând pe măsură ce banca centrală reduce rata de dobândă de politică monetară, efect ce se transpune și în piața monetară, prin reducerea ratelor ROBOR pentru diferite maturități. Tebuie precizat că la baza majorității creditelor stau ratele ROBOR la 3 luni și 6 luni, iar scăderea drastică a acestora ne aduce într-o poziție similară cu cea din 2006-2007, în care se pot acorda credite unui număr mare de persoane care în mod normal nu s-ar fi încadrat, dar datorită acestor rate de dobândă redusă se încadrează. Ținând cont că suma de plată lunară se resetează în funcție de ceea ce se întâmplă cu ratele de referință, există un risc foarte mare ca în momentul în care ratele de dobândă vor începe să crească o mare parte dintre creditele acordate să devină neperformante.

Creșterea ratelor de dobândă poate avea la bază stimuli externi precum întărirea polticii monetare în SUA. (analistii estimează că va avea loc o primă creștere a ratelor de dobândă din SUA aflat la minime istorice în trimestrul al -III-lea din 2015, fapt ce ar atrage ieșiri masive de capitaluri din țări emergente, iar România nu ar face excepție). Acestui risc i se adaugă și posibilitatea creșterii ratei inflației, ceea ce duce imediat la o creștere a ratelor de dobândă cerute de investitori, ei urmărind să obțină rate de dobândă real pozitive.

De asemenea, riscul de rată de dobândă poate afecta o bancă și prin intermediul portofoliului de titluri pe care îl deține. Există bănci în sistemul nostru pentru care portofoliul de obligațiuni, fie corporative, fie emise de stat, au o pondere importantă în portofoliul agregat (ex. Banca Transilvania, Banca Carpatica). După cum ne spune teoria economică, în momentul în care ratele de dobândă din

piată cresc, valoarea obligațiunilor scade, ducând la deteriorarea portofoliului unei bănci și, implicit, la înregistrarea unor pierderi, dar și la scăderea capacitatei acesteia de a realiza operațiuni REPO¹⁰³, în scopul finanțării prin folosirea drept colateral a titlurilor din portofoliu (de cele mai multe ori titluri de stat).

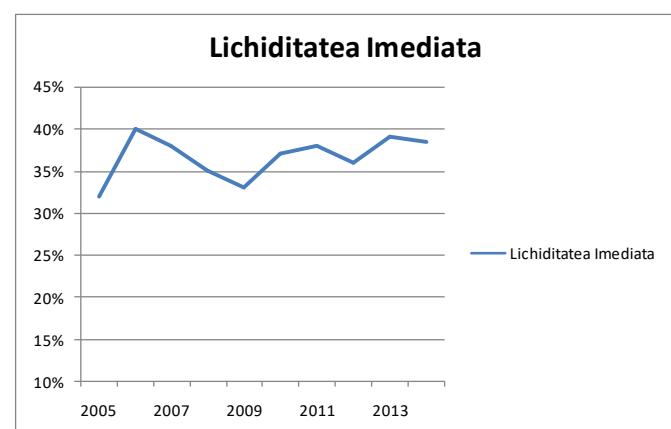
Trebuie amintit și riscul valutar, care în cazul sistemului din România nu a fost deloc de neglijat, o parte importantă a creditelor fiind acordate în valută. Chiar dacă riscul valutar este transferat în acest caz clientului, bancăcile vor avea de suferit în care se materializează acest risc, apărând creditele neperformante, ele fiind afectate indirect. Pe de altă parte, riscul valutar la influență în mod direct portofoliul băncii în funcție de pozițiile pe care aceasta le are pe diferite valute : poziții lungi (activele într-o valută sunt mai mari decât pasivele în acea valută),

poziții scurte (activele într-o valută sunt mai mici decât pasivele în acea valută).

1.3. Riscul de lichiditate

Următorul risc despre care vom vorbi este riscul de lichiditate, iar pentru introducerea și descrierea cadrului general în care ne aflăm vom folosi date publicate de BNR pentru tot sistemul bancar :

Evoluția indicatorului de lichiditate imediată în sectorul bancar
(2005-2014)

Sursa : BNR, prelucrare proprie

Riscul de lichiditate corespunde riscului de încetare a plășilor datorită imposibilității băncilor de a se refinanța, sau

¹⁰³ Repurchase agreement (operațiune prin care băncile dau titluri pe care se obligă să le răscumpere ulterior și în schimbul cărora primesc bani pentru o perioadă scurtă).

pierderilor legate de dificultatea băncii de a-și procura fondurile de pe piața monetară. Lichiditatea sistemului bancar românesc s-a menținut la un nivel ridicat în 2006, cu toate că băncile au alocat din ce în ce mai multe fonduri activității de creditare. Lichiditatea imediată¹⁰⁴ a sistemului bancar a crescut între sfârșitul anului 2005 și cel al anului 2006 de la 33% la 40% pe fondul politicii rezervelor minime obligatorii și al continuării sterilizărilor, Banca Națională a României rămânând cea mai importantă contrapartidă pentru instituțiile de credit (80% din totalul operațiunilor interbancare pe partea de

¹⁰⁴Disponibilități și depozite la bănci + titluri de stat libere de gaj / Total datorii.

active), în condițiile în care tranzacțiile interbănci se mențin la dimensiuni destul de reduse. În următorii ani, principala vulnerabilitate la adresa lichidității instituțiilor de credit din România, și anume accentuarea comportamentului unor bănci de a-și baza strategia de finanțare a creșterii creditelor pe atragerea de resurse interbancare, a condus la reducerea indicatorului de lichiditate imediată de la 38,7% la sfârșitul lunii decembrie 2007, la 34,5% la 31 decembrie 2008, respectiv la 33,7% la sfârșitul anului 2009. În 2010 însă s-a înregistrat o creștere cu 2,2 puncte procentuale până la nivelul de 35,9%, pentru că spre finalul perioadei analizate (2013-2014) lichiditatea să se îmbunătățească considerabil, în condițiile în care rata rezervelor minime obligatorii a fost redusă de banca centrală atât pentru lei, cât și pentru

Bibliografie:

1. BNR (Banca Națională a României): *Riscuri bancare*, 2017.

**ELEMENTE ESENȚIALE PENTRU STABILIREA UNUI REGIM EFICIENT DE
CONTROL AL EXPORTURILOR DE PRODUSE ȘI TEHNOLOGII MILITARE.**

STUDIU DE CAZ – ROMÂNIA

**KEY ELEMENTS OF AN EFFECTIVE EXPORT CONTROL SYSTEM
OF MILITARY PRODUCTS AND TECHNOLOGIES.
CASE STUDY - ROMANIA**

Dr. Lucian IVAN¹⁰⁵

Abstract: *Controlul eficient al exporturilor trebuie să constituie un efect combinat între eforturile depuse de autoritățile guvernamentale și de către companii. Abilitatea guvernului de a preveni transferurile ilicite și, în același timp, facilitarea comerțului licit constituie ultima linie de apărare în controlul exporturilor. În prezent, cel mai mare risc este constituit de disfuncțiile din acest domeniu. Acest risc este cu atât mai accentuat pentru statele care sunt implicate în desfășurarea de operațiuni comerciale importante. Guvernul, în colaborare cu agențiile specializate, trebuie să ofere instrumentele necesare pentru a permite personalului vamal, de frontieră și celorlalți oficial din statele partenere să implementeze cerințele naționale de control al exporturilor.*

Cuvinte cheie: *export, control, produse militare, tehnologii, licență.*

Abstract: *Effective export controls must be a combined effort between governments and companies. The last line of defense in export controls is a government's ability to prevent illicit*

¹⁰⁵ Autorul este expert în cadrul Ministerului Afacerilor Interne și cadru didactic asociat al Academiei de Studii Economice.

shipments while facilitating legitimate commerce. Dysfunctions in this area are a leading risk today. This risk is particularly acute for states engaging in significant transshipment trade. In collaboration with other agencies, the governments should provide tools that enable customs personnel, border guards, and other officials in partnering countries to enforce their national export control requirements.

Key words: *export, control, military products, technologies, licence.*

Exporturile de produse și tehnologii militare reprezintă o afacere foarte profitabilă la nivel mondial, în care se vehiculează sume de ordinul miliardelor de dolari. Afacerile licite cu produse militare sunt supuse regimurilor internaționale de control al exporturilor, care impun reguli foarte stricte și reglementează foarte strict această piață, având ca principal scop ca produsele militare să nu ajungă în zone de conflict internațional sau să fie utilizate de organizații de criminalitate organizată sau de natură teroristă.

În acest context, la nivelul statelor care dispun de tehnologii militare și care sunt producătoare de armament și

muniții au fost dezvoltate sisteme eficiente de control al exporturilor, acestea având rolul de a reglementa foarte strict modalitatea în care se desfășoară operațiunile de comerț exterior cu astfel de produse.

Stabilirea unui regim eficient de control al exporturilor necesită un efort combinat al autorităților guvernamentale și al companiilor care activează pe piața de armament. Din acest motiv, pentru a realiza o analiză pertinentă a unui sistem de control al exporturilor este necesar să se ia în calcul următorii factori:

- Rolul autorităților naționale în dezvoltarea de politici care au ca scop reglementarea controlului exporturilor și

de a crea un mediu propice pentru sprijinirea eforturilor de neproliferare;

- Rolul industriei de apărare în dezvoltarea unui sistem intern de control, care are ca scop respectarea strictă a legislației și a politicilor guvernamentale în domeniu;

- Necesitatea ca autoritățile guvernamentale și companiile să coopereze eficient pentru implementarea politicilor naționale și internaționale în domeniu;

- Provocări specifice și identificarea posibilelor soluții pentru rezolvarea problemelor întâmpinate în implementarea unui sistem eficient de control al exporturilor.

Scopul oricărui regim de control al exporturilor constă în dezvoltarea unei infrastructuri sustenabile care are ca scop controlul exporturilor de produse militare, fără a limita comerțul licit cu astfel de echipamente și tehnologii. Exporturile de armament constituie pentru orice guvern o importantă sursă de venituri provenind din taxele și impozitele impuse

companiilor care activează în cadrul industriei de apărare. În acest context, autoritățile naționale responsabile cu controlul exporturilor de produse militare sunt obligate să acorde asistență necesară pentru derularea operațiunilor de comerț exterior, cu respectarea strictă a normelor interne și internaționale în domeniu.

Un alt aspect foarte important pentru a avea succes în acest domeniu constă în crearea și menținerea unei atitudini responsabile la nivelul companiilor din cadrul industriei autohtone de apărare, însă, fără sprijinul activ al autorităților, acest deziderat nu poate fi atins.

În acest context, autoritățile guvernamentale trebuie să creeze cadrul legislativ necesar și să adopte un set consistent de standarde și proceduri specifice controlului exporturilor de produse militare.

Experții în domeniu au stabilit un set de 14 concepte pe care trebuie să le conțină legislația specifică domeniului

de control al exporturilor de produse militare, respectiv:

- *Politici* – precizarea poziției oficiale a guvernului privind domeniul controlului exporturilor și modalitatea practică abordată pentru îndeplinirea obiectivelor asumate la nivel național;
- *Dreptul de a exporta* – autoritățile guvernamentale nu trebuie să îngădească dreptul companiilor de a exporta produse militare, în situația în care se respectă legislația în vigoare;
- *Autoritatea* – identifică agenția responsabilă cu implementarea politicilor în domeniu și respectarea legislației specifice;
- *Lista de control* – conține echipamentele și tehnologiile militare supuse regimului de licențiere;
- *Statele controlate* – lista statelor în care exporturile de produse militare sunt interzise sau limitate;
- *Licențiere* – se precizează tipurile de licențe și cerințele necesare pentru realizarea în condiții de legalitate a operațiunilor de export;

- *Autoritatea Specială de Licențiere* – stabilește liniile directoare pentru tipul de licență utilizat;
- *Informarea publicului* – autoritățile guvernamentale sunt obligate să informeze publicul cu privire la toate politicile de control al exporturilor;
- *Comitete consultative* – stabilirea unor grupuri de lucru formate din experți, care au rolul de acorda consultanță cu privire la politicile și procedurile specifice domeniului controlului exporturilor;
- *Negocierile cu alte state* – stabilirea cadrului necesar pentru negocierea de către oficialii statului, cu sprijinul agenților responsabile cu domeniul controlului exporturilor, a acordurilor care au ca scop implementarea politicilor pe acest palier;
- *Menținerea evidenței operațiunilor cu produse militare* – toate operațiunile și tranzacțiile cu produse militare licențiate trebuie să fie inventariate, iar datele trebuie să poată fi

puse la dispoziția agențiilor responsabile;

- *Confidențialitatea* – toate informațiile transmise autorităților de către companiile exportatoare nu sunt publice, fără acordul firmei sau în situațiile prevăzute de lege;

- *Sanctiuni* – este necesar să fie stabilită o instituție responsabilă cu verificarea tranzacțiilor suspecte și să aplique sancțiunile stipulate în legislația națională;

- *Tranzitul* – produsele militare aflate în tranzit pe teritoriul statului fac subiectul legislației și reglementărilor privind controlul exporturilor.

Pentru stabilirea și consolidarea unei culturi de securitate adecvată controlului exporturilor este necesar ca agențiile guvernamentale să acționeze ca liant pentru companiile care activează în cadrul industriei de apărare pentru a facilita înțelegerea legislației în vigoare. În acest context este necesar ca agențiile guvernamentale responsabile să realizeze programe de pregătire a personalului din cadrul companiilor

care desfășoară operațiuni de comerț exterior cu produse militare, în special prin organizarea de seminarii și workshop-uri specializate.

De asemenea, autoritățile guvernamentale trebuie să desfășoare campanii pentru diseminarea informațiilor de interes public și să fie capabile să răspundă cu celeritate și eficient solicitărilor adresate de reprezentanții companiilor interesate să desfășoare operațiuni comerciale cu produse militare. Aceste resurse informaționale trebuie diseminate în cadrul unor formate diferite, prin contactul personal cu reprezentanții companiilor, seminarii și workshop-uri dedicate, materiale printate și resurse electronice.

Un alt aspect foarte important pentru dezvoltarea politicilor în domeniul de referință constă în cooperea cu experții din domeniul controlului exporturilor, cu specialiștii pe palierul comercial și cu autoritățile de frontieră. De asemenea este important să se realizeze pregătirea de specialitate a

oficialilor guvernamentali și managerilor din cadrul industriei de apărare pentru a se asigura că aceste politici sunt corect implementate. Spre exemplu, autoritatea națională de licențiere trebuie să colaboreze foarte bine cu autoritățile vamale și cu cele de frontieră pentru a se asigura că produsele listate în documentele aferente operațiunii de export sunt identice cu cele livrate în mod efectiv.

La nivel internațional a fost adoptat Aranjamentul de la Wassenaar privind controlul exporturilor de arme convenționale și produse/tehnologii cu dublă utilizare, cu scopul de a promova transparența și responsabilitatea în transferul de astfel de produse sensibile. Statele membre, prin implementarea politicilor naționale în domeniul controlului exporturilor, au contribuit la asigurarea faptului că transferurile de produse și tehnologii militare nu conduc la escaladarea unui conflict militar.

La nivelul Aranjamentului de la Wassenaar, statele membre au creat

bune practici care conduc la un control eficient al exporturilor de produse și tehnologii militare și cu dublă utilizare, respectiv:

- Consultarea dintre agențiile guvernamentale de licențiere din statele exportatoare cu privire la exportul de produse militare foarte sensibile. În cadrul acestor runde de consultări se discută despre cantitatea produselor militare foarte sensibile ce urmează a fi exportate, nivelul tehnologic al acestora, precum și buna credință a utilizatorului final;
- Pentru a determina riscul de deturare și de utilizare neautorizată sunt solicitate informații suplimentare despre utilizatorul final, iar, atunci când este posibil se realizează documentări la fața locului (cu acordul țării importatoare), anterior deciziei de acordare a licenței de export;
- În situația în care este necesar, exportatorul, furnizorul sau oficialii guvernamentali din țara exportatoare realizează, prin mijloace specifice, verificări post-livrare.

România – lider regional în domeniul controlului exporturilor de produse militare

România dispune de un sistem matur de control al exporturilor de produse și tehnologie militare, acest aspect fiind recunoscut atât la nivelul regimurilor internaționale de control al exporturilor și neproliferare, cât și la nivelul statelor membre ale NATO și UE.

Autoritatea națională de control al exporturilor (Agenția Națională de Control al Exporturilor/ANCEX) a fost create *de jure* în 1992 și *de facto* în 1993. În prezent, autoritatea națională de control al exporturilor este organizată la nivel de departament în cadrul Ministerului Afacerilor Externe (Departamentul pentru controlul exporturilor–ANCEX, abreviere MAE/D-ANCEX).

Toate cererile de licență sunt evaluate în cadrul Consiliului interministerial. Consiliul interministerial este alcătuit din reprezentanți, cel puțin la nivel de director, ai Ministerului Afacerilor

Externe, Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Economiei, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Român de Informații, Serviciului de Informații Externe, ANAF. Președinția Consiliului interministerial este asigurată de MAE/D-ANCEX, prin directorul general al acestuia.

Numai persoanele juridice rezidente în Romania au dreptul la autorizarea pentru efectuarea de operațiuni de comerț exterior cu produse militare. Autorizația, emisă de MAE/D-ANCEX, este documentul care atestă că persoana juridică titulară îndeplinește condițiile legale pentru a derula, în conformitate cu normele, standardele și recomandările regimului de control al exporturilor, importurilor și altor operațiuni cu produse militare, următoarele operațiuni:

- exportul și importul, inclusiv reexportul și orice alte operațiuni comerciale de transfer, în regim definitiv sau temporar, din sau în afara teritoriului României;

- activitatea de intermediere.

Autorizația are valabilitate de maximum un an și poate fi reînnoită printr-o nouă cerere de autorizare. Autorizația nu garantează eliberarea licențelor pentru operațiunile solicitate și nu poate fi folosită ca document de bonitate în relațiile comerciale.

Operațiunile cu produse militare care se efectuează pe baza de licențe sunt exportul și importul, inclusiv reexportul și orice alte operațiuni comerciale de transfer, în regim definitiv sau temporar, din sau în afara teritoriului României, activitatea de intermediere, tranzitul, transbordarea și operațiunile necomerciale.

Toate cererile de licență individuale de export pentru arme de calibrul mic și armament ușor, precum și muniția aferentă sunt evaluate de către MAE/D-ANCEX și analizate multicriterial în cadrul Consiliului Interministerial. Toate exporturile de arme de calibrul mic și armament ușor și muniția aferentă sunt supuse procesului de monitorizare. Este obligatoriu ca

exportatorul să notifice MAE/D-ANCEX cu 5 zile înainte ca operațiunea să se realizeze, toate elementele transferului, inclusiv seriile armelor, mijloacele de transport și ruta. În acest proces de monitorizare sunt implicate autoritatea de licențiere, autoritățile de aplicare a legii și serviciile de informații.

În cadrul sistemului național de control al exporturilor există trei tipuri de licențe:

- licență *individuală* – se acordă unei persoane române autorizate, pentru efectuarea unei operațiuni cu unul sau mai multe produse militare din aceeași categorie, către sau de la un singur partener extern;

- licență *globală* – se acordă unei persoane române autorizate, pentru efectuarea de operațiuni cu unul sau mai multe produse militare, către sau de la mai mulți parteneri externi;

- *permis* – se acordă pentru tranzit, transbordare și pentru operațiunile necomerciale cu produse militare.

În cazul exporturilor de produse militare, exportatorul este obligat să

solicite partenerului extern Certificatul internațional de import sau Certificatul de utilizator final emis sau certificat de autoritatea competență din țara importatorului. Certificatul internațional de import sau Certificatul de utilizator final, în original, se anexează, în mod obligatoriu, la cererea de licență de export. În situația exporturilor de produse militare din România, exportatorul român trebuie să obțină Certificatul de control al livrării sau alt document echivalent emis sau certificat de către autoritatea competență din țara importatoare, atestând că marfa a ajuns la destinație. Certificatul de control al livrării sau alt document echivalent trebuie prezentat la MAE/D-ANCEX, în original, nu mai târziu de 4 luni de la data livrării.

Romania dispune de un mecanism rapid și eficient de implementare a embargourilor internaționale privind transferurile de arme (UN, UE și OSCE), precum și a măsurilor restrictive adoptate de alte organizații regionale. Unul dintre

elementele esențiale ale programului de outreach cu industria este respectarea embargourilor de arme și a măsurilor restrictive impuse de organizațiile internaționale. Autoritatea națională de control al exporturilor desfășoară activități de control pentru prevenirea și detectarea oricărei posibile încălcări a embargourilor internaționale sau regionale privind transferurile de arme.

Conform prevederilor legale, reprezentanții MAE/D-ANCEX sunt membri ai delegației române la întâlnirile și conferințele internaționale și regionale în domeniul controlului exporturilor de arme convenționale, cum ar fi:

- Programul de acțiune pentru prevenirea, combaterea și eradicarea comerțului ilicit cu arme de calibrul mic și armament ușor, sub toate aspectele sale (UN PoA);

- Protocolul ONU privind armele de foc;

- Convenția privind armele convenționale (CCW);

- Procesul de adoptare a Tratatului Comerțului cu Arme (ATT);
- Aranjamentul de la Wassenaar (WA);
- Codul de Conduită de la Haga privind neproliferarea rachetelor balistice (HCOC);
- Grupul de Lucru al UE privind controlul exporturilor de arme convenționale (EU-COARM).

Concluzii:

Analiza sistemului național de control al exporturilor din România relevă faptul că acesta respectă standardele internaționale în domeniu, putând constitui un exemplu pentru statele din regiune, care pot prelua bunele practici, în scopul consolidării propriilor sisteme de control.

Pentru a evita utilizarea armamentului de către entități teroriste sau grupări de criminalitate organizată, comerțul cu produse militare trebuie să fie foarte bine reglementat, atât la nivel național, cât și internațional. De asemenea, este necesar să existe autorități guvernamentale responsabile

cu monitorizarea exporturilor de produse și tehnologii militare, în scopul evitării derulării de operațiuni ilicite cu astfel de echipamente care pot afecta securitatea națională, regională și internațională.

Acknowledgement:

Această lucrare a fost realizată cu sprijinul proiectului POCU 125040, cu titlul: "Dezvoltarea învățământului terțiar universitar în sprijinul creșterii economice -PROGRESSIO", proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 –2020.

Bibliografie:

1. Lucian IVAN, „Regimul național de control al exporturilor de produse strategice”, publicat în Buletinul de Informare și Documentare al MAI nr. 4/2013, ISSN 2065-9318;
2. Lucian IVAN, Anca-Gabriela PETRESCU, Izabel-Daniela IVAN, Iulia COMPANIŞ, „Elemente de management al prevenirii și combaterii utilizării

armelor de distrugere în masă vol. I”,
2009, editată de Grafoanaytis Ploiești,
ISBN 978-973-88966-7-3;

3. Horia DOGARU, Lucian
IVAN, „Reglementări în domeniul

neproliferării armelor de distrugere în
masă”, publicat în Revista Română de
Drept Umanitar nr. 5/2000 și nr. 1/2001,
ISSN 1221-8774;

4. www.ancex.ro.

**IMPLEMENTING THE SCAnR SYSTEM, A SIX CHANNEL ANALYSIS SYSTEM OF
HUMAN COMMUNICATION FOR THE INVESTIGATION OF POTENTIAL
DECEPTION IN INTELLIGENCE INTERROGATION**

Dr. Paul Mazziotta¹⁰⁶

Abstract: *This short article highlights the potential capabilities of the SCAnR system, a Six Channel Analysis System (SCAnS) for the (semi-)automatic investigation of potential deception across all communication channels and its implementation within high stakes intelligence investigative interviewing and interrogation. This novel modern methodological system may augment the overall investigative capacities of intelligence interrogators by enhancing the capability of detecting deception.*

Keywords: SCAnR system, investigation, deceipt, communication, intelligence interrogation.

¹⁰⁶ Dr. Paul Mazziotta is the owner and director of special training operations of the AWIC, Asymmetric Warfare Intelligence Center, a private company providing specialized intelligence services and consultancy to industry in the governmental and corporate sectors.

The AWIC company provides also training for HUMINT operations in asymmetric warfare permissive, semi-permissive and hostile high risk areas, in the thematic of intelligence interrogation in high stakes contingencies.

Detecting Deception in High Stake Intelligence

Deception detection is of the utmost importance when applied to contexts possessing high stake characteristics, such as in law enforcement contingencies in which the determination of deceitfulness could lead to the apprehension of serious criminals or within human intelligence gathering where discrimination of truthfulness from deceptiveness when analysing accounts may prove quintessential in matters of national security (Vrij et al., 2017).

When contextualized within high stake contingencies, deception detection may prove decisive and of major importance, such as in criminal law settings that need to determine the deceitfulness or sincerity of a suspect (Masip et al., 2016), or in intelligence gathering tasks such as human intelligence collection (HUMINT) in high risk situations characterized by the intrinsic complexity

of discriminating true accounts from misleading ones (Evans et al., 2010).

Assessing Emotional Cues within Human Communication Channels

Several highly influencing psychological factors linked to the serious consequences that connote high stake lies (Gamer and Suchotzki, 2018) may elicit emotional clues indicative of deceptiveness by part of a liar (Frank & Ekman, 1997).

Verbal and non-verbal behaviours linked to emotional output may be detected by experienced investigators during police and intelligence interrogations by analyzing communication channels in order to discern truth tellers from liars (DePaulo et al., 2003).

Research has indicated that a multi-channel analysis methodology within investigative processes may increase deception detection accuracy rates, especially when paired with specific cognitive elicitation strategies (Archer & Lansley, 2015; Meissner et al., 2017).

Interrogators, on the other hand, face diverse complex tasks during the progression of an interview such as promoting rapport with the interviewed subject while at the same time conceiving interrogation strategies capable of extrapolating trustworthy details while discriminating misleading or unreliable information (Sivasubramaniam and Goodman-Delahunty, 2019).

This proves to be an information-driven dynamical process seldom intertwined with the task of identifying inconsistencies upon multiple communication channels of behaviour in order to detect cues to potential deception, and represents an arduous chore for a single interrogator burdened by time-constraints (Gordon and Fleisher, 2011).

Therefore a combined effort may assist the interrogator in detecting behavioural discrepancies potentially correlated to deception and help shape subsequent

interviewing strategies during the ongoing interrogation process.

Research, as in the studies of Frank et al (2004), in fact has highlighted the overall capability of groups in being more able in appraising deception than a single individual thus specifically focused training may consistently elevate deception detection competence within a group of individuals, particularly in the assessment of behavioural cues related to deception (Hauch et al., 2016).

The prediction of cues related to deception must take in primary consideration the differentiation of behaviours between truth tellers and liars by analyzing the cognitive and physiological processes that occur during deception (Weber, 2016), and these dissimilarities may be unearthed by implementing three diversified methodologies such as the attempted control approach, the content complexity approach and the emotional approach (Zloteanu, 2016).

Research in the quest for detecting deception has indicated that an assortment of non verbal and verbal behaviours may help discern truth tellers from liars (DePaulo et al., 2003), and the modern proactive attitude of researchers has led to the development of interview practices capable of amplifying dissimilarities between truthful subjects and liars (Vrij et al., 2007).

In fact it is according to Hartwig and Bond (2011), that the intensification of behavioural differentiation amid sincere individuals and untruthful ones decisively helps to enhance the overall detection capacity of examiners.

When striving to detect deception, the approach of concentrating solely upon one communication channel of behaviour has been found to lead to smaller accuracy rates in comparison to a multi-channel methodology (Vrij et al., 2000: 257).

The implementation of multiple detection procedures across several

channels has been found, in contrast, to augment correctness in assessing deception, particularly when coupled with effective cognitive elicitation strategies (Archer & Lansley, 2015; Meissner et al., 2017; O'Neill, 2017).

Detecting Deception during Intelligence Interrogation

The capability of distinguishing deception from truth is of paramount importance within police and intelligence interrogations, as the objective is to produce information extracted during the process while assessing its veracity, and discerning deceptiveness as Vrij et al. (2007) have identified within their specific research.

Yet, studies have demonstrated the difficulty laymen, police officers, intelligence and judicial personnel, alike, experience when attempting to differentiate deceptive from truthful statements (Bond & Depaulo, 2008).

Interrogators face the complexities of building rapport with the interviewed subject, as a primary goal, in order to elicit an adequate level of cooperation so to exploit further knowledge while taking care not to undermine the subject's capacity to recall memories pertinent to the investigative process on hand and stimulate an account that may be analyzed strategically by examining evidence (Meissner, Kelly and Woesthoff, 2015).

At the same time they need to formulate questions capable of obtaining accurate details while decreasing the potentiality of retrieving misleading or false information induced by inaccurate or contaminated recall (Swenson, 2006: 22-23).

This information-driven dynamical process must be managed by the interrogator while striving to consistently evaluate, monitor and synthesize the subject's interests, requirements, fears and goals in order to develop an environment conducive to

cooperation and to build rapport so to generate the perception from part of the interrogated subject that contributing with exact and comprehensive information represents the best decision for his interests (Borum et al., 2009).

When this complex process is intertwined with the necessity of individuating inconsistencies within multiple communication channels of behaviour in order to exploit cues to possible deception, it becomes evident that these combined tasks are not feasible for a single individual while coping with the stringent time-constraints of interrogation (Gonzalez, 2004).

A combined effort may thus help to support the interrogation process by elevating the possibility of detecting deception. In fact, research indicates that groups are better at judging deception than a sole individual (Frank et al., 2004) and, with specific training, individuals within a group can relevantly increase their deception detection capability

(Hauch et al., 2016), especially when assessing verbal and non-verbal leads related to deception (George et al., 2008).

The SCAnR System: A Multi-channel Approach for Intelligence Interrogation

Deception detection past research has sometimes concentrated upon the analysis of single channels of communication and eventually just on a distinct behaviour, while modern-day study has revealed that focusing upon a multi-channel analytical approach may lead to higher accuracy rates (Lansley et al, 2017).

Structured in order to capture in real-time behavioural data pertaining to multiple channels of communication, in particular, the Voice, Psychophysiology, Face, Body/Gestures, Interactive Verbal Style, and Linguistic Content, the SCAnR system represents a novel system capable of extrapolating data from the respective channels of communication that will further coded as Points of Interest (PIns) to determine pertinent occurrences, based on twenty-

seven criteria, indicative of behavioural inconsistencies potentially linked to deception.

When the presence of PIns within clusters cannot be contextualized and interpreted with the account, baseline and context (the ABC rule) of the analyzed subject, then more probing is required in order to ascertain potential deception (Archer & Lansley, 2015; Lansley, 2017).

The SCAnR System capabilities

Therefore the SCAnR, (Six Channel Analysis in Realtime) represents a systematic process that scientifically addresses behaviour analysis in real time (Lansley, 2017).

Conceived in 2008 by the EIA group, the Emotional Intelligence Academy of Manchester in the UK, the SCAnR system is structured in order to capture in real-time behavioural data pertaining to multiple channels of communication, in particular Linguistic Content, Interactive Verbal Style, Voice, Face, Body/Gestures, and Psychophysiology.

Data from within these respective channels needs to be coded as Points of Interest (PIns) to determine pertinent occurrences, based on twenty-seven criteria scientifically substantiated, and potentially indicative of inconsistencies of behaviour in relation to the account of an interlocutor, his baseline and the context of the circumstance on hand, as inconsistencies detected upon channels of human communication may have potential relationship with deceptive behaviour (Archer & Lansley, 2015).

When a minimum of three PIns emerge from two or more communication channels within a time span of seven seconds on the verge of the stimulus then it becomes a cluster of behavioural exponents (Lansley, 2017; Porter and ten Brinke, 2010).

According to Lansley (2017: 45-46) clusters prevent an overreaction from part of coders when individuating either a single or a pair of indicators within the same channel of communication, thus the SCAr operational rule is defined

by the '3-2-7' concept: a cluster is determined by the presence of three PIns upon minimum two communication channels within a period of seven seconds following the introduction of a stimulus or an inquire.

The stimulus may be represented by an unanticipated question or an interviewer's query, while when contextualized within forensic domains it may be characterized by the tactical implementation of evidence in order to elicit deception's cues as with strategic use of evidence (SUE) (Reid, Gozna, and Boon, 2017), or by emotional arousal linked to the evocation of evidence (Lansley, 2017 - pp. 46).

When a person consciously foresees the intent of the question asked Lansley (2017-p.46) defines it the 'meaning point' of a query and the starting point of the stimulus.

The SCAr is therefore finalized with the objective of analyzing behavioural discrepancies within high-stakes scenarios, but the pinpointing of PIns

and related clusters doesn't signify the unequivocal presence of deception: on the contrary it highlights the existence of areas of concern that need subsequent probing through specific inquiring (Archer & Lansley, 2015; Lansley 2017).

It is this attention by part of an intelligence interviewer to behavioural variances within the account of an interrogated subject that may lead to further investigating the truthfulness or deceitfulness of what is communicated and greatly enhance the overall detection capacity of human intelligence gathering operators.

Reference:

Archer, D. E. & Lansley, C. A. (2015). Public appeals, news interviews and crocodile tears: an argument for multi-channel analysis. Available at: <http://www.euppublishing.com/doi/abs/10.3366/cor.2015.0075>

Bond, C. F., & DePaulo, B. M. (2006). Accuracy of deception judgements. *Personality and Social Psychology Review*, 10(3), 214–234. Available at:

https://www.researchgate.net/publication/225762191_Detecting_Deception_from_Emotional_and_Unemotional_Cues/references

Borum, R., Gelles, M. and Kleinman, S. (2009). Interview and Interrogation: A Perspective and Update from the USA, International Developments in Investigative Interviewing, Willan Publishing, Cullompton, Devon, England, 2009, pp.111-128, Available at: http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1043&context=randy_borum

DePaulo, B. M., Lindsay, J. J., Malone, B. E., Muhlenbruck, L., Charlton, K., & Cooper, H. (2003). Cues to deception. *Psychological Bulletin*, 129(1), 74-118.

<http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.129.1.74>

Available at:
https://www.researchgate.net/publication/10927264_Cues_to_Deception

- Evans, J. R., Meissner, C. A., Brandon, S. E., Russano, M. B., & Kleinman, S. M. (2010). Criminal versus HUMINT interrogations: The importance of psychological science to improving interrogative practice. *Journal of Psychiatry & Law*, 38, 215–249.
- Frank, M. G., Feeley, T. H., Paolantonio, N., Servoss, T. J. (2004). Individual and small group accuracy in judging truthful and deceptive communication. *Group Decision and Negotiation*, 13, 45-59. doi:10.1023/B:GRUP.0000011945.85141.af
- Frank, M. G., & Ekman, P. (1997). The ability to detect deceit generalizes across different types of high-stake lies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(6), 1429-1439. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.72.6.1429>
- Gamer, M. and Suchotzki, K. (2018). Lying and Psychology, in The Oxford Handbook of Lying, (Chapter 38: Lying and psychology – Part VI – Domains) Meibauer, Jörg (ed.), Oxford University Press.
- DOI:10.1093/oxfordhb/9780198736578.013.34
- Gonzalez, C. (2004). Learning to Make Decisions in Dynamic Environments: Effects of Time Constraints and Cognitive Abilities, Human Factors, 46(3), pp. 449–460. doi: 10.1518/hfes.46.3.449.50395
- Gordon, N. J. and Fleisher, W. L. (2011). Effective Interviewing and Interrogation Techniques. Academic Press, Elsevier. ISBN: 978-0-12-381986-4
- Hartwig M., Bond C. F., Jr. (2011). Why do lie-catchers fail? A lens model meta-analysis of human lie judgments. *Psychological Bulletin*. 137(4), 643–659. 10.1037/a0023589.
- Hauch, V., Sporer, S. L., Michael, S. W., & Meissner, C. A. (2016). Does Training Improve the Detection of Deception? A Meta-Analysis. *Communication Research*, 43(3), 283–343. <https://doi.org/10.1177/0093650214534974>

Lansley, C., A. Garner, D. Archer and S. Losnita (2016). 'The impact of SCAnR training for Air Marshals to increase accuracy of real-time lie/truth decisions'. Report for ARMLET (Romania). available at:
<https://www.eiagroup.com/fr/2016/03/29/airport-security-training/>

Lansley, C. (2017). Getting to the Truth. A practical, scientific approach to behaviour analysis for professionals. Emotional Intelligence Academy Ltd: Seven Oaks, UK.

Masip, J., Blandón-Gitlin, I., Martínez, C., Herrero, C., & Ibabe, I. (2016). Strategic Interviewing to Detect Deception: Cues to Deception across Repeated Interviews. *Frontiers in psychology*, 7, 1702. doi:10.3389/fpsyg.2016.01702 Available at:

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5088571/pdf/fpsyg-07-01702.pdf>

Meissner, C. A., Kelly E., Woestehoff, S. A. (2015). Improving the Effectiveness of Suspect Interrogations. *Annual Review of Law and Social Science* 11(1) DOI: 10.1146/annurev-lawsocsci-120814-121657

Available at:
https://www.researchgate.net/publication/277556419_Improving_the_Effectiveness_of_Suspect_Interrogations

Meissner, C. A., Surmon-Böhr, F., Laurence, L. J. (2017). Developing an Evidence-Based Perspective on Interrogation: A Review of the U.S. Government's High-Value Detainee Interrogation Group Research Program. Article in *Psychology Public Policy and Law*, November 2017. DOI: 10.1037/law0000136

O'Neill, D. S. (2017) From Third-Degree to Third-Generation Interrogation Strategies: Putting Science into the Art of Criminal Interviewing. Naval Postgraduate School, Monterey, California. Available at:
<https://www.hndl.org/?view&did=80093>

- Porter, S., & ten Brinke, L. (2010). The truth about lies: What works in detecting high-stakes deception? *Legal and Criminological Psychology*, 15(1), 57-75.
- <http://dx.doi.org/10.1348/135532509X433151> Available at:
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1348/135532509X433151>
- Reid, I. D., Gozna, L. F., and Boon, J. C. W. (2017). From Tactical to Strategic Deception Detection: Application of Psychological Synthesis. *Journal of Strategic Security* 10, no. 1 (2017): : 81-101. DOI: <http://doi.org/10.5038/1944-0472.10.1.1528>
- Available at:
<http://scholarcommons.usf.edu/jss/vol10/iss1/6>
- Sivasubramaniam, D. and Goodman-Delahunty, J. (2019). International consensus on effective and ineffective interviewing strategies: a survey of experienced practitioners, *Police Practice and Research*, DOI: 10.1080/15614263.2019.1628756
- Available at:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15614263.2019.1628756?journalCode=egppr20>
- Swenson, R. (2006). *Educing Information, Interrogation: Science and Art*, National Defense Intelligence College, pp. 22-3. Available at: <http://www.fas.org/irp/dni/eduering.pdf>
- Vrij, A., Edward, K., Roberts, K. and Bull, R. (2000). Detecting deceit via analysis of verbal and nonverbal behaviour. *Journal of nonverbal behaviour*. 24(4). 239-263. Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.887.884&rep=rep1&type=pdf>
- Vrij, A., Mann, S., Kristen, S., and Fisher, R. P. (2007). Cues to deception and ability to detect lies as a function of police interview styles. *Law and Human Behaviour*. 31(5):499-518. Available at: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10979-006-9066-4.pdf>

Vrij, A., Meissner, C. A., Fisher, R. P.,
Kassin, S. M., Morgan, C. A., &
Kleinman, S. M. (2017). Psychological
Perspectives on Interrogation.
Perspectives on Psychological Science,
12(6), 927–955.

<https://doi.org/10.1177/174569161770651>

5 Available at:

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1745691617706515>

Weber, J. T. (2016) "Deception:
neurological foundations, cognitive
processes, and practical forensic
applications," Modern Psychological
Studies: Vol. 22 : No. 1 , Article 8.

Available at:

<https://scholar.utc.edu/mps/vol22/iss1/8>

Zloteanu, M. (2016). Emotions and
Deception Detection. Division of
Psychology and Language Sciences,
University College London, UK.

Available at:

<http://discovery.ucl.ac.uk/1537296/1/The sis%20-%20Mircea%20Zloteanu%20-%202016%20-%20PostViva.pdf>

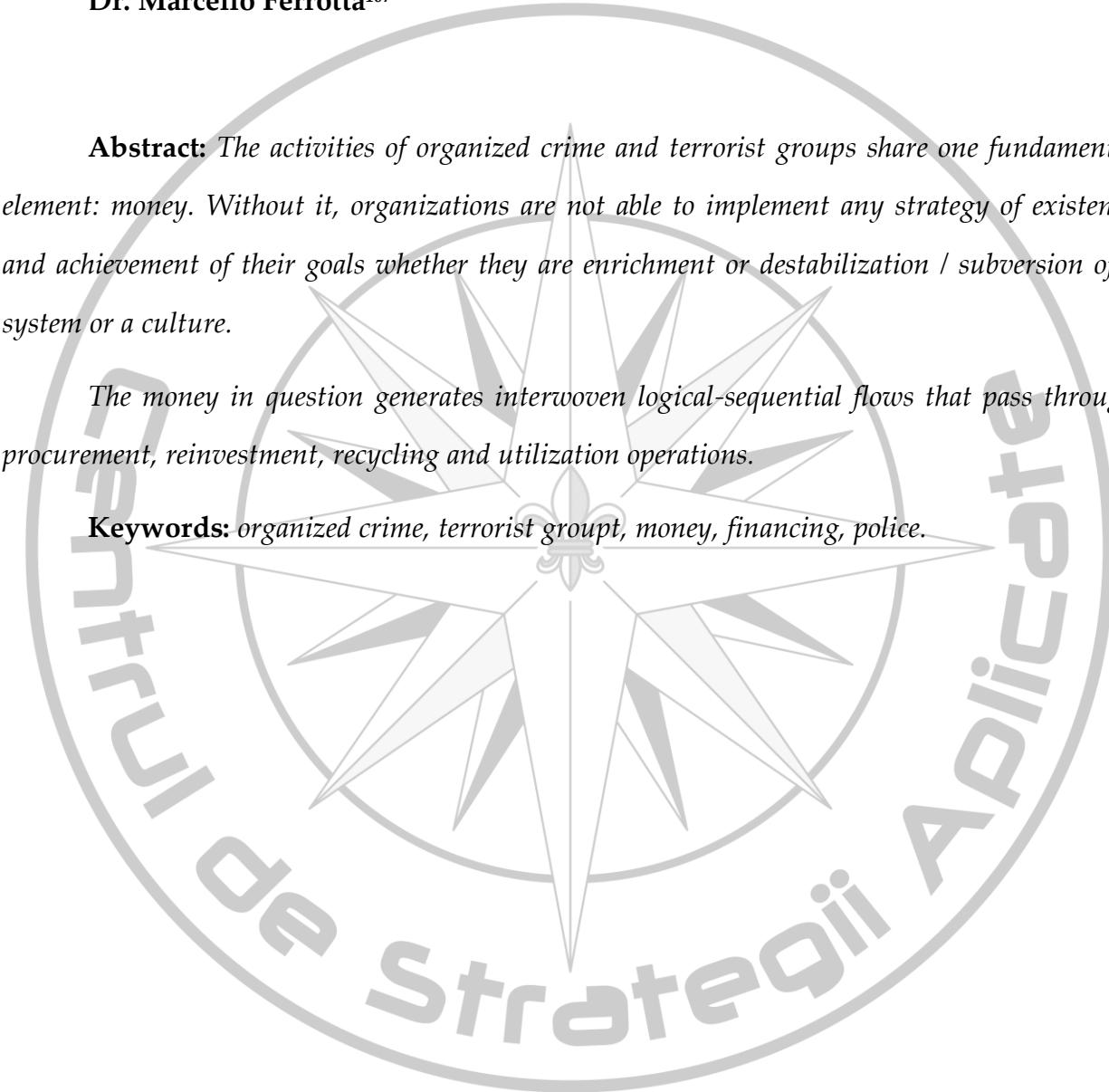
TERRORIST FINANCING AND LOCAL POLICE

Dr. Marcello Ferrotta¹⁰⁷

Abstract: *The activities of organized crime and terrorist groups share one fundamental element: money. Without it, organizations are not able to implement any strategy of existence and achievement of their goals whether they are enrichment or destabilization / subversion of a system or a culture.*

The money in question generates interwoven logical-sequential flows that pass through procurement, reinvestment, recycling and utilization operations.

Keywords: *organized crime, terrorist group, money, financing, police.*

¹⁰⁷ Dr. Marcello Ferrotta has accrued extensive operational experience in the security sector. Former of security operators for over 20 years. Local Police operator since 2004. Commander of the Italian Local Police of Cambiano (Turin).

Investigative activities conducted by the various Italian and European police forces have always focused their attention on the operational dynamics generated by criminal / terrorist subjects / groups, thus aiming at identifying people and organized entities, while dedicating less resources to tracking activities of the financial flows generated.

Only after the attacks on the Twin Towers on 11 September 2001 did the countries affected directly or indirectly, by terrorist actions understand the need to intervene in a coordinated manner by issuing regulations on the fight against the financing of terrorism.

Terrorist financing is now a phenomenon that is not only controlled from a legal point of view but is mainly opposed by means of appropriate intelligence activities that make the most of the potential offered by the correct application of anti-money laundering and anti-terrorist financing provisions

and the considerable size of data and information available today.

The resolution of the United Nations Security Council n. 1373/01 was followed by a series of measures adopted by the European Union and individual states, which allowed for a complex but effective system of control and monitoring of financial flows designed to support international terrorist actions.

The implementation of the aforementioned rules has favored a greater use of intelligence activities with an increase in the collection, analysis, and processing of data and information by specialized sections of the police and national security agencies, both Italian and foreign. However, the fragmentation of information sources and the not always effective communication between the various police forces still leaves ample room for improvement in the investigative action.

In this perspective, it is necessary to reflect on the potential contribution

that European Local Police could offer in the context of the fight against the phenomenon of terrorism and its financing.

In Italy, for example, in addition to national security agencies, the main police forces employed in actions to prevent and combat the terrorist phenomenon are represented by the Carabinieri, the State Police and the Guardia di Finanza, each for the subjects and specializations of their competence.

The Italian Local Police, unlike other police forces, have limited territorial jurisdiction over the City they belong to. This limitation, which may seem penalizing to some, actually becomes a strong point since the institutional competences attributed to it ranges over 360 degrees, covering different sectors ranging from simple identification to criminal investigation police activities.

When operating in close proximity within the building, commercial and environmental sectors, Local Police

operators have a continuous contact with the citizens and with those who do business. This means that the pool of data and information available from the Local Police operator is such as to enable a first data acquisition intelligence activity aimed at detecting possible operations of recycling and financing of criminal and terrorist activities.

It therefore follows that, in view of the potential mentioned above, the Local Police could adapt part of their procedures, supporting this adjustment with appropriate phases of operator training, so as to be able to collect, filter, analyze and transfer, to other national police bodies or to the judiciary compartment, those indications collected upon the territory that need to be monitored and / or investigated.

The hypothesis of using the Local Police in the fight against the terrorist phenomenon and its financing cannot prescind from an adequate selection and training of the operators. Sensitivity, instinct, professionalism, knowledge of

the phenomenon to be controlled, correct use of information channels to be used, are just some of the skills required to be able to operate in a dynamic and complex environment.

HUMAN INTELLIGENCE GATHERING FOR HIGH RISK CLOSE PROTECTION OPERATIONS

Dr. Franco Carboni¹⁰⁸

Abstract: *Asymmetrical warfare has rapidly evolved into a strategical option of choice among extremist terror groups, quickly becoming the 21st century widespread international security threat, and facilitating the proliferation of small covert terror groups without sociopolitical boundaries and confines to defend and therefore highly capable of attaining a very low profile while possessing ample clandestine mobility and skillfulness of engaging in unpredictable and unforeseeable violent and lethal attacks against multiple targets of choice.*

Keywords: *human intelligence, asymmetrical warfare, terror groups, low profile, mobility.*

¹⁰⁸ Dr. Franco Carboni has accrued extensive operational experience in the field of specialized close protection. Summing more than 25 years of experience within the security and protective sectors, he has trained professional operators in operational segments of close protection pertaining to risk assessment and mitigation, counter IED operations and asymmetric warfare.

At present Dr. Carboni is the director of training special operations for AWIC, Asymmetric Warfare Intelligence Center.

The Incumbent Menace:

Terror attempts perpetrated by asymmetrical combatants possess also the intrinsic two-fold objective of spreading terror thus creating a psychological state that contributes to heavily influence in the protective team the perceived dangerousness of the adversarial part while, when casualties are suffered from part of the same terror groups, these may be portrayed as a condition of martyrdom for the cause and find ample resonance within media channels thus contributing to the recruiting of more converts that want to embrace the terrorist's same cause (Long, 2008).

Surprise as the Main Tactic:

The complete lack of conventional military warfare strategies that connotes direct confrontation upon the undefined battleground of terrorist's operations plays an evident pivotal role in asymmetrical terror attempts: there is a constantly changing (and evolving) tactical methodology connoted by

numerous faceted elements such as surprise, unpredictability and speed of execution of ambushes and violent attempts.

The element of surprise possesses therefore maximum lethal potentiality and represents the most important factor within the selection of the type of attack that will be perpetrated, together with the accurate selection of the target: common denominators within the terror attempt equation are on one hand the evaluation of the highest possible psychological impact upon institutions and the public while on the other end the downside risk amount of failing in the objective of delivering successfully lethal attacks.

Thus surprise represents a quintessential element capable of greatly influencing the outcome of terror attempts, while "creating" a constant "predator vs predicated" relationship between potential attackers and operators tasked with close protection.

Although operators defending the physical integrity of potential targets strive constantly in order to attempt to reduce the vulnerability of their protectees while at the same trying to anticipate the tactics that attackers may implement within their own terror strategies, on the other hand perpetrators consistently search viable options to bring unanticipated attacks upon objectives that display the higher amount of vulnerability. The intrinsic covertness quality of asymmetrical adversaries calls therefore for attentive and timely intelligence collection analysis that may be transmitted - in almost real time - to the inner protective circle of potential targets in order to be able to assess proactively potential risks by correctly identifying asymmetrical adversaries and all data pertaining to their assets, capabilities and intents, while constantly actuating liaison with intelligence services and law enforcement departments, either domestically as well internationally.

Protective Intelligence Operations in High Risk Areas:

In lieu of the above, high risk close protection operations performed worldwide in areas - that have been deemed as interdicted and/or have military conflicts in act - need a major constant flux of dedicated intelligence capable of supporting and augmenting all stages of the operational protective process, while coping with every day circumstances that may be potentially exposing either the protective team as well as the protectees to high risk contingencies.

The lack of intelligence support makes the overall process highly vulnerable to risk and opens the path to inevitable unsafe consequences that may also endanger the life and limb of all involved subjects, either of the protectee(s) as well as of the protector(s).

Mitigating risk through an highly proactive team-shared state of mind represents a top priority when devising CPOs (close protection operations), and

the careful assessment of potential risks calls for meticulous analysis and assessment in order to develop a correct continuous procedural methodology that may become "ingrained" in the operational every-day routine of a close protection team.

Counter risk operational planning - with its day-by-day inevitable variations - calls for sound, effective and immediately actionable proactive countermeasures from part of a cadre of professional protection experts, and dependable intelligence gathering needs to be accomplished with the main objective of augmenting protective operations while coping with the dangerousness and volatility of high risk areas such as those related to asymmetrical warfare conflicts that are inevitably permeated by criminal activities, either related to local criminality as well as that permeating from international boundaries .

When operating in diverse environments connoted by cultural, religious and social differences, the prioritization of covertly acquiring human intelligence (Humint) on the field becomes imperative in order to subsequently develop sound protective procedures capable of mitigating serious risks.

Therefore modern-day high risk close protection operations dictate the need for what may be defined as one of the most important assets of protective services in high risk environments: covert intelligence gathering operators.

Human Intelligence Gathering for Protective Operations:

Gathering covert Humint represents an highly specialized area of intervention when operating in high risk environments demanding the implementation of professional operators that have accrued specific "on the field" experience and possess the correct characteristics of reliable judgment and analytical skills necessary

to accomplish covert intelligence gathering and surveillance operations.

This typology of covert operational intervention mandates the imperative necessity of acquiring specialized skills in order to clandestinely penetrate foreign adverse inner circles, that are frequently connoted by totally different sociocultural rules and generally pervaded by religious traditional credos and fanatical extremism.

Operators acting in the role of Humint gatherers, therefore, may be abruptly propelled inside nucleus of hostile and alien social domains in which they need to immediately blend in without raising suspicion while performing all clandestine covert intelligence gathering operations that may contain risk mitigating factors: this complex process needs to be actuated while obtaining and maintaining within time a sort of "invisibility cloak" enabling them to accomplish their operational chores right within the adversarial epicentre.

Training Covert Intelligence Gathering Operators:

It goes hand in hand, therefore, that one exponential factor upon the scale of importance rests within the training process of operators that may result capable of performing extraordinary tasks while coping with extreme situations that require sound judgment while operating in extremely stressful and dangerous environments.

Attentively analyzing situational risks within high risk close protection operations is the key to conceive specific training in order to form professionally close protection operators capable of performing in the field of clandestine intelligence gathering for protective operations.

The operational process at the root of covert intelligence gathering dictates for a vast amount of time and specific knowledge by part of a training organization, in order to convey to operators techniques and procedures that are specifically tailored towards the

prevention of risks relating to contingencies correlated with protective operations within the asymmetric warfare military and law enforcement domains. This process requires the careful implementation of simulated reality training together with the same state of the art technological supports that will be implemented upon the operational theatre in order to succeed in developing professional close protection operators capable of coping with the new era of terror strategy: "the asymmetrical menace".

Reference:

Long, E., D. (2008). Counteracting Asymmetrical Warfare in the 21st Century: A Grand Strategic Vision. Strategic Insights, Center for Contemporary Conflicts. Naval Postgraduate School (U.S.). Retrieved From: Center for Contemporary Conflict, <http://www.ccc.nps.navy.mil>

URL:

<https://www.hSDL.org/?view&did=48727>

5

ARTICOLE DE OPINIE ALE MEMBRILOR „ROMANIAN HIGH IQ SOCIETY”

Dezvoltare personală 101:

O carămidă în construirea brandului de țară

Răzvan POPESCU

Sau mai bine spus, un articol despre poziționarea utilă a cărămizilor, a eforturilor fiecăruiu în scopul realizării unei construcții de lungă durată. Despre cum trebuie acestea îmbinate pentru ca munca noastră să dea roade și pentru ca ea să reziste ani buni.

Mergând pe analogia că fiecare țară poate fi asemănătă cu o piramidă, vreau în continuare să vorbesc doar despre noi, adică despre baza ei. Consider că tărie că toate problemele unei construcții pornesc de aici, în ciuda faptului că vârful (mai ales al piramidei noastre) are destule probleme. Suntem leneși, nu ne asumăm responsabilitatea, vrem să castigăm mult cu putin efort, ne pasă

doar de noi și (cel mai important) nu căutăm să ne imbunătățim.

Exemplele sunt numeroase și pot fi ușor observate în viața de zi cu zi:

- Considerăm că după o zi de muncă merităm să ne odihnim, chiar dacă de atunci începe timpul în care putem să muncim efectiv pentru noi.
- Orice rău ni se întamplă dăm vina pe conducerea politică (și oricât de multă dreptate am avea, ne dezvoltă o gandire toxică ce în final se manifestă în comportamentul nostru general).
- Expresia “ca tot românul” ne definește destul de mult etica în muncă, avem multe zile în care abia aşteptăm să treacă timpul sau să putem sta pe telefon fără să nu ne vadă nimeni.

- Nu luăm în considerare să depunem un efort minim care ar putea avea un câștig mai mare pentru oamenii din jurul nostru (blocări în trafic, stat la cozi etc.).
- De la orice vârstă mai mare de 20 de ani, oricine poate începe să afirme faptul că a învățat destul și că este prea târziu pentru a face lucruri noi.

Pentru ultima oară, da, știu că fiecare dintre noi a trecut prin momente grele și oricare din acțiunile noastre sunt justificabile dar, din păcate, adevărul cel mai greu de acceptat este că ... nu îi pasă nimănu. Dacă vrem să trecem prin viață cu acest bagaj în spate nu vom putea ajunge prea departe.

În continuare vreau să vin cu o serie de propunerি, lucruri simple pe care o să le explic și o să le detaliez și care vreau să fie aplicate (de dragul încercarii) o săptămână din viață fiecăruia, rămânând la latitudinea fiecăruia dacă după această săptămână va reveni la vechiul stil de viață sau nu:

1. Din punct de vedere biologic, sursa disciplinei noastre se află în cortexul prefrontal, mai precis în zona frunții. Acesta, în opinia mea, este acel mușchi ce trebuie antrenat cel mai intens din tot corpul. Fiecare activitate ce ne scoate din zona de confort contribuie în acest scop, iar cea mai eficientă metodă de a o face este prin activități minore și repetitive. Oricine poate lua în considerare astfel ca în fiecare zi să facă mici activități de genul: imediat ce ne trezim să ne facem patul, să facem o încălzire a mușchilor pentru a ne dezmorți, să ne ținem spatele drept, să mâncăm rar, să spunem "mulțumesc" în gând înaintea unei mese etc. Mergând pe principiul "călătoria de 1000 de mile începe cu un singur pas", orice activitate mare va putea fi realizată antrenându-

ne prin mai multe activități mici.

Carte recomandată: Kelly McGonigal – Puterea voinței

2. Aceeași analogie se poate manifesta și din punct de vedere moral. O acțiune mică, persistentă, ce va modifica gândirea generală. Mă refer mai precis la evenimentul de a da vina pe cineva. Făcându-se abstracție de câtă dreptate avem, a da vină pe cineva este o acțiune comodă, ușoară și ce intră foarte rapid în reflex. Din acest punct nu durează mult până când vina guvernului, părinților sau a astrelor va fi 100% raspunzătoare pentru tot răul ce ni se întâmplă. Vreau să sună și să pară absurd, pentru că este! Lumea capătă o altă culoare în momentul în care lăsăm orice pretext la o parte, ne luăm viața în propriile mâini și

începem să o schimbăm în momentul în care nu ne place ceva. Nimeni nu ar trebui să dea vina pe altcineva sau altceva pentru nefericirea lui.

Carte recomandată: Stefano Elio Danna – Școala zeilor

3. La primul meu loc de muncă am primit un sfat: nu da niciodată 100%, dă în schimb 50%, astfel dacă uneori vei da 25% oamenii o să credă că ai o zi proastă iar cand vei da 75% se vor gândi să îți ofere o mărire de salariu. Nu e de mirare că apare expresia "ca română nu-i niciună". Eu m-am saturat de ea! Nu trebuie să muncim pentru a îmbogăți pe altcineva, dar trebuie să dăm 100% pentru noi, pentru a avea satisfacția la sfârșitul zilei că am făcut ceva util, productiv și să prepetuăm această activitate în zilele ce au să urmeze. Nu

vreau să mai avem timp liber,
să stam pe telefon și să
așteptăm să treacă ziua.
Așteptăm efectiv să ne
îndreptăm spre moarte mai
repede.

Carte recomandată: Grant
Cardone – The 10x rule

4. Suntem niște oameni ciudați,
nu ne pasă de alții și mereu
când avem de ales între un
câștig personal mic în
detrimentul unuia mai mare
general îl vom alege fără
ezitare. În schimb lăudăm
mereu alte țări mai civilizate,
în care oamenii sunt educați și
au grija de interesele tale.
Vrem mereu ca șemineul să ne
dea mai întâi căldură iar abia
după să îi dăm noi lemn!
Cred cu tărie că o gândire
obiectivă, generală, de
ansamblu este mai mult decat
sănătoasă. Am descoperit de
câteva secole că soarele nu se

învarate în jurul Pământului
dar tot credem că lumea se
învarate în jurul nostru.

Carte recomandată: Dave Logan
– Tribal Leadership

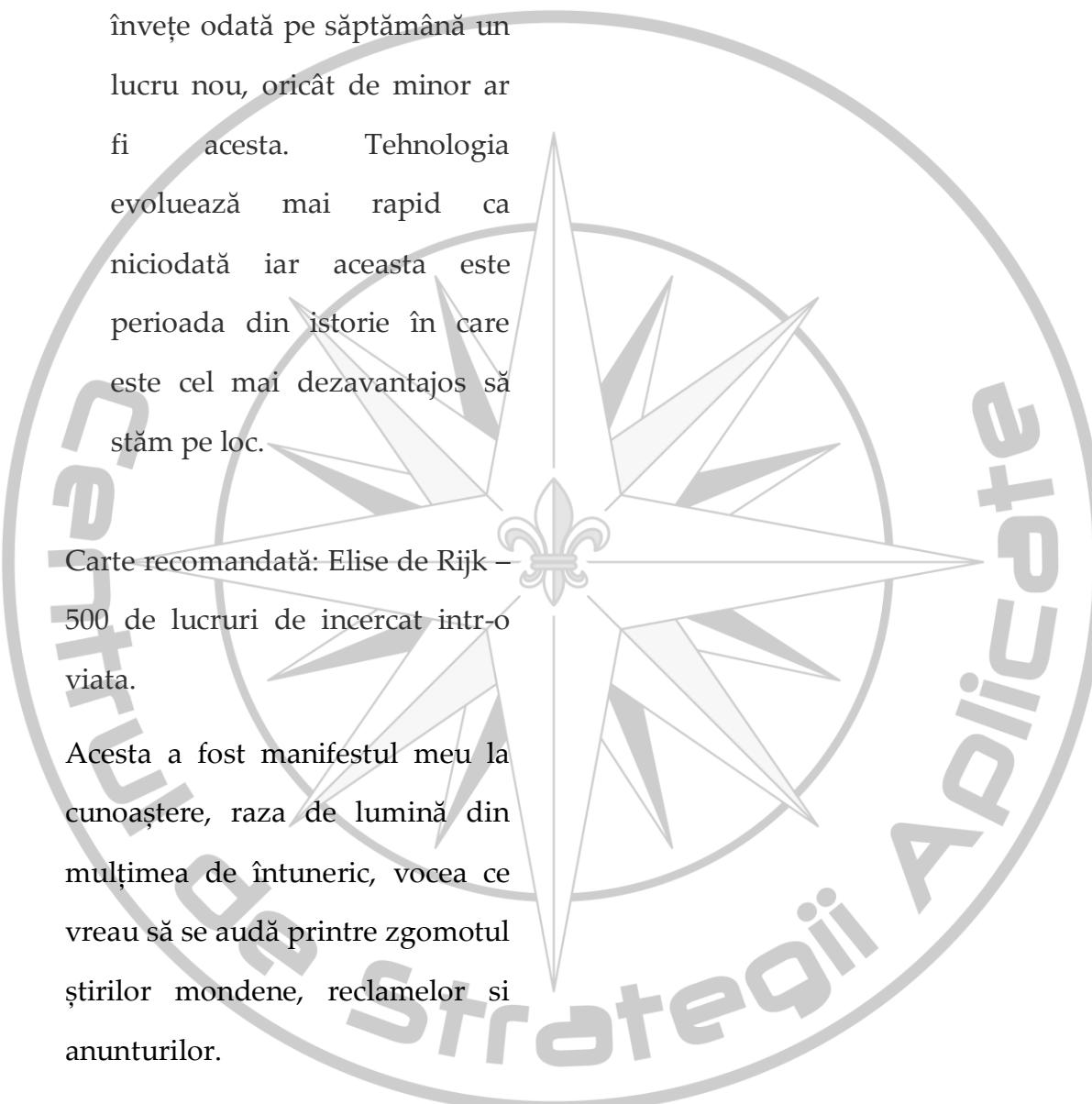
5. Când eram mic, bunicul meu
mi-a spus o mică poveste: era
la țară, pe bancă, iar fiica unor
vecini plângea. Discuția a
mers în felul următor:
I: "De ce plângi?"
R: "Dacă aş mai avea 15 ani aş
rupe carte!"
I: "Dar acum câți ani ai?"
R: "16"

Recomand cu tărie ca oricine e
interesat să caute biografia
actualilor miliardari, deoarece
sunt numeoase exemple în
care aceștia au muncit pentru
visul lor după vârsta de 30 de
ani. Și 30 este un număr mic,
pentru că văd exemple de
oameni de 60 de ani care

muncesc mult mai mult decât noi (care din punct de vedere biologic este imposibil). Cred că fiecare dintre noi trebuie să învețe odată pe săptămână un lucru nou, oricât de minor ar fi acesta. Tehnologia evoluează mai rapid ca niciodată iar aceasta este perioada din istorie în care este cel mai dezavantajos să stăm pe loc.

Carte recomandată: Elise de Rijk – 500 de lucruri de incercat într-o viață.

Acesta a fost manifestul meu la cunoaștere, raza de lumină din multimea de întuneric, vocea ce vreau să se audă printre zgomotul știrilor mondene, reclamelor și anunturilor.

FiloSofIQ¹⁰⁹

Av.asist.drd. Maximilian-Andrei
DRUȚĂ

Cu toate că mi-am propus să redactez un text mai laborios și documentat, voi expune în continuare o serie de idei pe care le am ca urmare a unor constatări empirice proprii, fără o riguroasă cercetare științifică prealabilă, prezentând totodată și concluziile bazate pe raționamente de inducție (care nu sunt infailibile tocmai din acest motiv).

De câțiva ani, de când am început să fiu mai preocupat și de inteligență *per se* (nu doar de aspecte care au legătură cu inteligența, s.n.), interacționând (direct sau virtual) cu oameni de

un IQ care se încadrează în primii 5% din populație la rezultatele obținute la varii teste IQ, am remarcat că inteligența și înțelepciunea nu se suprapun totdeauna, prima putând favoriza eventual apariția și dezvoltarea cu celeritate a celei de-a doua. Din observațiile pe care le-am făcut în mod neștiințific și fără a avea studii în domeniul psihologiei, am putut induce că la o vârstă fragedă inteligența poate favoriza și dezvoltarea egoului, în măsura în care ea nu atinge nivelul de geniu (e.g. IQ SD15 120-135). În cazul contrar (e.g. IQ SD15 145-160), îndoiala tipică pe care o are orice om extrem de inteligent îl împiedică, cel puțin până la o anumită vârstă, să se poată (auto) evalua corespunzător în raport cu alții și să se (auto) plaseze în categoria de oameni din care face parte. În primul caz (i.e. al creșterii egoului), de

¹⁰⁹ Acest articol a mai fost publicat în forme incipiente, inițial în revista Ingenium (în limba engleză), aparținând organizației Synapse, ulterior în revista Mentor (în limba română, într-o formă mai dezvoltată), aparținând organizației Mensa România.

regulă, și înțelepciunea scade într-un mod aproximativ proporțional, însă nu atât de drastic ca în cazul unor persoane de nivel mediu (e.g. IQ SD15 100), chiar apropiat de limita inferioară a mediei (i.e. IQ SD15 90), deoarece, în aceste ipoteze, de obicei, limitele (mai joase ale, s.n.) intelectului îl pun pe individ în imposibilitatea de a-și da seama de despre aceste proprii limite, deoarece îi este dificil să perceapă, să constate și să înțeleagă niveluri mai ridicate de inteligență, motiv pentru care, probabil, apreciază în mod nejustificat că se apropie de un asemenea nivel, iar dacă nu, cel puțin simte că are posibilitatea de a atinge un nivel mult superior, doar că este o alegere proprie să nu o facă. De obicei, persoanele cu un nivel foarte ridicat de inteligență, dar care totuși nu au nivelul IQ care poate fi atribuit unui geniu,

până la un moment dat, nu știu în ce categorie de oameni se încadrează (observând doar o anumită superioritate în înțelegerea și învățarea unor concepe / informații – noi –, raportat la multe alte persoane cu care interacționează), nu cercetează ce este inteligența *per se* și află de regulă întâmplător aceste aspecte. Din acel moment, probabil tot din motive care țin și de orgoliu, dar și de curiozitate (ultima poate legată tot de primul), persoanele foarte inteligente încep să se documenteze și să realizeze că totuși a avea un IQ care te plasează, de exemplu, în primii 2% din oameni ca rezultat la un test IQ nu te face atât de deosebit, deoarece sunt încă aproximativ 140.000.000 de oameni care ating cel puțin același nivel sau mai mult, pe lângă faptul că o confirmare a inteligenței trebuie satisfăcută și

prin alte rezultate decât cele obținute la testele IQ. Totuși, de la acel punct încolo, cred eu, în multe cazuri curiozitatea și orgoliul la care am făcut referire *supra* sunt imboldul unor indivizi care îi împinge să înceerce testele IQ denumite „High Range”, adică cele care testează limitele extreme ale inteligenței, respectiv un IQ de peste 145, chiar de peste 200, în cazuri foarte rare. Unii dintre aceștia, dacă obțin rezultate nesatisfăcătoare, renunță și se „complac” la nivelul la care sunt, inculcându-și de multe ori și ideea că testele „High Range” sunt inexacte și deci lipsite de acuratețe (ceea ce într-o mică parte este adevărat, s.n.), că sunt prost făcute (ceea ce, de asemenea, poate fi adevărat, s.n.), că nivelul lor este suficient sau, ca în cazul indivizilor mediocri, că pot obține un nivel mai ridicat, doar că nu în acel

moment și / sau loc, uitând într-un mod cvasi-conștient să mai încearcă autoevaluări de genul acesta. De cealaltă parte se află persoanele care obțin fie rezultate satisfăcătoare (sau înspre) la teste IQ de tip „High Range” ori cele care obțin rezultate foarte satisfăcătoare, ceea ce le împinge spre noi și noi (auto) testări. Bineînțeles, cu cât mai multe teste IQ efectuate, cu atât mai greu de făcut autoevaluarea, la modul obiectiv, cu excepția cazului (rar) în care testul presupune modalități diferite de a raționa față de testele IQ efectuate anterior.

Din ceea ce am perceput *ex propriis sensibus*, există o diferență vizibilă între preocupările persoanelor cu un IQ cuprins între 124-135 SD15 față de cele care trec de pragul superior amintit. De pildă,

persoanele care intră în prima categorie au multe preocupări relativ asemănătoare cu cele care, de obicei, pot fi atribuite persoanelor care se încadrează în media IQ (e.g. vizualizarea de filme / seriale la modul de rutină ori activități sportive, chiar din categoria celor extreme) ori modalitatea în care socializează, se exprimă verbal sau în scris. Desigur, există diferențe în privința intereselor pe care persoanele cu o inteligență peste cea medie le au față de diverse domenii științifice, fiind de obicei specializați în anumite domenii de o complexitate mai ridicată (e.g. juridic, medical, IT sau alte forme de inginerie) sau poate diletanți, cu o curiozitate față de anumite informații, de regulă de ordin științific, existând bineînțeles și posibilitatea unei combinații a primelor două. Cu toate acestea, persoanele foarte inteligente, dar

care nu se apropiu de pragul care este atribuit geniilor, vor avea un interes mai scăzut față de alte activități care stimulează intelectul, dacă acestea sunt la prima vedere prea dificile (e.g. vor renunța ușor la rezolvarea unei probleme de logică / perspicacitate) și / sau dacă presupun o activitate mai îndelungată din punct de vedere temporal. Totodată, un alt comportament care, în opinia mea, poate fi un indiciu al diferențierii nivelului de inteligență al celor care ating sau trec de pragul impus pentru încadrarea în categoria primilor 5% din populație în privința nivelului IQ este și modalitatea în care, în anumite discuții contradictorii, recurg la argumentații neștiințifice, nu neapărat logice sau pertinente (care nu au o legătură directă sau poate nici indirectă cu subiectul dezbatut, s.n.), ci la

tehnici de persuasiune și poate chiar manipulare / distragere a atenției de la nucleul discuției. Bineînțeles, nu mă refer aici la persoanele care poate se încadrează în primii 1% din populație din punct de vedere al nivelului IQ și care stăpânesc tehnici de retorică și argumentație, ci la indivizii care nu studiază domeniul respectiv și folosesc la modul (cvasi) inconștient tehnicele respective. Această chestiune este de obicei atipică la indivizii care au o inteligență în extrema superioară, deoarece aceștia tind să aibă o gândire și, ca o consecință, o expunere verbală / scrisă a ideilor și argumentelor caracterizată prin coerență, sistematizare și claritate, fără tehnici subversive de persuasiune care au unica menire de a convinge interlocutorul. Motivul este dat probabil de faptul că indivizii

extrem de inteligenți urmăresc doar expunerea cât mai obiectivă a unor argumente, în scopul aflării (sau al apropierea, s.n.) adevărului, nu în cel al prezentării unei argumentații subiective, cu indiferență față de realitatea obiectivă.

Desigur, acestea nu sunt precizări absolute, irefutabile, care stabilesc distincții clare între persoanele cu un IQ în primii 5% din populație (i.e. IQ SD15 124>), față de cei care se încadrează, de exemplu, în primii 1% (i.e. IQ SD15 135>), dar ele se bazează pe observația mea inductivă, raportată la un anumit eșantion și pot fi regăsite cu precădere în diversele categorii de oameni inteligenți la care am făcut referire.

Înțelepciunea se va manifesta mai repede în cazul persoanelor extrem de inteligente, deoarece egoul acestora este estompat de

gândirea analitică și de capacitatea de introspecție, cu toate că, în anumite cazuri de inteligență, care atinge un anumit nivel extrem (e.g. IQ SD15 150), este posibil de întâlnit fenomenul incapacității de înțelegere a unor moduri diferite de gândire, ceea ce poate conduce la prejudecăți și la o dificultate de socializare cu persoane cu un IQ mai mic (dar tot ridicat), de unde poate apărea o anumită (auto) izolare socială și inadaptabilitatea cognitivă la variantele feluri de a gândi, cu pretenția de la ceilalți de a înțelege și de a adopta propria modalitate de raționare.

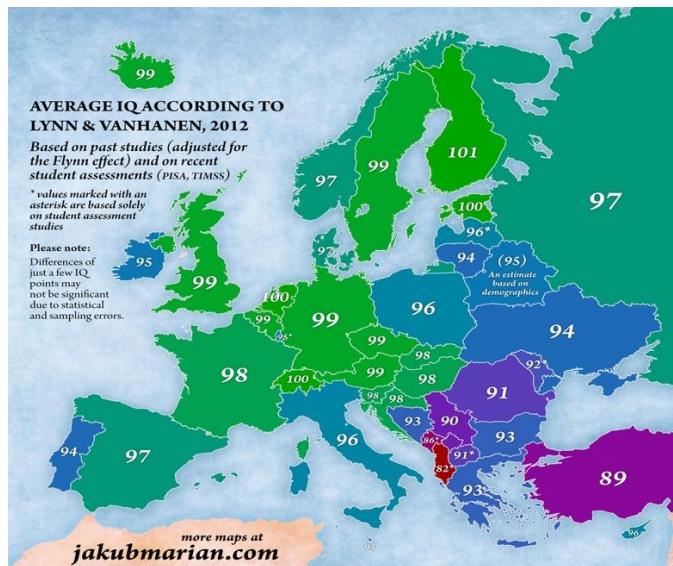
Toate aceste manifestări comportamentale sunt, în definitiv, tocmai lipsă de înțelepciune a persoanelor inteligente, la care am făcut referire mai sus. Un individ va deveni cu adevărat complex

dacă va încerca (și poate reuși într-o oarecare măsură) să suprapună / confundă în persoana sa atât inteligența, cât și înțelepciunea, *exempli gratia* prin acțiuni – fapte / vorbe etc. – sau inacțiuni oportune în funcție de situația concretă, în baza unui cod propriu rațional de valori, care să nu fie doar preluarea *tale quale* a unor constrângeri sociale (chiar juridice) și morale.

Lăsând la o parte analiza persoanelor care au obținut un scor superior (IQ peste 124, SD15), cred că este relevantă și o analiză a rezultatelor medii la testele IQ, deoarece, ca aproape în orice situație, media contează și poate fi un indicator al unor realizări mai mari ale unui grup de oameni.

Înainte de a trece la analiza propriu-zisă, voi prezenta o statistică a nivelului mediu IQ,

cu o deosebită aplecare asupra Europei:

Sursa:

<https://jakubmarian.com/wp-content/uploads/2014/06/iq-europe.jpg>

Rezultatele IQ afișate mai jos reprezintă media rezultatelor a nouă studii internaționale, raportate la veniturile medii ale populației și la cheltuielile guvernamentale pentru educație în perioada 1990-2010.

Rank	Country	IQ	Ø Income	Education expenditures per capita	Ø Daily max temperature
1	Singapore	108	25,561 \$	907 \$	31.5 °C
2	Hong Kong	108	25,419 \$	915 \$	26.2 °C
3	Taiwan	106			27.1 °C
4	South Korea	106	13,710 \$	520 \$	18.2 °C
5	Japan	105	36,784 \$	1,242 \$	19.8 °C
6	China	104	1,374 \$	27 \$	19.4 °C
7	Switzerland	102	50,054 \$	2,465 \$	12.8 °C
8	Netherlands	102	33,689 \$	1,686 \$	14.4 °C
9	North Korea	102			14.9 °C
10	Macao	101	20,608 \$	624 \$	25.9 °C

11	<u>Iceland</u>	101	34,861 \$	2,422 \$	8.0 °C
12	<u>Finland</u>	101	31,424 \$	1,985 \$	8.1 °C
13	<u>Canada</u>	101	27,682 \$	1,657 \$	7.4 °C
14	<u>Belgium</u>	100	30,760 \$	1,683 \$	14.6 °C
15	<u>Germany</u>	100	30,918 \$	1,386 \$	13.6 °C
16	<u>United Kingdom</u>	100	30,954 \$	1,442 \$	12.8 °C
17	<u>Austria</u>	100	32,004 \$	1,762 \$	12.7 °C
18	<u>New Zealand</u>	100	18,676 \$	1,283 \$	17.5 °C
19	<u>Norway</u>	99	48,287 \$	3,527 \$	9.0 °C
20	<u>Sweden</u>	99	36,417 \$	2,335 \$	9.5 °C
21	<u>Luxembourg</u>	99	54,254 \$	2,286 \$	13.9 °C
22	<u>Denmark</u>	99	39,017 \$	3,127 \$	12.2 °C
23	<u>Czechia</u>	99	9,283 \$	385 \$	12.2 °C
24	<u>Estonia</u>	99	9,552 \$	457 \$	10.1 °C
25	<u>Australia</u>	99	25,665 \$	1,388 \$	24.4 °C
26	<u>France</u>	98	29,484 \$	1,607 \$	16.6 °C
27	<u>United States</u>	98	36,470 \$	1,909 \$	18.7 °C
28	<u>Hungary</u>	98	7,431 \$	391 \$	16.2 °C
29	<u>Italy</u>	97	25,872 \$	1,170 \$	18.2 °C
30	<u>Latvia</u>	97	6,954 \$	333 \$	10.8 °C
31	<u>Slovakia</u>	97	9,319 \$	332 \$	15.0 °C
32	<u>Spain</u>	97	19,834 \$	885 \$	21.1 °C
33	<u>Slovenia</u>	97	15,471 \$	805 \$	15.4 °C
34	<u>Poland</u>	97	6,127 \$	298 \$	13.2 °C

35	Russia	96	4,103 \$	157 \$	8.6 °C
36	Moldova	95	772 \$	54 \$	16.0 °C
37	Croatia	95	8,893 \$	350 \$	18.3 °C
38	Ukraine	95	1,458 \$	82 \$	14.0 °C
39	Portugal	95	14,177 \$	724 \$	21.2 °C
40	Ireland	94	28,422 \$	1,633 \$	13.2 °C
41	Vietnam	94	481 \$	26 \$	29.2 °C
42	Israel	94	19,376 \$	1,224 \$	26.2 °C
43	Belarus	93	2,526 \$	140 \$	11.6 °C
44	Malaysia	93	4,556 \$	273 \$	31.8 °C
45	Lithuania	93	6,731 \$	326 \$	11.5 °C
46	Georgia	92	1,307 \$	37 \$	19.7 °C
47	Kazakhstan	92	2,768 \$	97 \$	13.0 °C
48	Greece	92	16,859 \$	541 \$	22.5 °C
49	Bulgaria	91	2,802 \$	112 \$	17.9 °C
50	North Macedonia	91	2,549 \$	118 \$	18.7 °C
51	Argentina	90	6,345 \$	278 \$	23.9 °C
52	Romania	90	3,374 \$	120 \$	15.1 °C
53	Turkey	89	4,925 \$	140 \$	19.9 °C
54	Thailand	89	2,607 \$	108 \$	32.7 °C
55	Serbia	89	3,529 \$	159 \$	18.2 °C
56	Chile	89	5,620 \$	210 \$	17.5 °C
57	Cambodia	88	428 \$	7 \$	33.4 °C
58	Bermuda	88	64,052 \$	1,473 \$	24.5 °C

59	Laos	88	420 \$	11 \$	32.0 °C
60	Mauritius	87	4,557 \$	166 \$	26.3 °C
61	Costa Rica	86	3,949 \$	215 \$	28.8 °C
62	Philippines	86	1,307 \$	36 \$	31.3 °C
63	Mexico	86	6,336 \$	279 \$	29.2 °C
64	Venezuela	85	4,812 \$	241 \$	31.6 °C
65	Bolivia	85	1,021 \$	67 \$	25.3 °C
66	Cuba	84	3,257 \$	312 \$	29.8 °C
67	Iran	84	2,839 \$	120 \$	23.7 °C
68	Albania	84	1,690 \$	55 \$	22.6 °C
69	Indonesia	84	1,082 \$	29 \$	31.8 °C
70	Egypt	83	1,265 \$	59 \$	30.1 °C
71	Ecuador	83	2,343 \$	68 \$	24.5 °C
72	Burma	83	382 \$	5 \$	32.1 °C
73	Brazil	83	4,516 \$	229 \$	30.6 °C
74	United Arab Emirates	83	35,275 \$	378 \$	34.5 °C
75	Pakistan	82	598 \$	16 \$	31.6 °C
76	Algeria	82	2,325 \$	109 \$	24.9 °C
77	Dominican Republic	82	2,759 \$	46 \$	32.1 °C
78	Peru	82	2,299 \$	76 \$	25.8 °C
79	Syria	82	1,129 \$	58 \$	25.5 °C
80	Colombia	82	2,790 \$	128 \$	28.5 °C
81	Morocco	82	1,720 \$	89 \$	23.8 °C

82	<u>Bosnia and Herzegovina</u>	82	2,618 \$		18.5 °C
83	<u>India</u>	81	571 \$	22 \$	29.9 °C
84	<u>Saudi Arabia</u>	81	10,618 \$	700 \$	32.6 °C
85	<u>Afghanistan</u>	80	340 \$	13 \$	24.3 °C
86	<u>Sri Lanka</u>	79	1,024 \$	30 \$	28.8 °C
87	<u>Madagascar</u>	79	277 \$	9 \$	28.4 °C
88	<u>Qatar</u>	78	48,088 \$	1,574 \$	33.7 °C
89	<u>Bangladesh</u>	77	465 \$	9 \$	30.7 °C
90	<u>Nepal</u>	77	276 \$	10 \$	25.6 °C
91	<u>Kenya</u>	71	474 \$	32 \$	28.8 °C
92	<u>Tanzania</u>	71	370 \$	14 \$	29.9 °C
93	<u>Ivory Coast</u>	71	802 \$	39 \$	32.0 °C
94	<u>South Africa</u>	70	3,991 \$	224 \$	24.8 °C
95	<u>Sudan</u>	70	551 \$	14 \$	36.5 °C
96	<u>Nigeria</u>	70	840 \$		33.0 °C
97	<u>Ghana</u>	69	522 \$	34 \$	31.5 °C
98	<u>Cameroon</u>	65	900 \$	27 \$	30.9 °C
99	<u>Mozambique</u>	65	289 \$	11 \$	29.3 °C
100	<u>Angola</u>	64	1,073 \$	44 \$	26.7 °C
101	<u>Democratic Republic of the Congo</u>	63	217 \$	3 \$	30.0 °C
102	<u>Eritrea</u>	63	355 \$	13 \$	29.2 °C
103	<u>Guinea-</u>	62	316 \$	13 \$	32.9 °C

Bissau

104	Ethiopia	61	190 \$	8 \$	27.2 °C
105	Senegal	60	878 \$	39 \$	35.7 °C
106	Gambia	60	534 \$	11 \$	32.8 °C
107	East Timor	60	1,553 \$	49 \$	30.9 °C
108	Gabon	60	4,857 \$	191 \$	29.8 °C
109	Sao Tome and Principe	58	904 \$	53 \$	28.6 °C
110	Equatorial Guinea	56	3,369 \$	158 \$	30.2 °C

Sursa: <https://www.worlddata.info/iq-by-country.php>

Așadar, pe de o parte, se poate observa că în statele dezvoltate, în special în cele europene, media IQ este mai mare decât în statele mai puțin dezvoltate, iar pe de altă parte, se poate observa, de asemenea, că în statele în care media IQ este mai ridicată bugetul alocat *per capita* pentru educație este mai mare, mai ales în statele din Europa.

În ceea ce privește România, nivelul mai scăzut al bunăstării populației poate fi, în parte,

legat de situarea scorurilor în limita inferioară a mediei IQ (cuprinsă între 90-110), de unde rezultă că o foarte mare parte a populației se află sub această medie. Totodată, nivelul mediu inferior al inteligenței românilor poate fi presupus că este o cauză a nivelului ridicat de corupție, a obiceiurilor de a da prevalență conduitelor derivate din instinctul de conservare (e.g. tendința de a dobândi venituri cât mai mari, într-un mod cât

mai ușor), însă și sistemul educațional deficitar este o cauză primară în această ecuație. Studiile arată că în jur de 50% din inteligența unei persoane este „moștenită”, adică determinată de factori interiori, respectiv genetici (a se vedea <https://ghr.nlm.nih.gov/primer/traits/intelligence>), de unde rezultă că restul de 50% este influențat de factori exteriori, cum ar fi mediul înconjurător, mediul familial, nutriția, învățarea, rezolvarea de probleme de matematică, logică, perspicacitate, factorii de stres și.a. Putem presupune că și procentul de 50% moștenit este supus scăderii în măsura în care factorii exteriori influențează negativ organismul uman (e.g. o nutriție deficitară / neadecvată poate conduce la deteriorări neuronale. Prin urmare, creșterea coeficientului de

inteligență poate fi stimulată prin factorii exteriori, mai ales prin educație, astfel că putem concluzionă cu un risc mic de a fi în eroare că nivelul scăzut la mediei IQ din România reflectă ineficiența sistemului educațional existent de ani buni, precum și, posibil, *in genere*, o calitate scăzută (chiar o carențare) a actului de predare. Probabil unul dintre motivele deciziilor greșite care au fost luate de factorul politic, în toate privințele¹¹⁰, este dat de această situare în zona mediană de inteligență a majorității persoanelor cu putere decizională. Situația socială ar fi fost probabil diferită (în sensul pozitiv) dacă în vârful „piramidei” s-ar fi aflat preponderent persoane cu un IQ

¹¹⁰ Plasarea unor indivizi mediocri sau sub-mediocri în anumite funcții de conducere, legiferarea excesivă, ambiguă, disparată și necorelată – chiar greșită din punct de vedere juridic, de multe ori -, adoptarea unor măsuri nepotrivite pentru rezolvarea unor probleme de interes național și.a.

de peste 130, chiar de peste 135. Ar fi fost interesant de efectuat un test IQ de către toate persoanele care doresc să acceadă într-o funcție importantă, încrucișând, cel puțin din punctul meu de vedere, nu ar trebui să existe persoane cu un IQ de sub 120 care să ia decizii majore, de interes public, fiind evident că fiecare persoană poate contribui în felul său la dezvoltarea socială, după propriile limite fizice și intelectuale. Un asemenea test ar fi interesant de făcut și pentru a constata nivelul de inteligență al persoanelor în funcții publice de conducere din prezent sau ele care au deținut asemenea funcții în trecut, pentru a se observa dacă există (sau nu) o legătură între IQ și modul în care România a progresat de-a lungul anilor post-decembriști.

În final, prezentul articol este strict o opinie personală, neștiințifică, bazată pe anumite informații, însă fără un studiu temeinic al problematicii prezentate, motiv pentru care se dorește a fi un imbold spre cercetarea fenomenului de evoluție al unei societăți (oarecare) în raport cu inteligența populației, măsurată prin teste IQ.

Ce aş schimba la sistemul de educaţie

Cătălina DAN

De la începuturi, omul are o sete de cunoaştere pe care nu o poate ține în frâu. Cunoaşterea e, inherent, necesară supravieţuirii și, mai departe, a îndeplinirii unor nevoi. Noi, ca oameni, am găsit o modalitate de a structura această educaţie, astăzi și din considerente sociale, care țin de dinamica societății. Dacă tipul de cunoaştere intrinsecă, cea pe care ne-o cere partea rațională, nu e îngrădită de factorii externi, cunoaşterea practică e legată foarte mult de dezvoltarea unui set de deprinderi, abilități, competențe care să ne ajute să supraviețuim.

În mod clasic, educația e scopul final al unui instrument pe care îl folosim să îl atingem și pe care o numim sistem educațional. În mod firesc, sistemul educațional se generează din sistemul social și îi împrumută trăsăturile, societatea fiind în același timp bazinul viitorilor învățăcei și cea care îi trasează

liniile directoare, în spiritul unui client care îți comandă un anumit tip de personalitate necesară pentru supraviețuirea societății.

De când s-a format ca instituție, școala a reprezentat un punct de controversă în întreaga societate. Pe la colțuri sau la tribună, voci mai puternice în ton sau prin exemple personale, personalități sau oameni-cheie și-au spus părerile privitor la sistemul educațional și s-au implicat în mersul acestuia. E controversată din purul motiv că noi, cei implicați, avem puncte de vedere diferite și ni le susținem argumentat, intuind corect efecte sau punând etichete în mod eronat.

Istoric vorbind, situații controversate cu sistemul educațional au fost și încă vor mai fi. Abordări diferite nasc probleme diferite. Tot din abordări laterale se nasc soluții ingenioase, eficiente din punct de vedere al scopului educației și al resurselor implicate. Așa că, tehnic vorbind, ne aflăm într-o situație în care s-au aflat înaintașii. Cu situații similare

s-au confruntat și cei de dinaintea noastră, deși sistemul e unul clasic, pentru că singura variabilă care se schimbă e omul. Sistemul educațional nu e altceva decât o proiecție a sistemului social. Problema nu e disfuncționalitatea în sine, ci răspunsul nostru la efectele pe care le are, care astupă fiecare crăpătură a vieții noastre.

În ultimii 25 de ani au fost numiți în funcție 20 de miniștri, iar Legea Educației a fost modificată de aproximativ 60 de ori, fie substanțial, fie în puncte secundare ca importanță. Lucrul acesta spune multe despre constanța de care avem nevoie într-un sistem în care ne pare că e o sete continuă de schimbare. De multe ori, contextul a făcut ca schimbarea să vină de la sine, împlinindu-se inclusiv la nivel formal prin modificarea legislației. De alte câteva ori, simplele cerințe ale unor parteneri mai mult sau mai puțini educaționali au cerut niște mici modificări subtile, la nevoie îngroșării unor bugete. Alte câteva situații au cerut

alinierea la cerințe standard comunitare sau pur și simplu la nevoile unei societăți în metamorfoză.

Educația e un spațiu pe cât de important, pe atât de plin de responsabilitate. Schimbările în educație sunt cu atât mai importante cu cât efectele lor se văd pe termen lung. Când lucrezi cu aur lichid, trebuie să fii atent la turnare. Odată trecut de faza asta, nu prea mai poți să interviui – mai poți să lasi semne doar la suprafață, atunci când nu prea își mai au rostul și nu produc efecte considerabile asupra formei finale.

Vedem peste tot analize ale societății românești, care ne scot în față, în spirit de generalizare, degradarea spre care ne îndreptăm. „Trăim vremuri grele”, „Oamenii nu mai sunt ce au fost”, „Nu mai e școală ca pe vremea noastră” și alte câteva gânduri-șablon sunt de obicei introduceri clasice la texte care doresc să tragă un semnal de alarmă.

Nu e ca și cum nu ar fi aşa. La o adică, forță unui torrent e dată de miliardele de picături de apă care se revarsă din cer și

care îl formează. Fenomenul pe care îl vedem se naște din miliarde de particule de nesiguranță și nepăsare din fiecare dintre noi. Totuși, o mare parte din sistem e format din oameni care își îndeplinesc conștiincios și cu responsabilitate datoria, lucru pe care nu îl vedem, dar care e în foarte mare parte real. Și, atunci, ce îl strică de e aşa de furtunos?

Dacă am face o analiză strict matematică, putem spune despre sistemul educațional că este o funcție continuă, putem spune că sistemul educațional $y=f(\alpha, \beta, \gamma, \delta, \dots)$, unde $\alpha, \beta, \gamma, \delta$ etc. sunt nivelul alocat educației din PIB, starea profesorilor, nivelul de trai, dezvoltarea tehnologică și lista continuă la infinit. Evoluția sistemului educațional ține de evoluția fiecărui parametru în parte. Iar parametrul cel mai accesibil, cel care dă în același timp caracterul creativ și distructiv din zilele noastre și pe care îl putem cu toții modifica, prin schimbare proprie, e

resursa umană. Prin extensie, asta se referă la fiecare dintre noi.

În acest moment, sistemul educațional românesc e cumva la punct de răscruce. În același mod în care sistemul economic se desfășoară într-o frecvență ciclică, cu perioade de înflorire și de criză, tot așa și sistemul educațional trece prin momente de consolidare sau de destructurare. În afara de a fi continuă, funcția educației e deci și sinusoidală. Indiferent de previziunile pe care vrem noi să le facem, lucrurile vor fi mereu independente de voința noastră, pentru că numărul de parametri este incredibil de mare. Însă, în ritmul actual, într-o vizionă pesimistă, profesionalismul va începe să scadă și o mare parte din școli se vor închide sub presiunea demografică. Sau, sub semnul picăturii stăruitoare a apei, prin efortul mic, dar combinat al celor mulți, sistemul se va face început bun unei noi generații de profesori străluciți și elevi geniali.

Nemulțumirile se tot strâng, în pofida unei aparente funcționări, poate din

inerție, a sistemului: cunoștințe învechite, încrămenite în timp, programe încărcate, materiale didactice arhaice, profesori blazați, elevi dezinteresați, autoritate nesigură, părinți neimplicați și lista poate continua.

Problema nu e în numărul foarte mare de schimbări în legislație, nici măcar de numărul mare de miniștri schimbați, nici în nemulțumirile enumerate mai sus. Ceea cea avem noi de rezolvat este găsirea unei strategii pe termen lung, respectarea și continuitatea ei – odată ce a setat cineva o viziune corectă, care rezolvă o mare parte din probleme cu efecte benefice pe termen lung, acea viziune să fie respectată. Ajustări se pot aduce mai târziu, pentru că nevoie de ele va fi permanentă.

Mai departe de continuitate, trebuie să integrăm schimbarea la niveluri multiple. Schimbările în educație au un efect, cu mici excepții, la 144 de luni. Cu alte cuvinte, să anticipăm schimbarea și să tratăm la o multitudine de niveluri o

cauză nesănătoasă și nu un efect logic al acestei cauze.

La nivel macro, în momentul de față, sistemul actual nu poate evoluă decât schimbându-l radical, iar acest lucru este imposibil pentru că există costuri sociale uriașe pe care nu ni le putem permite (un sfert din școli s-ar dezvolta substanțial, jumătate din ele ar reuși să supraviețuască, iar restul ar sucomba). Ca să evolueze ceva, trebuie ca acel ceva să se facă altfel. Devine posibilă o schimbare doar realizând și concepând un alt sistem, care să se dezvolte paralel cu actualul, care să crească suficient de mult în următorii zeci de ani și să îl înghită pe acesta. Școala românească trebuie să evolueze în paralel cu schimbările sociale, direct proporțional cu nevoile pieței muncii.

La nivel micro, imaginați-vă că miliardele de picături de nepăsare se inversează în mod binar și devin revărsare de bine în desert de nereușite. Dacă ne vom activa, chiar nefăcând parte direct din sistem, și vom face cu

toții binele cel mic, dacă ne vom strădui cu toții să devenim responsabili, sistemul educațional va lua, fără echivoc, din inerția schimbării societății.

La final, trebuie să ne aducem aminte continuu că ceea ce contează este viitorul copiilor și al poporului nostru.

Grundul anticoroziv al instituțiilor statului

Ionuț RITES

De ceva timp mă tot gândesc ce și cum ar mai trebui făcut, nu neapărat ca să renaștem, dar măcar să ne resuscităm. Nu că am fi pe moarte, dar nici prea vii nu suntem, în sensul că ne lipsesc performanțele. La modul general vorbind. Punctual însă, avem cu ce ne lăuda.

Dar, ca să se schimbe lucrurile, ar trebui ca, întai de toate, să se schimbe oamenii, ceea ce e imposibil. Poate cu timpul... În acest sens, ar trebui investiți bani în educație, astfel încat, generațiile viitoare, școlite corespunzator, să poată schimba lucrurile. Dar acest lucru nu se va întampla, pentru că nu se vor investi bani suplimentari în educatie, dar, presupunând totuși că se va întampla, pâna generațiile vor crește, durează...

Astfel, mi s-a năzărît o idee, care, cel mai probabil, va defila ca fiind lipsită de interes...

Iată despre ce este vorba:

Întâi de toate, calitatea personalului este factorul principalul de succes ori eșec al oricărei instituții. Ai oameni buni, faci treabă, riști să angajezi mediocrități ori persoane cu tare de caracter, îți assumi... aşadar selectia este esențială.

Dar cum faci selecția? Cum te poți lupta cu un sistem care angajează personal după alte criterii decât cele de performanță? Părerea mea... nici o sansă...

Și totuși ar fi ceva...

În opinia mea, ar fi suficient un mic proiect legislativ, al cărei note de fundamentare să sună cam așa:

Persoana care urmează să își desfășoare activitatea în calitate de persoană aleasă sau numită, precum și funcționarii statului publici ori contractuali, ca și condiție obligatorie, trebuie să susțină un test de inteligenta, limita de promovare fiind de minim IQ 110... ținându-se cont că media pe țară sare ușor de 90.

Ideea a apărut de pe vremea cand, în trecutul nu prea îndepărtat, mi-am

desfașurat activitatea într-o structură onorabilă a statului, unde, un astfel de test, deosebit de complex, era obligatoriu. Testul, cu o durată de 6-8-10 ore, îți evalua diferite forme de inteligență, fiind totodată suprapus peste un test psihologic.

Am constatat cu această ocazie că promovarea testului, împreună cu trăsăturile pozitive de caracter ale individului, care de asemenea ar trebui verificate, cu un bagaj de cunoștințe adecvat, dau instituției mari șanse, atât spre rezolvarea impecabilă a problemelor cât și către un procentaj scăzut de compromitere.

De menționat este faptul că toate instituțiile din România care folosesc pentru încadrare testele IQ, funcționează în parametri corespunzători, iar acest exemplu mă face să trag concluzia că aceste teste ar trebui uzitate în mod obligatoriu de către toate instituțiile statului, care, printre alte obiective, îl doresc și pe cel al performanței profesionale.

În general, inteligența este o constantă, în sensul că, rezultatul testului va fi aproximativ același indiferent în ce perioadă a vieții îl sustii.

Acest test, ar trebui să integrat într-o baterie mai amplă de teste, după cum urmează:

Testul de carieră, ocazie cu care află ce carieră se potrivește cel mai bine personalității subiectului. Rezultatele testului de carieră oferă o listă de profesii și ocupații care se potrivesc personalității Tânărului.

Test de competență, este cel care identifică atuurile.

Testul de personalitate, este cel care te ajută să-ți conștientizezi propria personalitate, ocazie cu care aflii mai multe despre cine ești și punctele tale forte.

Testul valorilor profesionale, care identifică ce te face fericit sau nefericit în cariera ta. Este foarte important de știut ce te motivează cu adevărat.

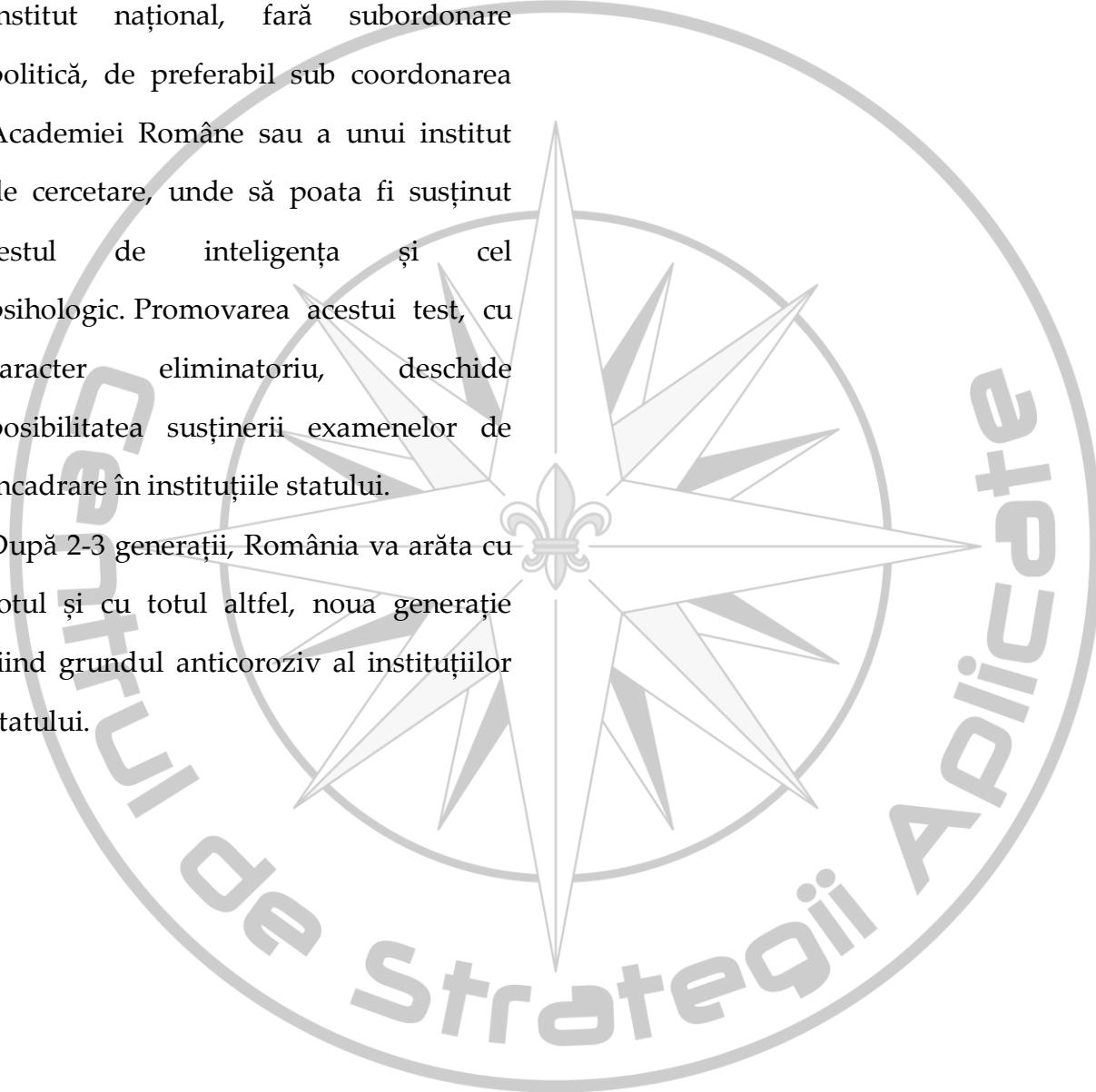
Testul rolurilor în echipă este cel care indică locul fiecărui în cadrul organizațional, în funcție de obiectivele

specifice pe care echipa dorește să le atingă.

Cum se va putea realiza acest lucru?

Relativ simplu. Prin înființarea unui institut național, fară subordonare politică, de preferabil sub coordonarea Academiei Române sau a unui institut de cercetare, unde să poată fi susținut testul de inteligență și cel psihologic. Promovarea acestui test, cu caracter eliminatoriu, deschide posibilitatea susținerii examenelor de încadrare în instituțiile statului.

După 2-3 generații, România va arăta cu totul și cu totul altfel, noua generație fiind Grundul anticoroziv al instituțiilor statului.

The Train to Nowhere

Thor Fabian PETTERSEN

Universe began with the way the light views reality. From the light's own point of view, we see the primal state of existence.

Imagine sitting on a ray of light riding into the universe. You would experience that all time dissolves: you become timeless. Everything freezes and goes by in an instant, because you are entering an absolute world where there is no up or down, big or small. There is no boundary that can tell you that this thing is small and this thing is big. In other words, we are dealing with a reality that is not even black or white. It is total nothingness.

This is why the light is not faster, because you cannot get frozen twice. Or, if you could, it wouldn't matter. This is also why the light is constant, because it is absolute; meaning borderless, without boundary.

But how can this nothingness birth our universe? That is, how does the universe

without boundary become the bound universe? How does the Absolute become Relative?

Answer this question, and you know what caused the Big Bang.

From our thought-experiment, then it seems that only this thing called speed (i.e., a ray of light) is up for the task of removing the borders of the universe completely to reveal the non-bound world of the nothingness.

The next logical step would be to find a geometry that is built for ultimate speed. The cuboctahedron.

Eternity Is a Dual Torus:

Existence must start from a "frozen state," like a nothingness, or you will have an infinite regress on your hands.

What is nothingness?

Imagine flying at the speed of light: you would see, I imagine, all time crammed up into a tiny spot, which looks like a giant nothingness or timelessness or motionlessness. Maybe this high velocity is what real nothingness is. I believe so.

Nothingness exists. Nothingness is the fullness of time. That means nothingness

has properties. And properties are exactly what we need to give birth to spacetime.

But how does the high-speed state of the nothingness acquire its speed in the first place?

The solution here is that our high-speed state actually does equal motionlessness. You don't ask, "How did a thing acquire its motionlessness?" Motionlessness is a state that can have existed forever.

The only way you can create motionlessness is with a high velocity, like turning up the volume of some Cosmic Speakers; the sound will be so loud that you can no longer hear it. Likewise, motion passes on and becomes motionless.

But what if you just slow an object down in order to create motionlessness?

That you cannot do. You will always have some motion that way. Again, the only way you can create real motionlessness is with a high velocity.

But that means motionlessness, which is free of the infinite regress (or turtles all

the way down), can give birth to relative motion or spacetime.

Richard Buckminster "Bucky" Fuller found it: this motionlessness or nothingness has a geometry called the cuboctahedron.

Fold the cuboctahedron to see what it is. It is spin. (Or a dual torus.)

Now you know the origin of spin—why our galaxies spin.

Spin always was.

From the point of view of the frozen spin, the motionless spin spins really fast, which creates a whirlpool. So, the nothingness is like a whirlpool. Whirlpools have the ability to create baby whirlpools. If these baby whirlpools are not as strong as the giant, cosmic, "frozen" whirlpool, then we see these babies as spinning slower and they thus become unfrozen and therefore move about. Magic! That is how nothingness creates somethingness.

Moving on:

The real whirlpools in our oceans are a cosmic reflection of the initial cosmic whirlpools.

I believe that the baby whirlpools equal cosmic evolution/dark energy.

But, why is there nothingness rather than nonexistence?

Answer that last piece of the Cosmic Puzzle, and you have a complete picture.

If you want nonexistence, then you have to “remove” the frozen nothingness. But if you did that, you would end up with the unfrozen somethingness, like if you want to melt some ice, then you need to use some fire; you cannot just use your thoughts and “remove” it. But, you do not want the somethingness either, you want nonexistence. (You do not really want nonexistence, but you know what I mean.) You “remove” the somethingness, but then you end up with the frozen nothingness again! Now you get angry and try to remove both at the same time, but then, if you do the calculations, you end up with both! There is no way you can have nonexistence, which means existence always was. To avoid the infinite

regress, existence must start from a frozen state or, rather, the high-speed state of the nothingness.

“But if you have a thing that is neither of the motionlessness nor that of motion, a thing that truly contains no motion, you have a nonexistence. So, why is there existence?”

If you wanted to create a thing that contains zero motion and is not moving at incredible speeds, then you would not end up with a thing that contains zero motion. And nonexistence must at least contain zero or no motion. The clue here is to truly recognize what motionlessness is and thus solve the riddle of existence.

Perhaps we do not recognize it because if you are moving at an incredible speed, you are moving at an incredible speed, which is to say you are not actually motionless. But you forget what it actually means to move. It means you are not alone, that you have some backdrop that can be used to measure your status. However, existence is alone,

so moving at an incredible speed can actually equal motionlessness.

In summa: Existence is eternal. The universe has a beginning.

The Ocean of Nothingness remains; the Cosmic Whirlpools come and go.

That is, the absolute motion or motionlessness is eternal, but the relative motion knows a beginning and an end.

In fact, that is what a beginning is: a relative thing. If you are alone, as existence is, then you cannot possibly form a beginning. If you are alone, then you cannot tell if you are big or small, neither can you tell time; you cannot have or comprehend what your clock says. Then existence copies itself, by making baby whirlpools, and now you can have a beginning because you are not alone anymore.

Evolution/spacetime is the baby whirlpool.

The key here, however, is to realize that the only way primordial existence can form a beginning is if it copies itself, which means the copies inherit the same

geometry and therefore the same properties and abilities, including the ability to replicate. This means that time is speeding up as the primordial building blocks make copies of themselves, and the copies make copies, giving us exponential growth and, at the end of time, the technological singularity or the like. I believe that this exponential growth is what dark energy is. From here, you will see that everything grows, including our planets, moons and suns. Buckminster Fuller liked the idea of our universe's inherent complementarity, so I thought I should give you a second version, which is just another perspective to the first. I believe this new perspective has better resolution.

1. If you trace an object in your mind's eye, then it will have an infinite trajectory and therefore no starting point.
2. To solve this paradox, Nature needs to start in a state that has zero spatial extension, or else you can make a trajectory.

3. If you have no room, zero spatial extension, then you cannot move; you are therefore motionless.
4. We cannot get rid of the object from above, because we have no universal trash can. So, we need to get rid of the degrees of freedom instead.
5. In geometry, this brings us to the cuboctahedron.
6. And now we have found the starting point of creation, which is the center point in the cuboctahedron.
7. But Nature is motion, so what do you get if you want to create the cuboctahedron using only motion? You get a torus (in actuality: a dual torus).
8. The torus expands out from a center and then circles back and joins itself again, the result is that it does not move! It is like a car simulator: you can drive and drive but the car stays 100% put. This is real motionlessness. And real motionlessness can only be accomplished with motion. If you want to go from point A to B, but you stop and circle point A forever, you can never get to point B.
9. In order to stay motionless, Nature must continually generate a torus, and therefore must continually fold the cuboctahedron and continually recreate the cuboctahedron. Why? Because the cuboctahedron is the geometric version of a torus biting its own tail, so to speak. And the folding of the cuboctahedron is the geometric version of the torus coming out of its center, thus breaking its motionless state momentarily in order to accomplish the state of motionlessness again.
10. We get the creation of spacetime, i.e., the breaking of the motionless state, as a byproduct.

Philosophical Investigations:

"Why not remove the torus and have complete nonexistence?"

If you remove the cosmic torus, you remove the motionless state. If you manage to pull that off, I believe you would generate the paradox of all paradoxes. Imagine creating a hell that is so deep you land on Heaven's rooftop! Someone will look up and be surprised! You would not get nonexistence. In my mind, nonexistence does not move, and the only way to accomplish motionlessness is with motion. So, nonexistence is not an option. This leaves us with an eternally animated torus.

"Why can't Nature just stay put in that one motionless spot? Why must she leave it and then come back to it?"

That is the exact same reason why you need to eat food, that is, you cannot make structures! You can light the fire, but you must continually bring the coal, so to speak, in order to create the

illusion of structure. Likewise, Nature is a system; she has no choice.

"When did the first breaking of the motionless state occur?"

If motion has always been, then "when" is no longer an exact date on the cosmic calendar, but a point on the universal torus, namely, the point where the torus-flow exits the center. But be aware that the torus never stops to move. The torus itself never becomes frozen, even when it enters its center. It has spun forever, but what it produces is motionlessness/nothingness and spacetime.

And/or: Take a Lego house. Nature starts with the house already built. No one built the house. It is self-generated. Fuller explains the self-generation of Nature. Then time destroys the house so that what is left is a bundle of bricks. When that happens, Nature reassembles the house again. Ad infinitum. But then you ask, "When was the first house built?" The answer to this mysterious riddle may lie in the mirror. Imagine there is a mirror world where you have

the opposite occurring: when your house is a bundle of bricks, the mirror house has just been assembled. And when your house has been assembled, the mirror house is a bundle of bricks. From your point of view, your house was the first in existence. From the mirror world's point of view, its house was the first. So, which was the first house? I think that Nature will always contain a little mystery. Go to the mirror and muse: Nature is uncertain. She is undecided. She cannot decide whether your hand is left or right. It is both! You know, there is no left and right in the universe, so when Nature is forced to make a decision, you get the mystery that left is right. Likewise, when the second particle popped from the nothingness, it was the first particle to ever pop, or something like that.

"Can't the universal torus just flow in and out generating motionlessness? Why must it generate spacetime to boot?"

Say you have this motionless spot and you must move out of it, how do you

find your way back? You must create these folds to navigate back. These folds are what relative spacetime is. That is, without a map, how can you find your way back?

"Shit!"

Yeah, tell me about it!

"But is not spinning forever without a beginning a paradox?"

Not if you start from a motionless state. The paradox was that an object cannot have existed forever, because it would have an infinite trajectory with no starting point. The other paradox was that we must have motionlessness or else we have, I imagine, *a hell that is so deep you land on Heaven's rooftop*. Another limitation is that structures cannot truly be formed; only the illusion of structure can be made, as Fuller shows us. The solution to all these problems is an eternal motion in the form of a torus. No other solutions exist in logical space. (Or, show me another thing that can solve all of our problems here.)

"But is not the infinite trajectory of your eternal torus essentially the same as the object's?"

In essence, yes. It is. But the infinite trajectory is not the paradox; the paradox is the object itself. Remove the object and that infinite trajectory becomes lonely/absolute/boundless; at this point, the trajectory is neither finite nor infinite, it is uncertain. There is no up and down in Heaven. Only Hell knows up and down. The devil wanted to make sure of that!

Important concepts:

- The torus = the cuboctahedron because the cuboctahedron is equilibrium, that is, immobility/restraint, and the torus spins around itself and therefore never moves. So, in spirit, they are the same.
- Nowadays the tori of the universe can move about, but when you have only one torus in the

beginning of time, it will not move; it will stay put.

A Revisit:

"When did the first breaking of the motionless state occur? In other words, when did the torus leave its motionless spot? Or, when was the first universe generated?"

We need to revisit this one, because the skeptics will not cave in so easily, which is a shame, because I have found the answer.

First read *A Fuller Explanation* by Amy Edmondson. She does a terrific job of presenting Fuller and his philosophy. Through Fuller's philosophy, you will get a remarkable insight into how Nature thinks and operates. Fuller's Imaginarium is a treasure for all humankind.

You will go from 90-degree Flat Earth thinking into full 60-degree Real World thinking. You will replace the square with the triangle,

just as Fuller did. He will turn your world upside down. (Did you get the pun?)

"Much of our language is absolutely stuck in "dark ages" thinking, he would lecture. Up and down, for instance. These two words are remnants of humanity's early perception of a flat Earth; "there is no up and down in Universe!" exclaims Fuller. When we say "look down at the ground" or "I'm going downstairs" we reinforce an underlying sensory perception of a platform world."—A Fuller Explanation by Amy Edmondson

So, armored with our new 60-degree Real World thinking (60-degree, a.k.a. the equilateral triangle), we can begin to tackle this deeply mysterious problem: *When was the first universe ever created?*

I have given my answer above, but I would like to expand on it anyway. First of all, we have no clock. Before the beginning of time ("before" meaning the center point in the primal cuboctahedron), there was no

way to keep time. So, even if there was a universe "before" our universe, you cannot place it "before" because you literally have no book in which you can write that down. No book. No pen. No clock. No time.

But, we will not give up that easily. So, imagine a past before the Big Bang that stretches to infinity and beyond, that is to say, a past with infinite universes. Now, take that vertical line and turn it 90-degrees. (Yeah, I know. But we are not in the real world, yet.) Now we have a horizontal line so that, when the Big Bang bangs, it will birth our infinite past in one, well, in one big bang.

What I wanted to show you with this thought-experiment is that it really doesn't matter which universe came first.

To see this even more clearly, you can for example google "David Bohm's Fish Tank." All is one, so it doesn't matter which came first.

But let us go to the future: Imagine that, when our universe is gone, another universe will be born. The inhabitants of this universe will say that their universe is the first universe to be born in existence. But you know that your universe was here long before the other universe was even born. You lived. You were here. You count. So, how do we resolve this paradox?

Say you read a book. You finish it, and then you buy the sequel. And as you are sitting there reading, you notice a rainbow. You ask, "Which color came first, red or blue; or, maybe green?" Then suddenly you die of a heart attack and you see a bright, white light. "Ah! That's how it was all put together. I remember it now."

The white light equals the colors of the rainbow.

If the Cosmic Clock is a horizontal line and No/Zero Cosmic Clock is a vertical line, then you can clearly see that the questions you are asking, standing on the horizontal line, just don't apply to the vertical line.

And, on top of that, the questions you are asking have to do with infinity. But Nature is boundless; she is neither finite nor infinite. Math is only a tool.

So, it is all one big, cosmic whirlpool.

The beginning of time is the root of the cosmic river, so to speak, not the first day on some cosmic calendar. In other words, the beginning of time is literally with us here in the present. That is a whole new way of looking at things.

"How come the torus has always moved with no starting point?"

It has a starting point: its center.

"How come the torus has always moved?"

Our solution here was that, from the right angle, the torus is motionless. And we need real motionlessness in order to resolve the paradox of the *turtles all the way down*. If the only way to create motionlessness is with motion, then you cannot insert a nonexistence in order to solve the paradox. Only existence itself can solve the paradox of infinite regress. Only the torus can solve the paradox by

being a good little turtle and retracting completely!

"If the torus has always moved, it has no starting point!"

It has! See the car simulation above.

"How?"

Because Nature is boundless; again, she is neither finite nor infinite. Instead of up and down, think in and out, as Fuller would have said.

"So, our universe is the first universe in existence?"

No. It is not. There is no such thing as our universe or a universe or many universes. There is only Universe. Why do you think Fuller omitted the "the" when he talked of Universe?

There is no up and down.

"But that is scary because, if there is only "one" universe, then the second law of thermodynamics will end it, and that's that!"

Fuller believed that Nature can resurrect. Let us hope so.

According to my solution here, then there is no Big Bang in the sense that Nature is constantly going in and out of

equilibrium. Nothing becomes something, then goes back to nothing, then becomes something all the time. That is, the cosmic lungs are constantly breathing.

Final Words on the Cosmic Riddle:

I believe I have solved the Riddle of Time: how we all got here. And the reason I did that was because I asked the right question.

In other words, when philosophers for over 2000 years have asked the question "*How did a nothing create a something?*", then maybe it is time for a revelation.

I mean, if you have been looking at a map for 2000 years and you still haven't figured it out, then maybe you are looking at the map upside down!

So, I turned the map and asked the question in reverse: "*How can a nothing stay a nothing?*" And the solution was the torus which stays put in one motionless spot because it expands and comes back to bite its own tail, so it is never actually going somewhere.

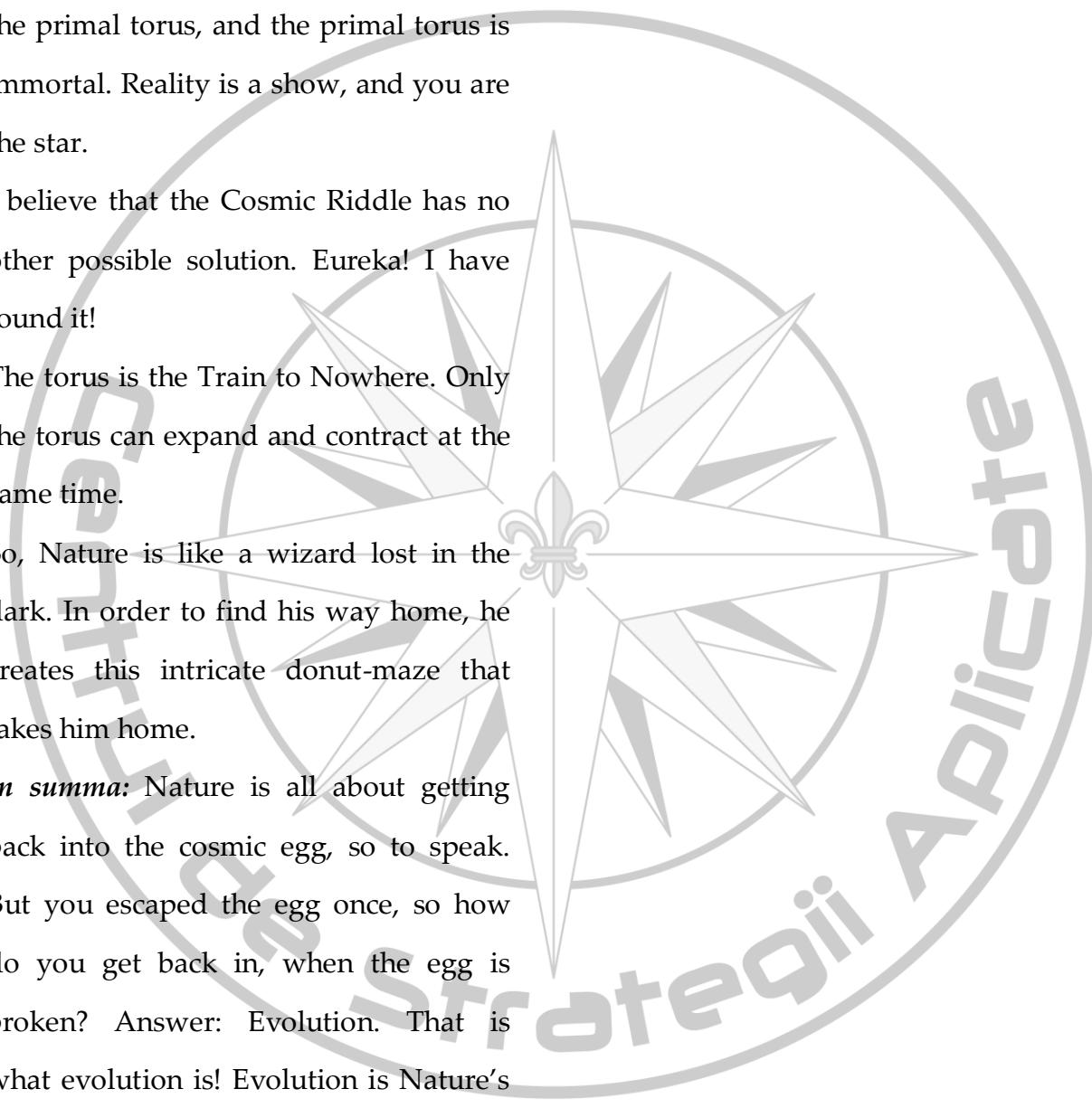
"But that is so dark!" I know. But from another point of view, we are immortal because the root of our consciousness is the primal torus, and the primal torus is immortal. Reality is a show, and you are the star.

I believe that the Cosmic Riddle has no other possible solution. Eureka! I have found it!

The torus is the Train to Nowhere. Only the torus can expand and contract at the same time.

So, Nature is like a wizard lost in the dark. In order to find his way home, he creates this intricate donut-maze that takes him home.

In summa: Nature is all about getting back into the cosmic egg, so to speak. But you escaped the egg once, so how do you get back in, when the egg is broken? Answer: Evolution. That is what evolution is! Evolution is Nature's will to nothingness. Evolution seems to be the exact opposite of what we thought. So, the geometry of man and woman, as it were, is a co-creation.

Swedish and microchips

Denisa LEPĂDATU

În ultimele decenii, tehnologia și-a pus puternic amprenta asupra vieților fiecărui dintre noi - și cu siguranță nu se va opri prea curând. În continuă dezvoltare, multe dintre ideile care au luat naștere în ultimii ani par mai apropiate de science fiction decât de realitate. Excepție nu fac microcipurile implantate sub piele, majoritatea oamenilor fiind reticenți față de acestea – cu excepția suedezilor care, în ultimii ani, au adoptat acest trend. Dar va ajunge oare o tendință mondială?

În prezent, microcipurile pot fi folosite pentru a facilita accesul în locuințe, deschiderea unei mașini, tranzacțiile bancare, pornirea unui aparat de făcut cafea sau multe alte activități de zi cu zi doar printr-o mișcare a mâinii prin care un cititor scanează microcipul. Având numai câțiva milimetri, acesta este implantat între degetul mare și cel arătător pentru a putea fi utilizat cu ușurință.

Deși această mișcare a început de câțiva ani, doar un total de 4000 de oameni au recurs la această tehnologie până acum. În luna iulie a anului 2017, peste 50 de angajați ai companiei Three Square Market din Wisconsin s-au oferit voluntari pentru a primi microcipuri cu funcție GPS și recunoaștere vocală, mai apoi lansând Three Square Chip, o ramură care se ocupă cu dezvoltarea următoarei generații de microcipuri și diminuarea erorilor medicale prin acestea.

Suedezii adesea adoptă noile tehnologii care apar pe piață cu mult mai repede decât celelalte națiuni europene, dar deschiderea acestora se datorează parțial și încrederii mai sporite pe care o au în guvern și cu care nu multe țări se pot mândri.

Reticența față de această tehnologie în general se datorează numeroaselor întrebări ridicate de oameni – acum nu mai e vorba de animale sau de obiecte la care putem renunța ușor, ci de niște obiecte care se vor afla *în* interiorul nostru și care vor deține informații

despre noi. Întrucât nu se știe să se fi luat vreo măsură de protecție a datelor, există posibilitatea hărțuirii și urmării de către persoane rău-intenționate. De asemenea, nu numai implicațiile tehnologiei legate de securitatea datelor personale, ci și motive legate de dimensiunea microcipului și acului care e folosit pentru introducerea lui i-au făcut pe oameni să fie reținuți față de acestea. Deși niciun om nu a raportat efecte adverse sau boli provocate de implanturi, încă nu este cert dacă acestea sunt complet sigure din acest punct de vedere. Mai mulți posesori de animale au raportat însă decesul patrupedelor sau debutul unor tipuri de cancer ca fiind provocate de cipuri.

Pe de altă parte, atunci când aceste cipuri sunt implantate cu scopuri medicale – precum monitorizarea semnelor vitale – aşadar nu numai confortul este îmbunătățit, ci și sănătatea, oamenii acceptă mai ușor ideea unui astfel de implant.

În timp, se prea poate ca tot mai mulți să opteze pentru un astfel de microcip care

să înlocuiască cheile, cardurile de credit și biletele, trimițând date mai ușor ca niciodată, însă cât e de sigur cu adevărat, urmează să aflăm – probabil în viitorul nu prea îndepărtat.

